

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Leikkis-startti - Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitusprosessi

Siivonen, Nina

2014 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Hyvinkää

Leikkis-startti - Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitusprosessi

Nina Siivonen
YAMK Perhekeskeisen varhaiskasva-
tuksen johtaminen ja kehittäminen
Opinnäytetyö
Marraskuu, 2014

Siivonen, Nina

Leikkis-startti - Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitusprosessi

Vuosi 2014 Sivumäärä 84

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää prosessikuvaus Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitukseen. Työn keskeisiä käsitteitä olivat laadun kehittäminen, avoin varhaiskasvatus ja vanhemmuuden tukeminen. Työssä tarkasteltiin prosessikuvausta laadun kehittämisen välineenä, ja vanhemmuuden tukemista kasvatuskumppanuuden, osallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta. Kehittämistyön taustalle tehtiin tutkimus. Tutkimus käsitti määrällisen kyselytutkimuksen ja laadulliset haastattelututkimukset. Määrällisen tutkimuksen kohderyhmä muodostui Hyvinkään leikkitoiminnassa olevien lasten vanhemmista. Aineisto kerättiin huhtikuussa 2014 ja analysoitiin SPSS-järjestelmän avulla. Laadulliset tutkimukset toteutettiin huhti- ja toukokuussa 2014. Yksilöteemahaastattelut tehtiin neljälle hyvinkääläiselle leikkitoiminnan lastentarhanopettajalle ja ryhmäteemahaastattelut Kirkkonummen, Järvenpään, Nurmijärven ja Sipoon avoin varhaiskasvatuksen henkilökunnalle ja johtajille. Aineistojen analysoinnissa käytettiin sisällönanalyysejä.

Keskeisimmät tutkimustulokset osoittivat, että leikkitoiminnan aloitus on tärkeä perheiden ja työntekijöiden näkökulmasta. Tuloksissa toivottiin aloituskeskustelua ja näin ollen prosessikuvaukseen luotiin mahdollisuus aloituskeskusteluun ja lomake sen toteuttamiseen. Laadullisten yksilöhaastattelujen tulosten mukaan Hyvinkään eri leikkitoimintapisteillä on hyvin erilaisia tapoja toimia sekä suhteessa uuteen lapseen että toimintaan yleensä. Yhteneväinen käytäntö aloitusprosessissa on väylä kehittää laatua avoimessa varhaiskasvatuksessa. Prosessikuvauksessa oleva aloituskeskustelu luo pohjan kasvatuskumppanuudelle. Varhaiskasvatuksen aloituksessa on tarpeen tiedostaa vanhemman ja ammattilaisen vuoropuhelu.

Asiasanat: avoin varhaiskasvatus, laadun kehittäminen, vanhemmuuden tukeminen, kasvatuskumppanuus, osallisuus ja yhteisöllisyys

Siivonen, Nina

Leikkis-startti - Hyvinkää's Open daycare's play action club starting process

Year	2014	Page	84
------	------	------	----

The purpose of this thesis was to develop a process description of starting a play group in Hyvinkää Open Daycare. The central concepts of the thesis were quality development, open daycare and parenting support. The focus is in the process description as a tool of quality development and in the parenting support through educational partnership, complicity and communality. A foundation of the developing process was this research. The research included a quantitative survey and a qualitative interview. The target group of quantitative research consisted of the parents of those children attending the Hyvinkää Open Daycare play-groups. The material has been collected on April 2014 and has been analyzed using the SPSS system. Qualitative research was carried out in April and May 2014. For the individual focus interview four kindergarten teachers were selected who were working in Hyvinkää Open Daycare and the focus interview in group was made for the personnel and directors of the early childhood education in Kirkkonummi, Järvenpää, Nurmijärvi and Sipoo. The data was analyzed by using content analysis.

The most essential result of the research is, that according to the parents and the employees, the most important point is the child's start in a play group. There seemed to be a demand for a starting conversation, so it was added to the process description as well as the form for the conversation. According to the individual focus interviews, Hyvinkää play groups operate in very different ways in respect of a new child or in general procedures. The starting conversation as part of the process description will create a base for the educational partnership. In the beginning of the early childhood education, it is important to be aware of the dialogue of parents and professionals.

Keywords: open daycare, development of the quality, parenting support, educational partnership, inclusion and community

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tausta ja tarve	8
3	Tutkimuksellinen kehittäminen ja aikataulutus	9
4	Laadun kehittäminen ja prosessikuvaus.....	13
5	Avoin varhaiskasvatus osana varhaiskasvatusta.....	15
	5.1 Avoin varhaiskasvatus	16
	5.2 Leikkitoiminta Hyvinkäällä	18
	5.3 Kirkkonummi, Järvenpää, Nurmijärvi ja Sipoo.....	18
6	Vanhemmuuden tukeminen ja hyvinvoiva lapsi.....	19
	6.1 Kasvatuskumppanuus	20
	6.2 Osallisuus	23
	6.3 Yhteisöllisyys.....	25
7	Määrällinen tutkimus	26
	7.1 Tutkimuksen osio A	26
	7.2 Määrällisen kyselytutkimuksen aineisto ja analysointi	28
	7.3 Määrällisen kyselytutkimuksen tulokset.....	29
	7.3.1 Tutustumiskäynnit ennen kerhotoiminnan aloittamista	29
	7.3.2 Kerhotoiminnan aloittamisen tärkeys vanhemman näkökulmasta	30
	7.3.3 Vanhempien näkemys kerhon toiminnasta.....	31
	7.3.4 Vanhempien osallisuus kerhotoiminnassa	33
	7.4 Määrällisen tutkimuksen yhteenveto	34
8	Laadullinen tutkimus	35
	8.1 Osio B - yksilöhaastattelut.....	35
	8.2 Yksilöteemahaastatteluiden aineisto ja analysointi	36
	8.3 Yksilöteemahaastattelujen tulokset	38
	8.3.1 Uusi perhe leikkitoimintaan	39
	8.3.2 Tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu.....	40
	8.3.3 Kasvatuskumppanuus leikkitoiminnassa	42
	8.3.4 Perheiden osallisuus leikkitoiminnassa	44
	8.4 Yksilöhaastattelujen yhteenveto	45
9	Laadullinen tutkimus, ryhmähaastattelu	47
	9.1 Osio C - ryhmähaastattelun aineisto ja analysointi	47
	9.2 Ryhmäteemahaastattelujen tulokset	48
	9.2.1 Kirkkonummi	48
	9.2.2 Järvenpää.....	49
	9.2.3 Nurmijärvi	50
	9.2.4 Sipoo.....	52
	9.3 Ryhmähaastattelujen yhteenveto	53

10	Aloituspöytäkirjan luominen.....	55
11	Tutkimuksen luotettavuus.....	57
12	Tutkimuksen eettisyys.....	58
13	Pöytäkirja.....	59
	Lähteet.....	63
	Liitteet.....	67

1 Johdanto

Avoim varhaiskasvatus on Hyvinkäällä kehittämisen ja laajentamisen kohteena. Muutenkin avoin varhaiskasvatus on saavuttamassa suosiota varhaiskasvatuksessa. Avoimen varhaiskasvatuksen piiriin pyritään saamaan myös ne perheet, jotka eivät tarvitse päivähoitoa, ja näin ollen avointa toimintaa tulee olla laajasti ja monipuolisesti tarjolla. Avoin varhaiskasvatus on taloudellisesti kunnille edullisempaa kuin päivähoito. Leikkitoiminta on yksi osa avointa varhaiskasvatusta Hyvinkäällä. Leikkitoiminta tarkoittaa kerhomuotoista varhaiskasvatusta kotihoidossa oleville Hyvinkääläisille varhaiskasvatuskäisille lapsille. Tässä työssä keskityn leikkitoimintaan ja sen kehittämiseen. Käytän tässä työssäni leikkitoimintakerhosta lyhennystä kerho tai kerhotoiminta.

Opinnäytetyön teoriaviitekehys muokkautui tutkiessani lähdekirjallisuutta ja tutkimuksia avoimesta varhaiskasvatuksesta ja sen kerhotoimintamuodoista. Kasvatuskumppanuus, vanhemmuuden tukeminen, osallisuus ja näiden kautta yhteisöllisyys nousivat hyvin selvinä ja perinteisinä teorioina. Toisaalta jonkin asian kehittäminen lisää laatua ja palveluiden laadukkuutta. Varhaiskasvatuksen taustalla on Suomen perhepolitiikka ja sen nykytilanne. Uusi ja tuleva varhaiskasvatustalaki saattaa tehdä muutoksia myös avoimeen varhaiskasvatukseen. Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa ei vielä ollut tietoa uuden lain lopullisista pykälistä.

Vanhemmuuden tukemisen ja kasvatuskumppanuuden yksi tärkeimmistä ammattilaisen työmuodoista on vuorovaikutus ja dialogisuus. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat vuorovaikutuksen ammattilaisia ja heillä on vuorovaikutusvastuu. Tosin ammattilainen voi olla vastuussa vain omasta vuorovaikutuksestaan, kun taas asiakkaalla on vastuu omastaan. Ammatti-ihmisen on huolehdittava ja vastattava omasta osuudestaan, vaikka asiakas olisi haluton tai kyvytön vuorovaikutussuhteeseen. Näissä tilanteissa punnitaan ammattilaisen vuorovaikutustaidot. (Kiesiläinen 2001, 256.)

Hujalan (2004, 90) mukaan lasten hyvinvoinnin ylläpitäjänä ovat vanhemmuuden toteutuminen ja lapsuuden olosuhteet. Näin ollen perheiden hyvinvointiin panostaminen on merkityksellistä varhaiskasvatuksessa. Keskustelut ja tiedot vanhempien kasvatustehtävästä ovat osa käytännön tason varhaiskasvatusta. Tärkein ammattihenkilöstön ja vanhempien yhteistyön sisältö on lapsi ja hänen kasvatuksensa sekä perheiden että varhaiskasvatuksen laadun kannalta. Vanhemmuuden tukeminen on vanhempien ymmärryksen lisäämistä huomaamaan, kuinka korvaamattomia he ovat lapsilleen ja kuinka merkityksellinen lapsen kotiympäristö on kasvun ja kehityksen perustana.

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen kehittämistyö, joka voi alkaa organisaation lähtökohdista tai muutostoiveista (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 19). Tutkimuskohteinani ovat leikki-

toiminnan hyvinkääläiset perheet, leikkitoiminnan lastentarhanopettajat Hyvinkäällä ja lähikuntien (Kirkkonummi, Järvenpää, Nurmijärvi ja Sipoo) kerhotoimintojen lastentarhanopettajat ja johtajat (tutkimusluvut liitteet 1-5). Tutkimustulosten perusteella rakennan ja muodostan prosessikuvauksen Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitusprosessiin. Työssä avaan käsitteinä näin ollen myös prosessikuvausta ja laadun kehittämistä. Prosessikuvaukset toimivat laadun kehittämisen välineitä. Opinnäytetyöhön kuuluu myös Hyvinkäällä jo olemassa olevan leikkitoimintalomakkeen muokkaus ja uudistus.

2 Tausta ja tarve

Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoimintaan on kehitetty yhteinen lomake (liite 6) vuonna 2011. Kyseistä lomaketta ei ole suunniteltu pelkästään aloituskeskusteluun vaan yleensäkin yhteistyövälineeksi leikkitoimintaperheiden kanssa tehtävään työhön. Lomake tuli käyttöön lyhyen valmistelun jälkeen ja suunnitteluvaiheessa ei avoimen toiminnan lastentarhanopettajilla ollut mahdollisuutta vaikuttaa lomakkeen sisältöön. Kyseiseen lomakkeeseen on sisällytetty samoja aiheita joita käytetään päivähoidon varhaiskasvatussopimuksessa ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa. Opinnäytetyössäni tutkin kyseisen lomakkeen käyttöä ja toimivuutta ja kehitän mahdollisia muutoksia sekä itse lomakkeeseen että sen käyttöön. Tutkimustulosten perusteella luon aloitusprosessikuvauksen Hyvinkään leikkitoimintaan. Toimeksiantajana on Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatus ja ohjaavana työnantajan edustajana on varhaiskasvatuksen vs. aluepäällikkö.

Leikkitoiminnan aloittaminen saattaa olla perheen ensimmäinen kontakti varhaiskasvatuspalveluihin. Hyvinkäällä panostetaan lapsen päivähoiton aloittamiseen ja tähän on tehty oma prosessikuvaus. Myös leikkitoiminnan aloittamisen tulee olla tärkeä, positiivinen ja kannustava. Jo ensi kontakteilla aletaan luoda luottamussuhdetta ja rakentaa tulevaa kasvatuskumppanuutta. Jotta leikkitoiminnan alku olisi lapselle ja perheelle mahdollisimman antoisa, tulee siihen kiinnittää huomiota ja kohdentaa työresursseja. Vanhemmuuden tukeminen ja kasvatuskumppanuus ovat avoimen varhaiskasvatuksen tärkeimpiä tavoitteita. Kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma määrittelee kasvattajat toimimaan kasvatuskumppanuudessa vanhempien kanssa. Päävastuu tästä kumppanuudesta on työntekijöillä. Kasvatuskumppanuus edellyttää kuuntelemista, kunnioitusta, luottamusta ja dialogia. Lapsen tarpeet ja lapsen edun toteutuminen luovat pohjan kasvatuskumppanuudelle. (Vasu 2006, 28.)

Tarkoitukseni on kehittää Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitusprosessi, johon haen näkökulmia Hyvinkään leikkitoiminnanperheiltä ja työntekijöiltä sekä lähikuntien, Kirkkonummi, Järvenpää, Nurmijärvi ja Sipoo, avoimen varhaiskasvatuksen kerhojen työntekijöiltä ja johtajilta. Opinnäytetyössäni tutkin ”Avoin varhaiskasvatus - leikkitoiminta” -lomakkeen käyttöä, tarvetta ja toimintamenetelmiä. Tutkimustulosten pohjalta kehi-

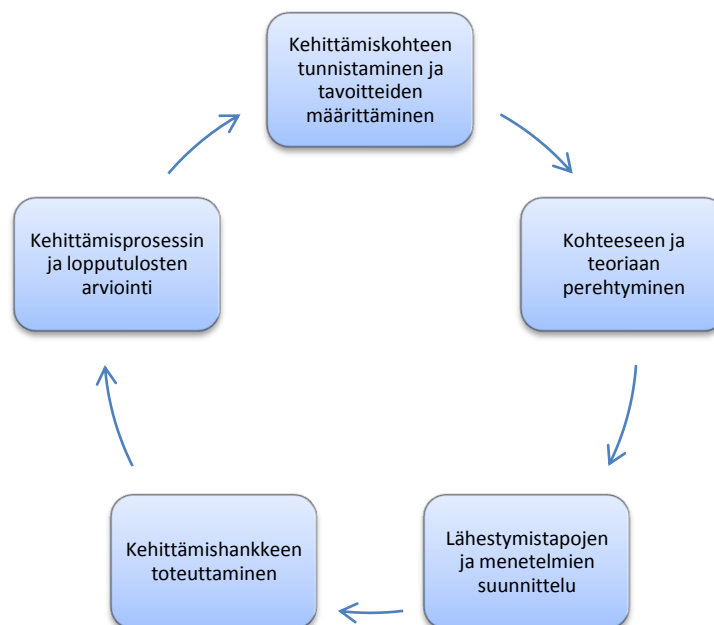
tän ja muokkaan lomaketta sekä toimintatapoja sen käytössä. Lomakkeelle on tarkoitus keksiä myös jokin nimi. Tavoitteenani on siis luoda aloitusprosessikuvaus leikkitoimintaan Hyvinkäällä sekä mahdollistaa muiden osallistuvien kuntien uusien näkökulmien saaminen kerhotoiminnan aloittamiseen.

Hyvinkää määrittelee avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin kuuluvaksi leikkitoiminnan kerhot, avoimen päiväkodin, perhekeskuksen, perhekahvilat ja parkkihoidon. Aloittaessani opinnäytetyön tekemistä syksyllä 2013, oli leikkitoimintakerhoja alle kolmivuotiaille kerran viikossa kaksi tuntia ja yli kolmivuotiaille kolme tuntia 1-5 kertaa viikossa. Kerhopisteitä oli viidessä eri pisteessä ympäri kaupunkia. Leikkitoiminta on kerhomuotoista tavoitteellista varhaiskasvatusta, jonka sisältöalueet myötäilevät päivähoidon tavoitteita. Toiminnan sisältöön kuuluvat musiikki, liikunta, kuvaamataito, kädentaidot, ympäristökasvatus, yhdessäolo ja leikki. Leikkitoiminnan kerhot ovat maksullisia. Maksu on yksi euro per tunti ja se määräytyy sovittujen tuntien mukaan kiinteästi ja laskutetaan kuukausittain. Syksyllä 2014 leikkitoimintaa laajennettiin Hyvinkäällä niin, että alle kolmivuotiaille lapsille on mahdollista saada kaksi-kolme tuntia leikkitoimintaa kaksi kertaa viikossa. Yli kolmivuotiaiden kerhomäärät ja -ajat jatkuivat ennallaan. Tosin kerhoja lisättiin niin, että kaikki perheet jotka haluavat, voivat saada lapsensa kerhoon jopa viisi kertaa viikossa. Kerhopisteitä on nyt kuudessa eri pisteessä, ja kaksi uutta lastentarhanopettajaa siirrettiin avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöiksi. (Avoin varhaiskasvatus 2014.)

3 Tutkimuksellinen kehittäminen ja aikataulukutus

Opinnäytetyöni menetelmänä on tutkimuksellinen kehittäminen. Siinä tavoitteena on ratkaista käytännön ongelmia tai uudistaa käytäntöjä sekä tuoda mahdollisesti myös uutta tietoa työelämän käytäntöihin. Toikon ja Rantasen (2009, 21 - 22) mukaan tutkimuksellinen kehittämistoiminta on tutkimuksen ja kehittämistoiminnan risteyskohdassa ja sitä voidaan lähestyä joko tutkimuksellisesti tai kehittämällä. Tutkimuksellisessa kehittämisessä pääpaino on kehittämisessä, mutta siinä hyödynnetään tutkimuksen tuloksia.

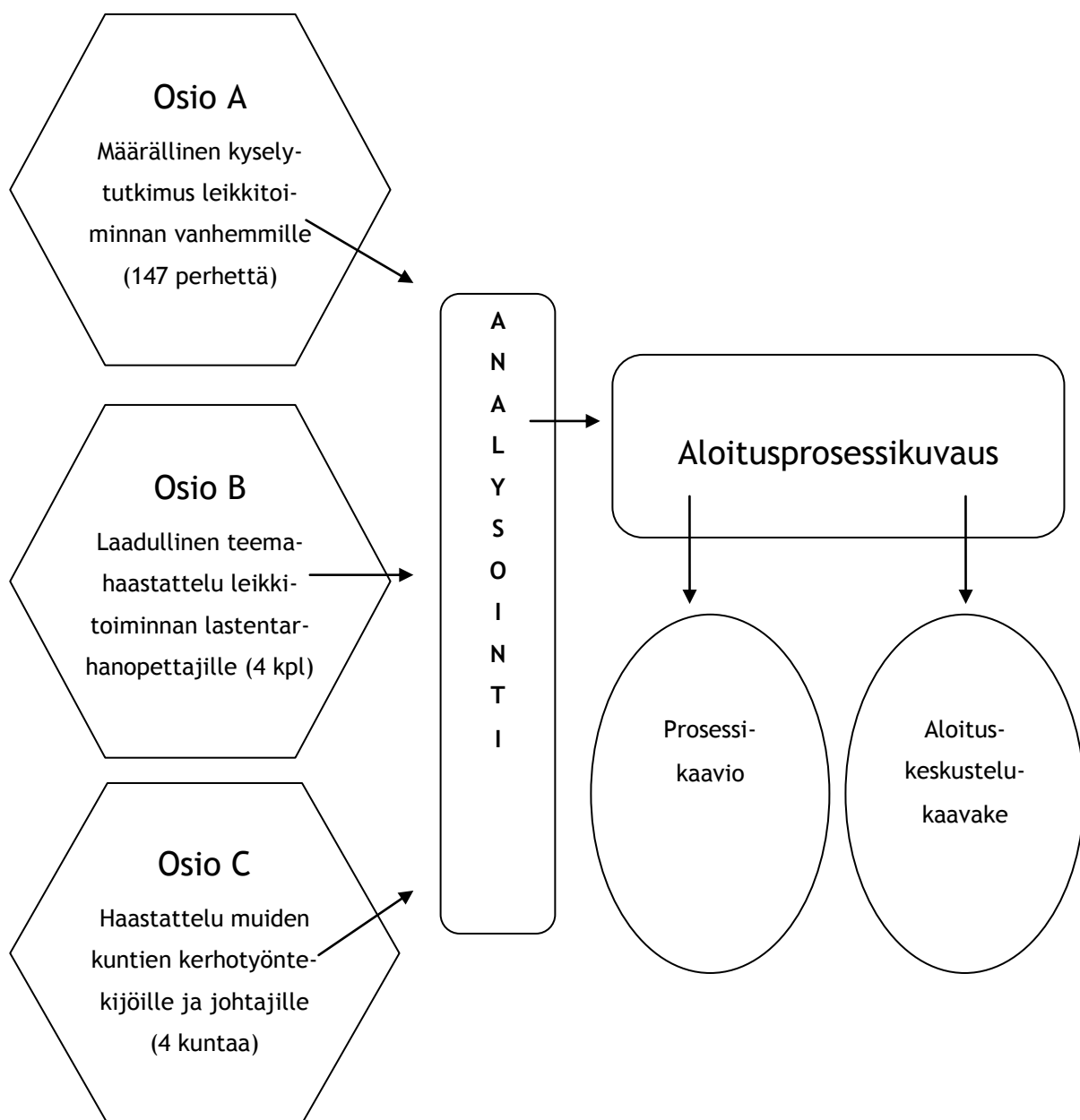
Tutkimuksellisessa kehittämisessä käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä ja kehittämisen tueksi hankitaan tietoa sekä käytännöstä että teoriasta. Tutkimuksellisessa kehittämisessä korostuu myös aktiivinen vuorovaikutus eri tahojen kanssa. Kehittämistyössä esitetään parempia vaihtoehtoja, joilla asioita voidaan viedä eteenpäin. Tutkimuksellisessa kehittämisessä saadaan siis aikaan käytännön parannuksia ja uusia ratkaisuja. Projektityön osaaminen ja kehittämisen osaaminen korostuvat tutkimuksellisessa kehittämisessä. Tällöin on keskeistä soveltaa, muokata ja luoda uusia ajatuksia ja ratkaisuja. (Ojasalo ym. 2009, 18 - 19.) Kuviossa 1 on esitetty tutkimuksellisen kehittämistyön prosessia ja prosessin kulkua, joka alkaa kehittämiskohteen tunnistamisesta ja tavoitteiden määrittelemisestä.

Kuvio 1: Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi (mukaillen Ojasalo ym. 2009, 24).

Kehittämistehtäväni tavoitteena on luoda aloitusprosessikuvaus Hyvinkään leikkitoimintaan. Tutkimuskysymyksenä on: ”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?”. Tätä kysymystä tutkin sekä vanhempien näkökulmasta että työntekijöiden näkökulmasta. Opinnäytetyötä varten tiedustelin sähköpostilla muiden lähikuntien (Kerava, Järvenpää, Sipoo, Tuusula, Nurmijärvi, Mäntsälä, Kirkkonummi ja Vihti) osallistumishalukkuutta. Kirkkonummi, Järvenpää, Nurmijärvi ja Sipoo osoittivat kiinnostuksensa osallistua opinnäytetyöhön. Haastattelin kyseisten kuntien avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan työntekijöitä ja johtajaa ja näin analysoin heidän toimintatapaansa kerhotoiminnan aloituksessa. Tämän opinnäytetyön ansiosta kyseiset kunnat voivat myös saada uusia näkökulmia oman kerhotoimintansa aloitukseen.

Työn tutkimuksellinen osuus on kartoittavaa tutkimusta, joka pitää sisällään kolme eri osiota kuten kuvioista 2 käy ilmi. Osiossa A tutkin kvantitatiivisesti vanhempien näkemyksiä tämän hetkisestä kerhotoiminnan aloituksesta. Osiossa B tutkin kvalitatiivisesti asiaa työntekijöiden näkökulmasta. Osiossa C haastattelen edellä mainittujen kuntien avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan työntekijöitä ja johtajia. Osioita voi tutkia yhtä aikaa, limittäin tai peräkkäin. Tutkimusosiossa yhdistän siis määrällisen ja laadullisen tutkimuksen. Kanasen (2011, 15 - 17) mukaan ne täydentävät toisiaan. Laadullisella tutkimuksella saadaan tutkittavasta ilmiöstä syvälinen näkemys. Määrällisellä taas saadaan tulokseksi tilastollisia riippuvuussuhteita. Triangulaatiossa eli monimenetelmällisessä tutkimusasetelmassa käytetään erilaisia tiedonkeräämismuotoja ja analysointimenetelmiä. Tässä työssäni tulosten analysoinnin kannalta ei tutkimusjärjestyksellä ole merkitystä.

Kuvio 2: Opinnäytetyön prosessikuvaus.

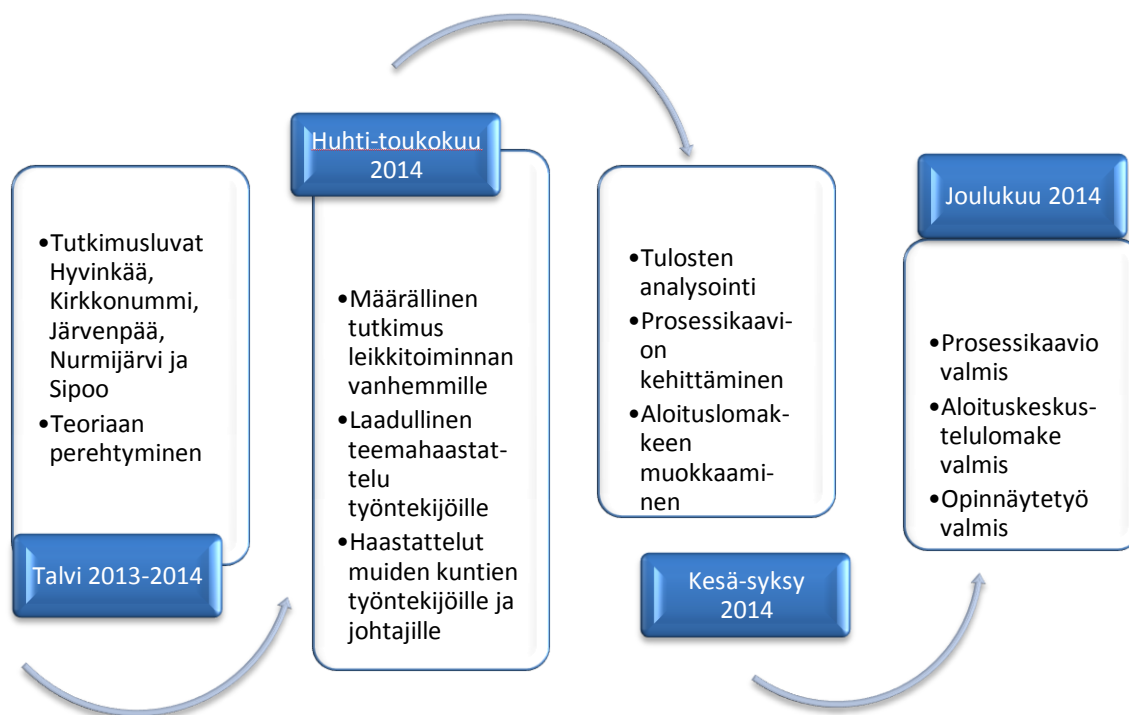
Tutkimustulosten avulla kehitän nykyistä lomaketta ja luon yhdenmukaisen prosessikuvausten kerhotoiminnan aloittamiseen, kuten Hyvinkäällä on päivähoitonkin aloittamiseen. Tarve yhdenmukaiseen tapaan kohdata uudet perheet nousi esille vanhemmilta Perhekeskus Pikku-Veturissa sekä vuonna 2012 tehdystä opinnäytetyöstä ”Avoin, tuntematon varhaiskasvatus -kuntalaisten kehittämisehdotuksia Hyvinkäällä”. Kyseisessä työssä ei tutkittu pelkästään leikkitoimintaa ja sen aloittamista, vaan yleensä avointa varhaiskasvatusta. Leikkitoimintaperheitä tutkimusaineistossa oli 29. Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että perheet toivoivat yhteisten pelisääntöjen luomista leikkitoiminnan toimintayksiköiden kesken. Tuloksiin oli myös nos-

tettu esille perheen vastaus, jossa vastaaja kertoi joutuvansa jättämään lapsen uuteen tilanteeseen eli kerhon aloitukseen ilman, että hän on saanut kertoa lapsesta mitään. (Brown & Keisalo 2012, 26 - 32.) Näihin tuloksiin opinnäytetyöni tuo uusia näkökulmia ja ratkaisuja. Hyvinkäällä toimii tällä hetkellä viisi eri leikkitoimintapistettä, joten tämä aloitusprosessin yhdenmukaisuus on mahdollista.

Opinnäytetyöni teoreettisina käsitteinä ovat avoin varhaiskasvatus, laadun kehittäminen, kasvatuskumppanuus, osallisuus ja yhteisöllisyys. Avoimen varhaiskasvatuksen pääasiallisena tarkoituksena on auttaa vanhempia kasvattamaan lapsia kotona. Avoin varhaiskasvatus tukee lapsiperheiden vanhempien kotonaoloa ja antaa mahdollisuuden vertaistukeen. Lapsille avoin varhaiskasvatus mahdollistaa sosiaaliseen kanssakäymiseen muiden lasten kanssa ja antaa viirikkeitä. Opinnäytetyössä avaan enemmän myös käsitteitä avoin varhaiskasvatus ja leikkitoiminta.

Tässä opinnäytetyössä luon uuden prosessikuvauksen leikkitoiminnan aloittamiseen. Prosessikuvauksessa selkeytetään työtapoja ja työohjeita ja näin otetaan huomioon määrällisen tutkimuksen tuloksia ja vanhempien ajatuksia leikkitoiminnan aloittamisesta. Sen avulla voidaan kuvata toimintatapoja ja parantaa palveluja. Prosessikuvaus on myös osa laatujärjestelmää. (Prosessin kuvaaminen 2012, 2; Lecklin 2002, 33.) Laadullisuus vaatii erityisesti henkilökunnan ja johdon aikaa (Outinen ym. 1999, 11). Laadunkehittämistyössä on tärkeää prosessi eli toiminnan toimivuus. Asiakastyytyväisyys ja henkilöstön tyytyväisyyden lisääminen ovat laadun kehittämisen syitä. Organisaatiossa olevaa niin sanottua sähläämistä voidaan vähentää laadun kehittämällä. (Pesonen 2007, 15- 17.)

Opinnäytetyön aikataulusuunnitelman (kuvio 3) mukaan tein tutkimussuunnitelman talvella 2013 - 2014. Tutkimussuunnitelmaa varten tutustuin lähdekirjallisuuteen ja etsin muita tutkimuksia kyseisestä aiheesta. Kunnilta hain tutkimusluvut melko pian saatuaani tutkimussuunnitelman tehtyä. Tämän jälkeen aloin suunnittelemaan ja muokkaamaan määrällistä tutkimuskyselyä sekä haastatteluiden haastattelurunkoja. Määrällisen kyselyn perheille ja teema-haastattelut Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan työntekijöille sekä ryhmäteemahaastattelut muiden kuntien työntekijöille tein huhti- ja toukokuussa 2014. Analysoin tuloksia ja tein niistä johtopäätöksiä kevään ja kesän 2014 aikana. Opinnäytetyön kirjoittamisen, varsinaisen aloitusprosessin luomisen ja aloituskeskustelulomakkeen muokkaamisen tein kesän ja syksyn 2014 aikana. Näin ollen koko opinnäytetyöprosessiin käytin aikaa vajaan vuoden.

Kuvio 3: Opinnäytetyön aikataulusuunnitelma.

4 Laadun kehittäminen ja prosessikuvaus

Käsitteelle laatu ei ole olemassa yhtä ja ainoaa oikeaa määritelmää. Laadun kuvaaminen on suhteellista riippuen määrittäjän omista intresseistä, tarpeista, arvoista ja pyrkimyksistä. Varhaiskasvatuksen laatua määriteltäessä on katsottava sitä laajasti eri näkökulmista. Varhaiskasvatuksen laadun tavoitteena on ideaalikuva siitä, mihin kohti toiminnan kehittämisellä pyritään. Myös varhaiskasvatuksen lait ja asetukset luovat oman kulttuurinsa ja sitä kautta määrittelevät varhaiskasvatuksen laatua. Varhaiskasvatuksen laadun määrittelyyn tulisi osallistua kaikkien, joita palvelu koskettaa, koska yksilölliset eroavaisuudet ja alueelliset näkökulmat tuovat laadun käsitteelle eri vivahteita. (Hujala, Parrila, Lindberg, Nivala, Tauriainen & Vartiainen 1999, 55 - 57.) Palolan (2004, 51) mukaan laatua tulisi tarkastella eettisenä, kulttuurisena ja poliittisena rakennelmana, jolla on monia eri merkityksiä. Tällöin laadun määritelmät sisältävät arvoja eikä niille ole yksiselitteisiä totuuksia. Toiseksi laatu määritellään aina tietyssä kontekstissa, osana paikallista kulttuuria ja kansainvälistä hyvinvointivaltiomallia.

Varhaiskasvatuksen laadun merkitystä voidaan tarkastella eri näkökulmista. Kehittämistyön perustana tulisi olla arviointitiedon, josta analysoidaan toiminnan vahvat ja heikot puolet. Kehittämistyö rakennetaan vahvuuksien perusteella. Yksilöitä ja yhteisöjä kannustetaan parempiin suorituksiin kehittämistyön avulla. Toinen tärkeä asia on asiakkaiden näkökulman esiin nostaminen. Asiakkaina ovat sekä lapset, perhe että varhaiskasvatuksen henkilökunta ja

hallinto. Jokaisella näillä voi olla oma näkökulmansa varhaiskasvatuksen laatuun. On tärkeää nostaa esille, miten laatu rakentuu kokonaisuudessaan. Tutkimuksellisen tiedon avulla voidaan tuottaa perusteltua tietoa varhaiskasvatustyksiköiden omiin kehittämistöihin, mutta myös yhteiskunta- ja sosiaalipoliittisten päätösteon pohjiksi. (Hujala, Puroila, Parrila-Haapakoski & Nivala 1998, 176 - 179.)

Laadun parantamishankkeita sosiaali- ja terveyshuollossa voidaan tehdä vähin kustannuksin. Kuitenkin laatutyön toteuttaminen vaatii lisäpanostusta. Laatutyöhön tarvitaan erityisesti johdon ja henkilökunnan aikaa, ja mahdollisesti laatutyöhön irrotettua henkilöstöä tulee korvata muulla henkilöstöllä. Kehittämishanke tai kouluttaminen on toimivia laadunhallinnan käynnistämiseen. Myös ulkopuolinen asiantuntija-apu on toisinaan paikallaan. Laadunhallinnan toimivana osana on koettu määräaikaiset hankkeet, joihin sisältyy yhteisiä näkemyksiä, ratkaisuja ja koulutuksia. (Outinen, Lempinen, Holma & Haverinen 1999, 11.)

Juhta:n eli Julkisen hallinnon tiedonhallinnon neuvottelukunnan (2012, 2 - 5) mukaan prosessi on joukko toistuvia toimintoja, jotka ovat liitoksissa toisiinsa. Sen vastaanottaja on asiakas, ja tapaa kuvata prosessin toiminnot graafisesti kutsutaan prosessikaavioksi. Kehittämistarpeen havaitseminen on prosessikuvauksen alkukohta. Prosessikuvauksen avulla voidaan kuvata toimintatapoja, jotka voivat tehostaa toimintaa, laatua ja parantaa palveluilta. Tähän pyritään prosessin kehittämisellä. Työntekijöiden kokemustietoa on hyvä hyödyntää muutosprosessissa ja tällöin on hyvä aloittaa perustietojen laatimisella. Prosessikuvauksen tulee kertoa olennainen ja tarpeellinen informaatio.

Laadun arvioinnin välineenä voi käyttää asiakastyytyväisyyttä. Laatu siis muodostuu niistä tekijöistä, jotka ilmenevät asiakastyytyväisyytenä. Varhaiskasvatuksessa laatuun liittyvät muun muassa ryhmäkoko, hoitosuhteen pysyvyys, lasten ja vanhempien tyytyväisyys ja vuorovaikutus, työyhteisötekijät ja turvallinen ympäristö. (Hujala ym. 1998, 181, 188 - 197.) Arviointi nähdään varhaiskasvatuksessa keskeisenä osana laadunhallintaa. Arvioinnin avulla saadaan kartoitettua heikkoudet, vahvuudet ja kehittämistarpeet. (Hujala ym. 1999, 65.)

Varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen on paneuduttu Valo-hankkeessa vuosina 2000 - 2003. Tässä valtakunnallisessa hankkeessa kartoitettiin kuntien varhaiskasvatuksen laadunhallinnan tilannetta. Hankkeessa tehty tutkimus oli ensimmäinen valtakunnallinen perusselvitys laatutyöstä varhaiskasvatuksessa. Samalla hankkeessa pyrittiin tukemaan ja edistämään kuntien kehittämistoimintaa ja laatutyötä. Vuosina 2003 - 2005 toteutettiin Valoa II -hanke, jossa tavoitteena oli paneutua laadun seurantaan ja arviointiin. Hankkeiden jälkeen niistä ilmestyi raportti, mutta sen pidemmälle ei asia ole edennyt valtionhallinnossa. (Alila 2013, 30 - 31.)

Alilan (2013, 283 - 284) mukaan varhaiskasvatuksessa tulisi jäsentää kansallista laatua kokonaisvaltaisesti sekä selventää ja mallintaa laadun käsityksiä ja periaatteita. Laadun merkitystä ja laatuikäsiä tulisi reflektoida moniammatillisesti ja rakentaa tasavertaista dialogia. Tämä kansallinen laatumalli ohjaisi ja suuntaisi valtionhallintoa ja samalla se tarjoaisi kunnille ja muille toimijoille mahdollisuuden perustaa laadun kehittämistyötä.

Prosessikuvaus selkeyttää työtapoja ja työohjeita ja ne toimivat myös kehittämisen apuvälineinä. Prosessikuvaukset ovat osa laatu järjestelmää. (Lecklin 2002, 33.) Pesosen (2007, 15 - 17) mukaan laadun kehittämisen syynä on asiakastyytyväisyyden saavuttaminen, henkilöstön tyytyväisyyden lisääntyminen ja liiallisen ja turhan sähläämisen vähentäminen. Sählääminen tarkoittaa pieniä ja turhia hankaluuksia, joita organisaatiossa on. Varsinkin asiantuntijaorganisaatioissa tulisi kiinnittää huomiota henkilöstön tyytyväisyyteen, koska ollessaan tyytyväinen olosuhteisiin ja koko organisaation toimintaan tekee työntekijä parhaansa. Tärkeintä laadun kehittämistyössä on prosessin eli toiminnan toimivuus.

Prosessikuvauksella tunnistetaan työntekijöiden merkitys ja näin tuetaan oman työn hahmottamista. Tämän kautta myös organisaatio oppii omasta työstään. Prosessikuvauksessa nostetaan esille asiakkaalle tärkeät asiat ja eri työtehtäviin liittyvät yhtymäkohdat. Työympäristössä tehty prosessikuvaus ja kehittäminen mahdollistavat yhteisten pelisääntöjen luomisen ja tällä tavalla voidaan muuttaa myös toimintaa. Prosessin kuvaus on lähtökohtana laadunhallintaan ja sen kehittämiseen. Prosessikuvaus lisää toimintamuotojen läpinäkyvyyttä asiakkaille, joka näkee, mitä tehdään ja miten. (Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallinta 2000-luvulle 1999, 22 - 23.)

Prosessikuvaus on prosessin hallinnan, johtamisen ja parantamisen väline. Prosessikuvaus auttaa jäsentämään toimijoiden vastuita ja hallitsemaan kokonaisuuksia. Prosessikaavio on tapa kuvata prosessi ja sen toiminnot graafisesti. Tämä graafinen esitystapa auttaa ymmärtämään toimintojen järjestystä ja niiden välisiä mahdollisia riippuvuuksia. Prosessin kehittämisellä tavoitellaan toiminnan tehostamista sekä laadun ja palvelutason parantamista. Prosessin kehittäminen voi lähteä ongelmasta, johon etsitään ratkaisua. Tämä voi johtaa muutokseen esimerkiksi toimintatavassa. Muutosprosessissa on suositeltavaa käyttää organisaatiossa olevaa kokemustietoa. Perustelujen tulee olla muutoksissa hyvät ja muutoksen läpiviemiseen on myös varattava riittävästi aikaa ja resursseja. (Prosessin kuvaaminen 2012, 1 - 3.)

5 Avoin varhaiskasvatus osana varhaiskasvatusta

Avoimen varhaiskasvatuksen käsitteet, organisointi ja toimintamuodot ovat hyvin moninaisia ja kirjavia. Avoimesta varhaiskasvatuksesta on kerätty vähän valtakunnallista tutkimustietoa. Sosiaali- ja terveysministeriössä on tehty vuonna 2008 selvitys avointen varhaiskasvatuspalvelu-

lujen nykytilasta ja kehittämistarpeista. Tätä selvitystä käytän määritellesäni avointa varhaiskasvatusta.

5.1 Avoin varhaiskasvatus

Kunnat, seurakunnat, järjestöt ja yksityiset palvelun tuottajat järjestävät avointa varhaiskasvatusta. Siitä on käytetty leikkitoiminta nimitystä 1970-luvun alusta asti. Kuitenkin 2000-luvulla leikkitoiminnasta on alettu laajemmin käyttää yleisnimitystä avoin varhaiskasvatus. Avoimen varhaiskasvatustoiminnan määrittelyn yhtenä ongelmana on sitä pitävien eri tahojen antamat määritelmät ja toimintamuodot. Nämä vaihtelevat kunnittain ja alueellisesti. Myös varhaiskasvatuksen ja perhetyön rajapinnan määrittelemättömyys aiheuttaa ongelmia määriteltäessä avointa varhaiskasvatusta. (Alila & Portell 2008, 12.)

Päivähoitolain (36/1973) 1 §:ssä on määritelty käsite leikkitoiminta: ”Lasten päivähoitolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa.” Hallitus määritteli vuonna 1972 leikkitoiminnan seuraavasti: ”Leikkitoiminta on sisällä tai ulkona tapahtuvaa lasten leikin ja toiminnan ohjausta ja valvontaa tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa” (Alila & Portell 2008, 13).

Subjekttiivinen päivähoito-oikeus tuli voimaan 1990-luvulla. Päivähoitosta tuli näin perheen oikeus. Tästä lähtien on korostunut vanhempien asiantuntemus toivomiensa varhaiskasvatuspalveluiden laadun suhteen. Kriteereiksi laadulle ovat nousemassa asiakaslähtöisyys, osallisuus ja suunta kohti tasavertaista ja dialogista suhdetta. Vanhempien näkemykset tulee ottaa huomioon, koska kasvatuskumppanuus velvoittaa henkilöstöä siihen. Ennaltaehkäisevän perhetyön välineitä ovat pysyvä ja hyvä hoitajakiintymys sekä yhteistyö vanhempien kanssa. Varhainen puuttuminen onnistuu toimivassa ja kiinteässä yhteistyösuhteessa, joka on luotu jo päivähoiton alkaessa. (Varhaiskasvatus vuoteen 2020, 2007, 35.)

Useammassa hallituksen esityksissä eri vuosina on ehdotettu joustavampia ja vaihtoehtoisempia päivähoitomuotoja. Mikään esitys ei kuitenkaan avaa sen enempää leikkitoiminnan kuin muunkaan päivähoitotoiminnan muotoja. Avoimesta päiväkodista ei siis ole laissa säännöksiä. Avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan järjestämistä ja kehittämistä ohjaavat päivähoitolain lisäksi sosiaalihuoltolaki, lastensuojelulaki ja perusopetuslaki. Valtakunnallisissa linjauksissa mainitaan, että muuta varhaiskasvatustoimintaa ovat esimerkiksi seurakuntien ja järjestöjen kerhotoiminta sekä kuntien järjestämä avoin varhaiskasvatustoiminta eri muotoineen. (Alila & Portell 2008, 13.)

Sosiaaliportin Internet-sivuilla avoin varhaiskasvatus määritellään kunnan järjestämäksi suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi toiminnaksi. Siihen voi sisältyä avoimia päiväkoteja, kerhoja ja leikkitoimintaa, perhekerhoja ja leikkipuistoja. Lapselle ne tarjoavat ohjattua toimintaa, leikkejä ja oppimista sekä mahdollisuuden tavata ja saada uusia kavereita sekä harjoitella vuorovaikutustaitoja ja sosiaalisia taitoja. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut lisäävät perheiden hyvinvointia. Palveluita käyttäessään vanhemmat saavat vertailupohjaa omiin tilanteisiinsa ja näin avoin varhaiskasvatus voi ennalta ehkäistä perheiden ongelmia. Avoin varhaiskasvatus saattaa myös madaltaa kynnystä perheille hakeutua erityispalvelujen piiriin ja avointen palveluiden kautta voi helposti saada myös tietoa mikä on oikea paikka hakea apua. (Avoimet varhaiskasvatuspalvelut 2014.)

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen selvityksessä vuonna 2008 tehtiin ehdotus avoimen varhaiskasvatuksen yleisestä määrittelystä ja toimintamuotojen uudesta jaottelusta sekä niiden määrittelystä. Ehdotuksen mukaan leikkitoiminta-käsitteen tilalle tulisi ottaa avoin varhaiskasvatus-käsite. Avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat varhaiskasvatuksen avoin toiminta, varhaiskasvatuksen kerhotoiminta (varhaiskasvatuskerho), varhaiskasvatuksen puistotoiminta ja muu avoin varhaiskasvatuksentoiminta. Kunnan toimintaa ohjaavat päivähoiton lainsäädäntö ja sisällöllistä kehittämistä ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Toiminta on joko maksutonta tai siitä voidaan periä kohtuullinen maksu. Tilojen, toimintaympäristön ja välineiden tulee olla laadukkaita, turvallisia ja toimintaan sopivia. (Alila & Portell 2008, 69 - 71.)

Ehdotuksen mukainen varhaiskasvatuskerhon määritelmä on seuraavanlainen: kerhotoiminnassa tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapset osallistuvat kerhotoimintaan pääsääntöisesti ilman vanhempia. Kerhotoiminnassa voidaan painottaa jotain osaluuetta ja toiminta voi olla iän mukaan kohdennettu. Kerhot kokoontuvat viikoittain vaihtelevasti ja niihin ilmoitaudutaan etukäteen. Kerhot ovat useimmiten maksullisia. (Alila & Portell 2008, 71.)

Avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistarpeiksi on esitetty tarvetta kehittää lainsäädäntöä myös avoimeen varhaiskasvatukseen, yhteistyötä sekä lasten ja vanhempien osallisuutta ja vaikuttamista. Tärkeänä pidettiin myös pedagogiikan ja erityisen tuen kehittämistä. Lainsäädännössä nostettiin esille lapsiryhmän koko ja henkilöstömitoitukset sekä -rakenne. Yhteistyön kehittämisessä haluttiin nostaa esille päällekkäisten palveluiden vähentäminen sekä yhteistyö muiden kuntien ja kolmannen sektorin kanssa. Osallisuutta ja vaikuttamista haluttiin lisätä kehittämällä toiminnan sisältöjä vastaamaan paremmin asiakkaiden tarpeita. Myös lasten ja vanhempien mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön nähtiin tärkeänä. Pedagoginen kehittäminen tarkoittaisi avoimen yksikön toimintasuunnitelman luomista. Samalla vahvistettaisiin pedagogista perustaa. Maahanmuuttajien huomioiminen ja erityisen tuen tarpeen

sekä matalan kynnyksen avun ja tuen saanti sisältyvät erityisen tuen kehittämisajatuksen. (Alila & Portell 2008, 65 - 66.)

Koska tämä opinnäytetyöni käsittelee leikkitoimintakerhojen aloitusta Hyvinkäällä, keskityn seuraavissa luvuissa määrittelemään lähinnä leikkitoimintaa ja sen eri muotoja.

5.2 Leikkitoiminta Hyvinkäällä

Hyvinkäällä avoimeen varhaiskasvatukseen kuuluu leikkitoiminnan kerhoja kuudessa eri toimipisteessä. Avoimeen varhaiskasvatukseen kuuluvat myös Perhekeskus Pikku-Veturi, jossa on avointa päiväkotitoimintaa ja parkkihoitoa. Avointa päiväkotitoimintaa laajennettiin syksyllä 2014 myös muihin toimipisteisiin. Sitä on nyt tarjolla Pikku-Veturin lisäksi neljässä eri toimipisteessä. Myös parkkihoitoa laajennettiin niin, että sitä on nyt kuudessa eri toimipisteessä. Leikkitoimintaa tarjotaan alle kolmivuotiaille lapsille kerran tai kaksi viikossa kaksi tai kolme tuntia kerrallaan ja yli kolmivuotiaille 1-5 kertaa viikossa kolme tuntia kerrallaan. Leikkitoiminnan kerhoissa noudatetaan soveltuvin osin varhaiskasvatussuunnitelmaa. Toiminnan sisältöalueina ovat musiikki, liikunta, kuvaamataito, kädentaidot, ympäristökasvatus, yhdessäolo ja leikki. (Avoin varhaiskasvatus 2014.)

Leikkitoiminnan kerhoissa Hyvinkäällä työskentelevät työparina lastentarhanopettaja ja ryhmäavustaja. Lastentarhanopettajan toimenkuvaan kuuluu pedagoginen vastuu toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Ryhmäavustajan toimenkuvaan kuuluu leikkitoiminnan ryhmässä avustaminen. Ryhmäavustaja on osan työviikostaan myös päiväkodin käytössä. Alle kolmivuotiaiden lapsiryhmässä on 7 lasta ja yli kolmivuotiaidenryhmässä on 13 lasta. Keskimäärin yhdellä työparilla on noin 40 lasta kerhoissa. Jossain leikkitoimintapisteitä on myös muuta toimintaa kuten avointa päiväkotitoimintaa tai lapsiparkki kerran viikossa kolme tuntia. Jokainen leikkitoiminnan työpari on eri päivähoitoyksikön johtajan alaisuudessa riippuen siitä, missä kerhotilat fyysisesti sijaitsevat.

5.3 Kirkkonummi, Järvenpää, Nurmijärvi ja Sipoo

Kirkkonummella avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminta tarjoaa lapselle vertaisryhmän ja oppimiskokemuksia leikin, oppimisympäristön ja toiminnan avulla. Kerhot ovat tarkoitettu yli 2-vuotiaille lapsille. Kerhoaika on kaksi ja puoli tuntia kerrallaan sisältäen ulkoilun. Lapsi voi käydä kerhossa kaksi tai kolme kertaa viikossa. (Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminta 2014.)

Järvenpäässä on avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaa kolmessa eri toimipisteessä. Kerhojen toiminta-ajat myötäilevät koulujen toiminta-aikoja. Kerhotoiminta noudattaa Jär-

venpään varhaiskasvatussuunnitelmaa. Suunnitelmallisen toiminnan tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Leikillä on keskeinen merkitys kerhotoiminnassa. Myös vuorovaikutus lasten ja perheiden kanssa on kerhotoiminnan lähtökohta. Kerhoissa korostetaan turvallista ja myönteistä ilmapiiriä. Järvenpään varhaiskasvatuskerhoissa on aina kaksi avoimen varhaiskasvatuksenohjaajaa. Ryhmiä on 3 - 5-vuotiaille kaksi ja puoli tuntia kerrallaan kaksi kertaa viikossa sekä 2,5 - 3-vuotiaille kaksi tuntia kerran viikossa. Kerhotoiminta Järvenpäässä on maksullista ja kerhoihin tulee hakea kerhohakemuksella. (Varhaiskasvatuskerhot 2014.)

Nurmijärvellä avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminta on lapsilähtöistä toimintaa. Siinä harjoitellaan sosiaalisia taitoja ja ryhmässä olemista. Kerhotoiminta on tarkoitettu 2 - 6-vuotiaille. Kerhot kokoontuvat kaksi tuntia kerrallaan kaksi kertaa viikossa. Kerhomaksut ovat kiinteitä riippuen tuntimäärästä viikossa, jonka lapsi on kerhossa. (Kerhotoiminta 2014.)

Sipoossa avoimen varhaiskasvatuksen kerhot eli Metsäkerhot on tarkoitettu yli kolmivuotiaille kotihoidossa oleville lapsille. Kerhot ovat kaksikielisiä, suomen- ja ruotsinkieliset lapset ovat samoissa kerhoissa. Kerhoaika on kaksi ja puoli tuntia kahdesti viikossa. Metsäkerhossa lapset oppivat seuraamaan luonnon muutoksia, nauttimaan ja liikkumaan luonnossa sekä kunnioittamaan luontoa. (Avoin varhaiskasvatus 2014.)

6 Vanhemmuuden tukeminen ja hyvinvoiva lapsi

Lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) 2a §:ssä sanotaan, että ”päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä”. Tähän pykälään myös avoimessa varhaiskasvatuksessa tulee sitoutua.

Oman lapsen kautta ja vuorovaikutuksessa lapseen syntyy vanhemmuus. Vanhemmuutta kasvattavat lapsen ikä- ja elämänvaiheet sekä jokainen lapsi. Vanhemmuuteen tulee sitoutua ja se kestää koko elämän ajan. Lapsi hahmottaa maailmaa vanhempien keskinäisen suhteen, vuorovaikutuksen ja perheen kulttuurin kautta. Jokainen omaksuu arvoja, asenteita ja käyttäytymismalleja omilta vanhemmiltaan. Nämä ohjaavat pitkälti vanhempana olemista, mutta käyttäytymismalleja voi myös muuttaa tietoisesti. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 15.)

Vanhemmuudesta puhutaan tällä hetkellä paljon. Järvisen ym. (2009, 15 - 17) mukaan vanhemmuus on hukassa ja että vanhemmat ovat neuvottomia. Yleinen yhteiskunnallinen tilanne on johtanut vanhempien ja lasten yhteisen ajan vähenemiseen. Meidän kulttuurissamme vanhemmuus nähdään perheen yksityisenä asiana ja siitä johtuen tuen ja avun pyytämiseen mo-

nella perheellä on suuri kynnys. Terveysthuollon neuvolajärjestelmä ja varhaiskasvatus ovat monien perheiden normaaleja yhteistyötahoja, joista voi pyytää ja saada apua ja tukea vanhemmuuteen.

Osana laajaa Lasten ja perheiden palvelut ja niiden johtaminen (Laps-YTY) -tutkimushanketta tuotettiin raportti ”Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita?”, jossa selvitettiin lasten ja perheiden palvelujen tarvetta, saatavuutta, käyttöä ja järjestämistä. Raportissa selvitettiin myös palvelujen laatua vanhempien näkökulmasta. Tutkimuksessa kysyttiin vanhemmilta kenelle heidän on helppo puhua huolista esimerkiksi omasta jaksamisestaan. Tuloksista käy ilmi, että vanhemmat kokivat neuvolan terveydenhoitajat ja päivähoidon tai kerhotoiminnan ammattilaiset yhtä helpoksi keskustelukumppaneiksi (87 %). Vaikeaa huolesta puhuminen oli lastensuojelun, sosiaalityöntekijän ja lääkärin kanssa. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 37 - 41.)

Vanhemmuuden tukeminen on osa kasvatuskumppanuutta. Avoimessa varhaiskasvatuksessa kasvattaja kohtaa jokaisen perheen joka kerta, kun kerho alkaa tai loppuu. Haasteena siinä voi olla se, että vanhemmat ovat paikalla kaikki samalla kertaa. Miten sitten tällaisissa tilanteissa tuetaan vanhemmuutta? Miten huomioidaan ne vanhemmat, jotka kaipaavat enemmän tukea, keskustelua? Tässä opinnäytetyössä on tarkoitus löytää joitakin vastuksia edellä mainittuihin kysymyksiin.

6.1 Kasvatuskumppanuus

Määtä (2001, 100 - 101) mukaan kumppanuusajattelu perustuu sille, että sekä vanhemmilla että ammatti-ihmisillä on olennaista tietoa lapsesta. Molemmipuolinen kunnioitus on kumppanuuden perusta. Kasvattajalla ja vanhemmilla on yhteisiä tavoitteita lapsen kasvatukseen. Karilan (2006, 95) mukaan erilaiset julkisten kasvatustilosten ja perheiden lapsuutta ja kasvatusta koskevat ajatustavat ja käytännöt muodostavat eräänlaisen rajapinnan kasvattajien ja vanhempien vuorovaikutussuhteeseen. Tähän vuorovaikutussuhteeseen vaikuttavat myös yleiset kulttuuriset kasvatuskäsitykset. Keskeisiä käsityksiä ovat muun muassa kasvatuksen arvopäämäärät, hyvän kasvatuksen menetelmät, hyvä lapsuus sekä vanhemmuuden ja perheen tehtävät. Näistä käsityksistä kasvattajilla ja vanhemmilla on monenlaisia ajatuksia.

Kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi ovat kasvatuskumppanuuden ohjaavia periaatteita. Kasvatuskumppanuusajattelun keskeinen periaate on kuulluksi tuleminen eheyttävä kokemus. Joskus kuuleminen on riskien ottamista ja vaatii erilaisten tunteiden sietämistä. Kuulemisen ja kunnioituksen kautta rakentuu luottamus. Kunnioitus tarkoittaa toisen hyväksymistä ilman ehtoja, sellaisena kuin hän on. Luottamuksen syntyyn tarvitaan aikaa, kohtaamisia ja

vuoropuhelua. Myös ihmisen aikaisemmat kokemukset ja muistot samankaltaisista tilanteista vaikuttavat luottamuksen syntymiseen. (Kaskela & Kekkonen 2007, 32 - 36.)

Jokainen uusi kasvatuskumppanuussuhde vaatii työntekijältä panostusta, aitoa läsnäoloa ja kiinnostusta sekä halua kehittää yhteistyötä. Tätä asiakkaan ja asiantuntijan vuorovaikutusta voidaan kuvata dialogisena tapahtumana, jolloin vuoropuhelu on rakentavaa keskustelua. Dialogisuudessa on keskeistä suhtautumistapa, asenne ja ajattelutapa, ei tekninen osaaminen. Lähtökohdana on uteliaisuus ja tavoitteena yhteinen ymmärrys. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 107.) Molemmipuolisen kunnioituksen perustana on toisen asiantuntijuuden arvostaminen ammattilaisen ja vanhemman välillä. Varhaiskasvattajan tehtävänä ei ole kertoa vanhemmille, kuinka heidän tulisi kasvattaa lapsensa. Sen sijaan henkilökunnan on tärkeä ymmärtää perheen näkökulma lapsen kasvatuksesta, ennen kuin menestyksellä kumppanuus voi alkaa. Luottamuksellinen suhde rakentuu näistä elementeistä. (Bruce 1997, 153 - 154.)

Karilan (2006, 95 - 96) mukaan ammattilaisen toimintaa kasvatuskumppanuudessa ohjaavat käsitykset ja tulkinnat vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Ammattikasvattajalle asetetaan suurempia odotuksia, vaikka kasvatuskumppanuudessa korostetaan vastavuoroisuutta. Ammattikasvattajan on kuitenkin luotava puitteet mahdolliselle kumppanuudelle. Lisäksi omia henkilökohtaisia ajattelutapoja on kriittisesti arvioitava ammattilaisen näkökulmasta. Eräs kumppanuuden keskeisimmistä asenteellisista ehdoista on erilaisuuden hyväksyminen ja itsensä poikkeavan kunnioitus.

Keinoja luoda hyvä vuorovaikutus ovat muun muassa viihtyisä, turvallinen, myönteinen, kannustava ja luottamuksellinen ilmapiiri. Keskustelun kielenä on syytä käyttää myönteistä ja tavoitelähtöistä puhetta. Pienet ja arvostavat eleet kohottavat sanatonta vuorovaikutusta, jonka osuus vuorovaikutuksesta on suuri. Ammattilaisen on hyvä toimia asiakkaan lähtökohdista kuunnellen, huomioiden asiakas yksilöllisesti ja käyttämällä ymmärrettäviä käsitteitä ja sanoja. Asiakkaan tasavertainen kohtelu ja ymmärryksen varmistaminen asiakkaalta vahvistavat myös hyvää vuorovaikutusta. (Ihalainen & Kettunen 2012, 40 - 41.)

Kekkonen (2012, 172 - 177) mukaan ensitapaamisella on suuri merkitys. Epäonnistunut ensivaikutelma ja epämiellyttävä ilmapiiri voivat aiheuttaa pitkälle tulevaisuuteen erilaisia seurauksia. Suhteita luovassa tapaamisessa, yleensä ensitapaamisessa, ammattikasvattajan tulee ottaa aktiivinen ja aloitteellinen rooli. Hänen tulee saada tietoa lapsesta, perheen kulttuurista ja perheen taustasta. Koko kasvattajayhteisön on sitouduttava auttamaan uuden lapsen ja perheen liittymistä lapsiryhmään. Ammattikasvattajan tulee rakentaa, vakiinnuttaa ja kehittää yhteistyösuhdetta vanhempiin ja kiintymyssuhdetta lapseen.

Vaikuta vanhempi -tutkimuksen tuloksissa vanhemmat korostivat varhaiskasvatuksen henkilökunnan kommunikaatio- ja vuorovaikutustaitoja. Vanhemmat myös toivoivat, että keskusteluille on aikaa ja rauhaa. Yhteistyön ja kasvatuskumppanuuden käyntiin lähtemiseksi vanhemmat toivoivat varhaiskasvatuskeskusteluja mahdollisimman alussa. Samaisissa tutkimustuloksissa nousi esille avoin toiminta ja täten joustavat mahdollisuudet lapsiperheille. Vanhemmat toivoivat enemmän avointa toimintaa, jossa tuetaan vanhemmuutta ja annetaan mahdollisuus kasvattaa lapset kotona. Vanhemmat toivoivat myös kerhotoimintaa ja lapsiparkkityylisten toimintaa tukemaan omaa jaksamistaan ja lastenhoitoa. (Kronqvist & Jokimies 2008, 32 - 35.)

Paletti-tutkimuksessa selvitettiin vanhempien tyytyväisyyttä kumppanuuteen ja yhteistyöhön. Tulosten mukaan vanhemmat olivat varsin tyytyväisiä kumppanuuteen ja yhteiseen kasvatustyöhön. Isät kaipasivat enemmän tukea vanhemmuuteen ja äidit toivoivat kasvattajilta enemmän panostusta vanhempien vertaisryhmätoiminnoille. Kasvatuskumppanuuden odotuksiin vanhemmat suhtautuivat myönteisesti. Tärkeää olivat yhteiset kasvatuseriaatteet, tavoitteet ja säännöt. Osa vanhemmista koki kumppanuutta koskevat odotukset työläinä ja aikaa vievänä, ”piti täytellä lomakkeita” ja käydä keskusteluissa. Yhteistyön hyvinä puolina tuloksissa nousivat luottamus ja avoimuus. Vanhemmat arvostivat erityisesti päivittäisiä juttutuokioita ja osa vanhemmista toivoi tähän kasvattajien kiinnittävän vielä enemmän huomiota. (Poikonen & Lehtipää 2009, 75 - 80.)

Vasuun eli Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelmaan (2006, 28 - 29) on kirjattu, että kasvattajien on tiedostettava lapsen ja perheen ensimmäisen tapaamisen merkitys koko hoitosuhteen onnistumiselle. Perheille annetaan mahdollisuus tutustua yhdessä lapsen kanssa uuteen hoitopaikkaan. Hoitosuhteen alkaessa vanhempien kanssa laaditaan yhdessä lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma. Näiden lisäksi kasvattajien vastuulla on järjestää vanhempaintilaisuuksia, joissa vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa toimintatapoihin. Avoimelle varhaiskasvatukselle ei ole Hyvinkäällä tehty omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, vaan avoin toiminta toteuttaa samaa suunnitelmaa kuin muutkin varhaiskasvatussyksiköt.

Rimpelän (2013, 31 - 32) mukaan kasvatuskumppanuuden tärkeyttä korostavat ekologinen näkökulma ja niiden ajattelu rinnakkaisiksi kehitysyhteisöiksi. Perhe on lapsen tärkein kehitysyhteisö, mutta se ei yksinään voi ohjata lapsen kehitystä. Se, millainen ainutlaatuinen kokonaisuus lapselle muodostuu niistä kehitysyhteisöistä, joissa häntä ohjataan tai joihin hän hakeutuu, on tärkeää ja ratkaisevaa. Näin ajateltuna kasvatuskumppanuus ei ole vain vanhempien ja kasvattajien välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä, vaan se on myös kehitysyhteisöiden välistä vuorovaikutusta eli yhteistä toimintaa lapsen parhaaksi. Kehitysyhteisönä voidaan hyvin nähdä muun muassa päiväkotia, avoimen varhaiskasvatuksen kerho tai jokin harraste, joka lapsella on.

Kasvatuskumppanuus on kaiken alku ja tärkeä osa työtä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Hyvinkin pienessä ajassa opitaan tuntemaan monia perheitä ja lapsia. Vanhempia ohjataan ja tuetaan heidän kasvatustyössään. Vanhemmalle annetaan mahdollisuus saada apua ja tukea. Tarvittaessa perhettä ohjataan muiden ammatti-ihmisten palveluihin. Ensimmäiset tapaamiset lapsen ja vanhempien kanssa luovat alustan koko tulevalle suhteelle. Näihin ensimmäisiin tapaamisiin on siis syytä paneutua, valmistautua ja muistaa, että jokainen kohtaaminen on tärkeä kohtaaminen.

6.2 Osallisuus

Varhaiskasvatuksen laadun yhtenä tärkeänä edistäjänä pidetään vanhempien osallisuutta. Sillä voidaan ehkäistä myöhempiä mahdollisia ongelmia, tukea lapsen koulukäynnin aloittamista ja auttaa syrjäytymisuhan alla olevien lasten sopeutumista päivähoitoon ja kouluun. Vanhemmat voivat osallistua hyvin eri tavoin päivähoitoon muun muassa vanhempainoimikuntien kautta. Tärkeä osa laadukasta varhaiskasvatusta on vanhempien mielipiteen kuunteleminen. (Kronqvist & Jokimies 2008, 15.) Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelman (2006, 29) mukaan vanhempien osallisuus on varhaiskasvatuksen laatua parantava ja mittaava tekijä.

Osallisuus on sitoutumista ja vaikuttamista asioiden kulkuun sekä vastuun ottamista toimintansa seurauksista. Sen mahdollistavat kuuleminen, kuunteleminen, yhteinen kieli ja aito kiinnostus. Osallisuus liittyy omaan sisäiseen tunteeseen ja kokemukseen yhteisöön kuulumisesta. Vuorovaikutus ja kommunikaatio, jotka alkavat jo varhaisen vuorovaikutuksen tukemisesta, ovat perusta lapsen osallistumiseen. Vanhemman ja aikuisen tehtävä on ohjata ja tukea lasta. Hyvässä vuorovaikutuksessa lapsi oppii, että hänellä on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa asioihin. (Pietiläinen 2013.)

Orasen (2013, 122 - 123) mukaan osallisuus voidaan jakaa kolmeen eri osaan, jotka ovat asiakas asianomaisena, asiakas kokemusasiantuntijana ja asiakas kansalaisena. Asiakas asianomaisena -kohtaa voidaan arvioida sen mukaan, miten hyvin asiakas saa tietoa itseään koskevista suunnitelmista ja miten asiakasta kuunnellaan, miten hänen toiveitaan huomioidaan ja voiko asiakas vaikuttaa työskentelyprosessiin. Tämä osallisuus omassa asiassa näkyy ja tuntuu yleensä välittömästi. Kun asiakas ymmärretään kokemusasiantuntijana eli osallisena kehittämisessä, hänen osallisuutensa ei vaikuta heti, vaan vasta myöhemmin. Kehittämistyön tulokset eivät koske itse asiakasta vaan myöhempiä asiakkaita. Kehittämiskohteina ovat yleiset asiat. Asiakas kansalaisena eli osallisena yhteisössä ja yhteiskunnassa-ajattelu toteutuu esimerkiksi oppilaskunnissa ja nuorisovaltuuksissa. Tällöin toiminta on vaikuttamista siinä ja nyt sekä kansalaistaitojen opettelua.

Lapsen ja aikuisen välinen vuoropuhelu eli dialogi, kunnioitus ja toiselta oppiminen liitetään osallisuuden käsitteeseen. Vuoropuhelussa lapsilla on mahdollisuus oppia miten heidän näkemyksiään ja ajatuksiaan otetaan huomioon ja miten he voivat vaikuttaa osallistumisellaan. Hyvin pienetkin lapset pystyvät ilmaisemaan näkemyksiään, kun aikuiset osaavat valita sopivan ilmaisukeinon. Kaikenikäisillä lapsilla on omia mielipiteitä. (Pollari 2013.)

Jotta osallisuus toteutuisi, tarvitsee se arvojen, asenteiden ja sääntöjen uudelleen tarkastelua ja reflektointia. Varhaiskasvatuksessa osallisuus voidaan nähdä yhteisenä polkuna. Jokaisella lapsella ja aikuisella on oma paikkansa ja aikansa toimia ja olla. Tällöin myös persoonallisia tapoja kokea ja osallistua kunnioitetaan. (Leinonen, Venninen & Ojala 2011, 83 - 96.)

Vanhempainillat, ryhmätoiminta, tyytyväisyyskyselyt, asiakaspalaute ja suullinen palaute ovat suoria osallistumisen tapoja. Perheiden vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi on myös kehitetty virallisia ja epävirallisia yhteistyöfoorumeja. Johtokunnat, vanhempainyhdistykset ja erilaiset yhdistykset ovat edustuksellista osallistumista. Kasvatuskumppanuuden periaatteella työskentely tukee perheiden osallistumista. Myös riittävä tiedonsaanti palveluista ja spontaanit mahdollisuudet vaikuttaa palveluihin tukevat osallisuutta. (Perälä, Halme & Nykänen 2012, 52 - 53.)

Oma halu, kiinnostus ja voimavarat vaikuttavat sekä lapsen että vanhemman osallistumiseen. Näitä voimavaroja on kunnioitettava. Jokainen määrittelee itse, millaiseen osallistumiseen on valmis tai pystyvä. Ammatti-ihmisten tulee antaa lapsille ja vanhemmille tilaa ja mahdollisuuksia osallistua, mutta ei pakottaa tai määrätä. Jokainen on oman elämänsä paras asiantuntija ja sitä tulee kunnioittaa. (Pietiläinen 2013.)

Sosiaalialan eettisissä periaatteissa määritellään asiakkaan osallistumisoikeus. Ammatilaisen on mahdollistettava asiakkaan sen kaltainen osallisuus, joka lisää hänen mahdollisuuksiaan vaikuttaa oman elämän päätöksiin ja toimiin. Ammatilaisen on työssään myös keskityttävä asiakkaan ja hänen ympäristönsä vahvuuksien vahvistamiseen ja löytämiseen. Nämä osallistumisoikeudet on määritelty laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. (Arki, arvot, elämä, etiikka 2013, 8.)

Tämä asiakkaan osallistuminen toteutuu vain, jos hän saa riittävästi ja oikeaa tietoa oikeuksistaan, eduistaan ja muista asiaan vaikuttavista seikoista. Jokaisella tulee olla oikeus omiin valintoihinsa ja itsensä toteuttamiseen kuitenkin niin, ettei hän loukkaa toisten vastaavaa oikeutta. Samalla jokainen on vastuussa omista valinnoistaan ja niiden seurauksista. Sosiaalityön ydin on siinä, että asiakasta kuunnellaan myös haastavissa tilanteissa. Kuunteleminen ja kuuleminen tarkoittavat toisen aitoa hyväksymistä. (Arki, arvot, elämä, etiikka 2013, 14 - 15.)

Pihlajan, Kinoksen ja Mäntymäen (2010, 195 - 196) tutkimuksessa ”Päivähoitosuhteen laadun komponentit - vanhempien kokemukset päivähoitosuhteesta” käy ilmi, että vanhemmat ovat luottavaisia ja tyytyväisiä päivähoitoon, mutta he eivät ole sitoutuneita osallistumaan siihen. Vanhemmat luottavat päivähoiton osaamiseen ja tapaan, jolla heitä kuullaan ja huomioidaan. He eivät kuitenkaan ole valmiita sitoutumaan ja panostamaan yhteistyösuhteeseen enemmän kuin nyt jo tekevät. Tämä tutkimus tuo tutkijoiden mukaan uuden näkökulman kumppanuusajatteluun. He esittävätkin johtopäätöksissään mielenkiintoisen kysymyksen, onko nykyinen kumppanuusajattelu lainkaan asiakaslähtöinen toimintamuoto.

Varhaiskasvatuksessa tehdään pedagogista kasvatustyötä. Mikkolan ja Nivalaisen (2009, 10 - 12) mukaan perhetyön on nähty heikentävän pedagogiikkaa ja samalla se tuo liikaa vastuuta perheiden tukemisesta. On olemassa hyvin erilaisia näkemyksiä siitä, mitä perhetyö on. Vanhempien kanssa on tehty yhteistyötä, joka on enimmäkseen ollut tiedottamista ja yhteisistä pelisäännöistä sopimista. Viime vuosina on kuitenkin vahvistunut ajatus vanhempien osallisuudesta ja heidän roolistaan lastensa parhaina asiantuntijoina. Parhaimmillaan tilanne on, kun lapsi kokee turvallisuutta ja jatkuvuutta kodin ja päivähoiton välillä.

Vanhempien osallistuessa avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan tukee kerhotoiminta samalla heidän vertaisuuden tunnettaan. Vanhemmat sitoutuvat yhteiseen kasvatuskumppanuuteen paremmin, kun heidät otetaan mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Tämän opinnäytetyön kautta annetaan myös vanhemmille mahdollisuus osallistua ja luoda aloitusprosessia leikkitoiminnan kerhoihin Hyvinkäällä.

6.3 Yhteisöllisyys

Koivulan (2013, 19 - 20) mukaan yhteisöllisyydellä on merkittävä vaikutus ajatellen lasten osallisuutta ja ryhmään kuulumisen tunnetta. Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisyssä yhteisöllisyydellä on myös suuri merkitys. Yhteisöllisyys on laadullinen ihannetila, jota arvostetaan ja tavoitellaan. Sen rakentaminen vie aikaa. Yhteisöllisyyteen terminä liitetään positiivisia merkityksiä kuten muista välittäminen, ja yhteistyö. Se on myös ihmisen tunne kuulua johonkin, ryhmään kuulumisen tunne ja merkitys.

Yhteisön tärkeä tehtävä on toimia osallistumisen mahdollistajana. Osallisuuden kautta yhteisö toimii myös oppimisen mahdollistajana. Varhaiskasvatuksessa lapset ovat osa ryhmää, yhteisöä, jossa sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittyminen on keskeisellä sijalla. Lapset rakentavat suhteita vertaisiinsa ja aikuisiin. Varhaiskasvatus ja päiväkotitoiminta mahdollistavat lasten erilaisten kokemusten, tietojen ja kiinnostuksen kohteiden kohtaamisen. (Koivula 2013, 21 - 26.)

Avoimuus, keskusteleavuus, sopiminen ja toisten kunnioittaminen ovat Enkelin ja Marttilan (2010, 76 - 78) mukaan yhteisöllisyyden peruslähtökohtia. Yhteisöllisyyttä luodaan keskustelemalla, suunnittelemalla, toimimalla, tekemällä ja yhdessäololla. Tätä kaikkea voi osallisuus olla. Yhteisöllisyys on siis tapa kohdata ja elää. Erilaisuuden hyväksyminen ja erilaisten näkökulmien vertailu ja pohdinta ovat tarpeellisia. Kasvattajilta vaaditaan muutosvalmiutta ja kykyä reflektoida yhteisön sisäisiä rakenteita ja omaa kasvatustyötään. Näiden kautta luodaan hyvä kasvuyhteisö. Yhteisöllisyyden rakentumisen voimavarana ovat vanhempien osallisuus ja keskinäinen yhteistyö. Kasvatusyhteisöön kuulumisen ovat sen jäsenille kokemuksellinen tunne.

On siis tärkeää, että avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunta ymmärtää yhteisöllisyyden merkityksen sekä tavan, miten rakentaa ja luoda osallistuva ja vahvistava yhteisö. Vanhempien tunne ja kokemus yhteisöllisyydestä antavat vahvan pohjan rakentaa hyvä ja toimiva kasvatusyhteisö, jossa sekä lapsilla että vanhemmilla on mahdollisuus osallisuuteen, vertaistukseen ja kasvatuskumppanuuteen. Tämän kaiken rakentuminen alkaa ensimmäisestä kohtaamisesta, joten aloituksen tärkeys nousee näin jälleen esille.

7 Määrällinen tutkimus

Seuraavissa luvuissa käsittelen tutkimukseni kannalta olennaisia määrällisen tutkimuksen teoriaa ja tutkimuksen analysointia. Esittelen luvussa 7.3 määrällisen tutkimuksen tulokset.

7.1 Tutkimuksen osio A

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus tutkii ilmiöissä tapahtuvia muutoksia ja eri asioiden välisiä suhteita ja riippuvuuksia (Heikkilä 2008, 16). Määrällisen tutkimuksen menetelmä perustuu mittaamiseen (Vilkkä 2009, 73). Aineisto kerätään yleensä standardoiduilla tutkimuslomakkeilla ja otoksen tulee olla riittävän suuri ja edustava. Tutkimustulokset voidaan havainnollistaa taulukoin ja kuvioin ja asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla. (Heikkilä 2008, 16.)

Tutkimukselle pitää asettaa täsmälliset tavoitteet, otoksen tulee olla riittävän suuri ja vastausprosentin korkea, jotta validin (pätevän) tutkimuksen vaatimukset toteutuvat. Jos otos on liian pieni, tulokset voivat olla sattumanvaraisia ja näin ollen tuloksen reliabiliteetti eli luotettavuus kärsii. Tutkijalla on merkittävä osuus tutkimuksen kulussa, mutta hänen tulee olla objektiivinen suhteessa tutkimuksen tuloksiin. Hyvän tutkimuksen tuloksiin voidaan luottaa, mutta sen taloudellista hyötyä on usein vaikea mitata. (Heikkilä 2008, 29 - 31.)

Tutkimuksen tulee olla ehdottoman luottamuksellinen ja tutkittaville tulee avoimesti selittää tutkimuksen tarkoitus ja käyttötapa. Vastauksista ei saa tunnistaa yksittäisen vastaajan mielipiteitä. Raportista tulee ilmetä kaikki tutkimuksessa selville saadut asiat, myös tutkimuksen tilaajan kannalta epäedulliset. Tutkimuksen käyttökelpoisuus ja hyödyllisyys ovat tärkeitä asioita ja olisi suotavaa, että tutkimus avaisi uusia näkökulmia tutkittavaan asiaan tai ilmiöön. (Heikkilä 2008, 32.)

Määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen tavallisin aineiston keräämismenetelmänä on kyselylomake (Vilka 2009, 73). Vallin (2007, 103 - 105) mukaan kyselylomake aloitetaan yleensä taustakysymyksillä kuten kysymällä sukupuolta, ikää ja koulutusta. Taustakysymysten jälkeen tulevat helpot kysymykset, joissa ei vielä kysytä arkoja aiheita vaan johdatellaan niihin. Lopussa on vielä hyvä olla muutama helposti vastattava kysymys. Lomakkeen pituus on hyvin merkittävä. Liian pitkä lomake saa vastaajan luopumaan kyselystä jo ennen kuin hän tutustuu siihen tarkemmin. Myös kielellä on merkitys lomakkeen täytössä. Miellyttävää kieltä on mukavampi lukea ja kysymyksiä tehtäessä on syytä muistaa kohderyhmä. Lomaketta valmistettaessa on hyvä miettiä vastausten syöttämistä laskentaohjelmaan ja täten vastausvaihtoehtojen valmista numeroimista. Näiden kyselylomakkeiden analysoinnissa käytetään SPSS-ohjelmaa, joka on tilastotieteelliseen analyysiin suunniteltu ohjelma (Menetelmäopetuksen tietovaranto 2013).

Kyselylomakkeen liitteeksi kirjoitin vanhemmille saatekirjelmän (liite 7), jossa kerroin tutkimuksen tavoitteesta ja tarkoituksesta. Kerroin myös, että vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, niin ettei kenenkään henkilöllisyys tule esille. Suunnitellessani kyselylomaketta (liite 8), pidin tärkeänä sitä, että lomake on helposti luettava, selkeä ja sopivan mittainen. Lomakkeen alussa on kolme taustakysymystä. Tässä tutkimuksessa tulosten kannalta vanhemman koulutuksella tai iällä ei ole merkitystä. Sen sijaan lasten iällä ja leikkitoimintapisteellä voi olla merkitystä. Suunnitellessani lomaketta pohdin myös valmiiksi, miten syötän tiedot SPSS-järjestelmään eli numeroin rastikohdat kuten ne merkitsen kyseiseen järjestelmäänkin. Avoimien kysymysten määrää ja kirjoitustilaa rajasin niin, että vanhempi ei ahdistu liian suuresta kirjoittamistilasta, mutta kuitenkin hänellä on mahdollisuus antaa omia vastauksia ja kirjoittaa mielipiteitään. Lomakkeesta tuli kaksisivuinen ja se oli mielestäni sopivan mittainen kyselylomakkeeksi.

Vilkan (2009, 84 - 86) mukaan kyselylomakkeen suunnittelu on määrällisen tutkimuksen tärkein asia. Lomakkeessa tulee kysyä vain tutkimussuunnitelmassa määriteltyjä mitattavia asioita. Kysymykset voivat olla monivalintakysymyksiä, joita ovat suljetut ja strukturoidut kysymykset, avoimet kysymykset tai sekamuotoiset kysymykset. Monivalintakysymyksissä vastaajille annetaan valmiit vastausvaihtoehdot. Avoimissa kysymyksissä tavoitteena on saada vastaa-

jan mielipiteitä. Sekamuotoisissa kysymyksissä osa vastausvaihtoehdoista on annettu valmiiksi.

Kyselylomakkeen suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös johdonmukaisuus. Kysymysten järjestyksellä on merkittävä vaikutus vastaajan kannalta. Järjestyksessä on hyvä edetä joka yleisestä yksityiseen tai toisin päin. Kysymykset kannattaa järjestää asiasisällön mukaiseen järjestykseen. Jokaisen kysymyksen kohdalla on tarkasteltava sen merkitystä tämän tutkimusongelman kannalta. On myös tarkkailtava, ettei samassa kysymyksessä pyydetä vastausta kahden eri kysymykseen. Kyselylomake on syytä testata ennen varsinaista tutkimusta. Testaamisen tarkoituksena on arvioida kysymysten ja ohjeiden selkeyttä ja yksiselitteisyyttä, vastausvaihtoehtojen toimivuutta sekä lomakkeen mittaa ja vastaamisajan kohtuullisuutta. (Vilkkä 2009, 87 - 89.)

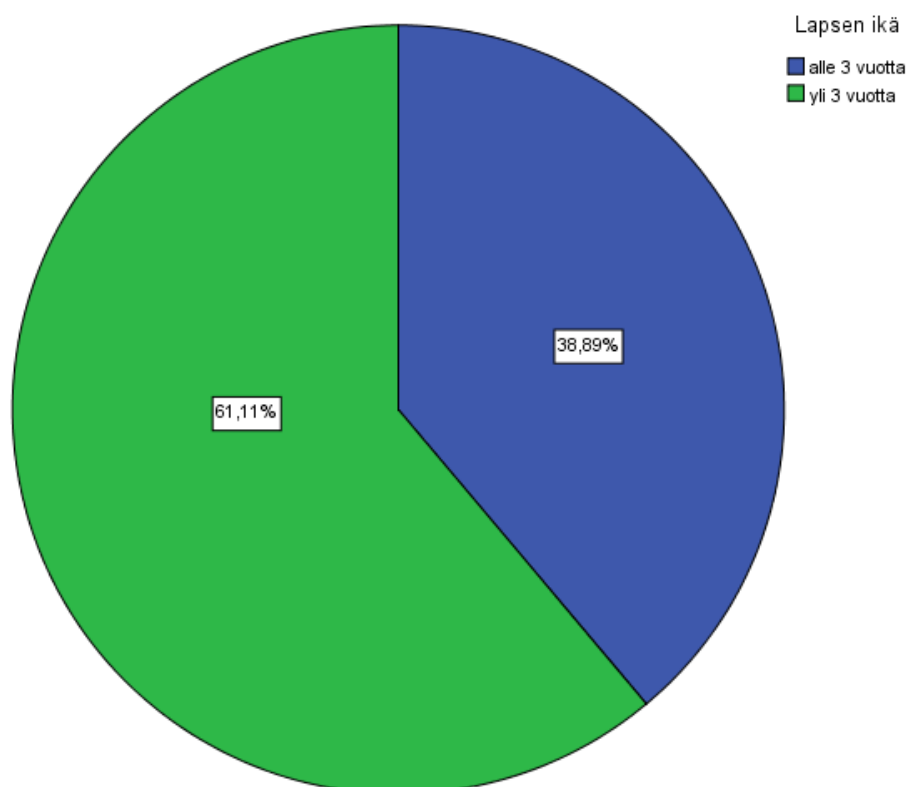
7.2 Määrällisen kyselytutkimuksen aineisto ja analysointi

Kvantitatiivisen tutkimuksen kyselylomakkeet jaoin Hyvinkään leikkitoiminnan perheille huhtikuussa 2014. Tutkimukseen osallistuvia perheitä oli noin 147. Vastuksia sain 96 vanhemmalta. Näin ollen vastusprosentiksi tuli 65 %. Kyselyn tavoitteena oli saada vanhempien näkemys kerhotoiminnan aloittamiseen. Leikkitoiminnan kerhopisteissä työntekijät jakoivat lomakkeet vanhemmille saatekirjeineen. Vastausaikaa perheille annettiin kaksi viikkoa. Toimitin jokaiseen kerhopisteeseen, joita oli neljä, ja Perhekeskus Pikku-Veturiin vastauslaatikot sekä muutamia ylimääräisiä kyselylomakkeita. Tavoitteenani oli saada vastaukset huhtikuun puoleenväliin mennessä. Jos vastauksia tulisi pieni määrä, on minulla sen jälkeen mahdollista jalkautua kentälle pyytämään lisävastauksia.

Hain vastauslomakkeet leikkitoimintapisteitä vastausajan loputtua. Sain vastauksia niin paljon, että tarvetta jalkautua kentälle pyytämään lisävastauksia, ei ollut. Toukokuun alussa syötin määrällisen kyselylomakkeen numeraaliset tiedot SSPS-järjestelmään. Tämän jälkeen kirjoitin kyselyssä olevien avointen kysymysten vastaukset sanasta sanaan muistiin. Tulostin vastaukset ja aloin tarkastella niitä sisällönanalyysin avulla. Sisällön analyysin valitsin siksi, että koin tämän analysointitavan olevan paras mahdollinen väylä saada selville vanhempien ajatukset ja mielipiteet asioista. Alleviivasin tekstejä ja etsin niistä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Esimerkiksi kysymyksessä kuusi olin kysynyt, ovatko perheet käyneet tutustumassa leikkitoimintapaikkaan ennen kerhon alkua. Seitsemännessä kysymyksessä he saivat kirjoittaa, miksi he eivät olleet käyneet tutustumassa. Näitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia etsin ja merkitsin tulostettuihin vastausliuskoihin. Lopullisia tuloksia varten yhdistelin samankaltaisia vastauksia, saaden näin vanhempien mielipiteet ja ajatukset selville.

7.3 Määrällisen kyselytutkimuksen tulokset

Määrällisen tutkimuksen 96 vastaajasta vain yksi oli isä, loput äitejä. Lasten ikä jakautui seuraavasti (kuvio 4): alle kolmivuotiaita 39 % ja yli kolmevuotiaita 61 %.

Kuvio 4: Lasten ikäjakauma.

7.3.1 Tutustumiskäynnit ennen kerhotoiminnan aloittamista

Perheistä 65 % ei ollut käynyt tutustumassa kerhopisteeseen ennen kerhon aloitusta. Kysyttäessä, olivatko vanhemmat täyttäneet ”Avoin varhaiskasvatus-leikkitoiminta” -lomakkeen, saatiin selville, että vastaajista 71 % oli täyttänyt lomakkeen ja 41 % kertoi käyneensä lomakkeesta keskustelun lastentarhanopettajan kanssa.

Kyselylomakkeen avoimissa kysymyksissä tiedusteltiin syitä, miksi vanhemmat eivät olleet käyneet tutustumassa tai keskustelleet työntekijän kanssa ennen kerhon aloitusta. Useammasta vastauksista nousi esille se, että kerhotoiminta alkoi hyvin nopealla aikataululla, kuten seuraavista kommentteista käy ilmi.

”Kerho alkoi nopealla aikataululla”

”Puhelu tuli pari päivää ennen aloitusta”

Toisena selkeänä syynä siihen, että kerhoon ei käyty tutustumassa, oli se, että vanhemmille ei ollut sitä ehdotettu. Myös näitä vastauksia oli useita samantyyllisiä, kuten seuraavista kommentteista käy esille.

”Ei ollut puhetta edes että mahdollista käydä tutustumassa.”

”Tutustumista ei ehdotettu leikkitoiminnan taholta, joten en oikeastaan edes tiennyt mahdollisuudesta.”

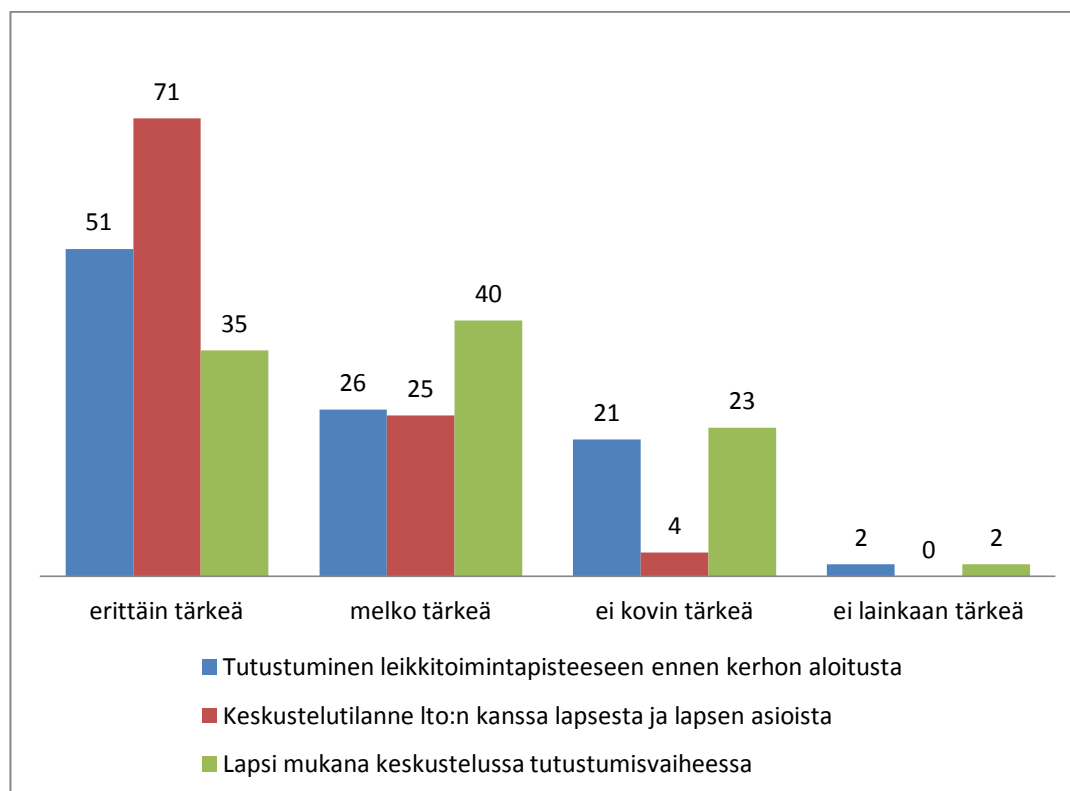
Seuraavista kommentteista käy ilmi, että osa vanhemmista ei kokenut tarvetta keskustelulle tai tutustumiskäynnille, koska kerhopaikka ja työntekijät olivat jo entuudestaan tuttuja. Varsinkin toimipisteessä, jossa oli myös perhekahvilatoiminta tai parkkihoitoa, olivat vanhemmat tuttuja työntekijöiden kanssa ja näin kerhotoiminnan aloitus sujui heidän mielestään paremmin.

”Tädit tuttuja perhekahvilasta.”

”Oli jo ollut parkkihoidossa samassa paikassa, joten hoitajat ja paikka olivat tuttuja.”

7.3.2 Kerhotoiminnan aloittamisen tärkeys vanhemman näkökulmasta

Kyselylomakkeessa tiedustelin vanhempien ajatuksia leikkitoiminnan aloittamiseen liittyvien asioiden tärkeydestä (kuvio 5). Ensimmäisenä tiedustelin vanhempien kerhoon tutustumismahdollisuutta ja keskustelua työntekijän kanssa. Tämän asian vanhemmat kokivat hyvin merkittävänä ja tärkeänä kerhotoiminnan aloitusvaiheessa. Varsinkin keskustelutilanteen tärkeys (71 %) nousi esille tutkimustuloksissa. Tämä keskustelutilanteen tärkeys nousi näistä kysymyksistä suurimpana esille eli sitä vanhemmat pitivät kaikkein tärkeimpänä asiana. Toisena asiana tiedustelin mahdollisuutta tutustua kerhopisteeseen ennen kerhon aloittamista. Yli puolet vastaajista (51 %) oli sitä mieltä, että se on erittäin tärkeää. Toisaalta 21 % vanhemmista ei pitänyt sitä kovinkaan tärkeänä. Kolmantena asiana halusin saada selville vanhempien mielipiteen siitä, että kuinka tärkeänä he pitävät lapsen läsnäoloa keskustelutilanteessa. Tätä eivät vanhemmat pitäneet niin tärkeänä, ja 40 % mielestä se oli melko tärkeää.

Kuvio 5: Tutustumisvaihe ennen kerhotoimintaa.

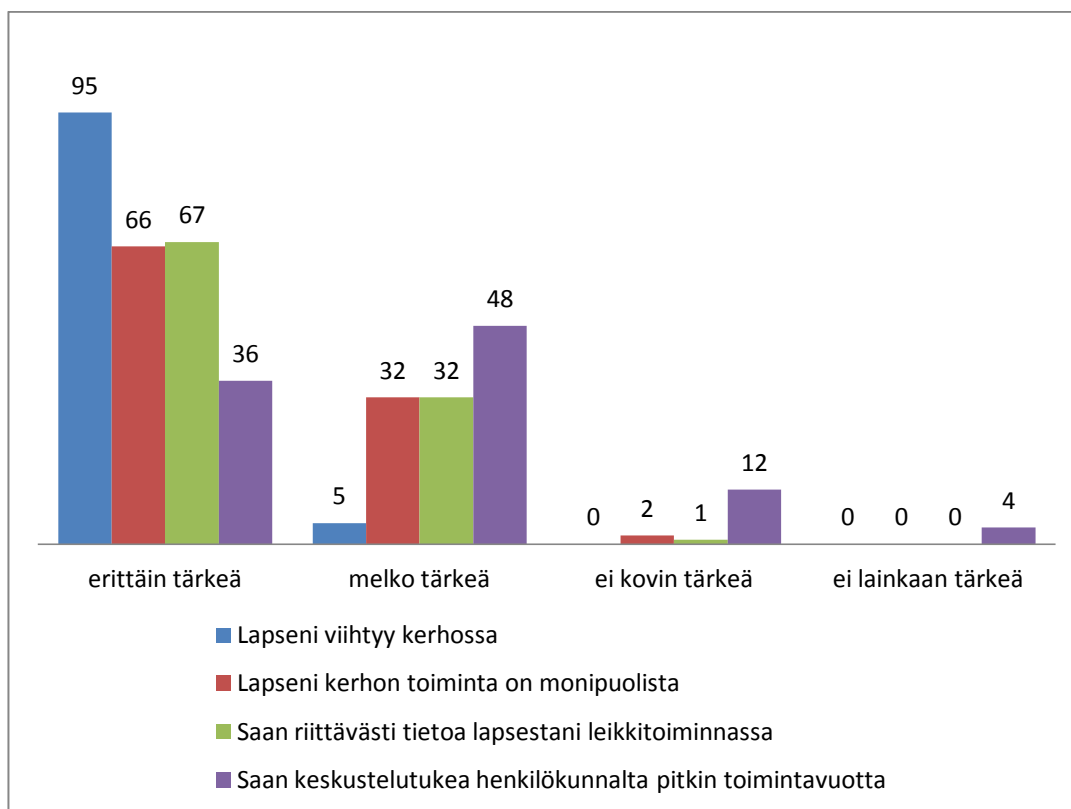
Avoimista kysymyksistä nousi selvästi esille samoja asioita. Kuten alla olevista kommentteista tulee ilmi, vanhemmat kaipaavat tutustumiskäyntiä ja keskustelutilannetta ennen kerhon aloittamista sekä enemmän tietoa kerhojen sisällöstä.

”Tutustuminen ja keskustelu lto:n kanssa pitäisi olla ehdottomasti”

”Leikkitoiminta on erittäin tärkeää toimintaa lapsellemme. Leikkitoimintaan saatava tutustumiskäynti, aloituskeskustelu vanhemman ja hoitajan välillä sekä vasu-keskustelu!”

7.3.3 Vanhempien näkemys kerhon toiminnasta

Se, että lapsi viihtyy leikkitoiminnan kerhossa, oli tärkeää vanhempien mielestä (95 %) kuten kuviosta 6 käy ilmi. Toisaalta vanhemmat nostivat tärkeinä asioina myös kerhotoiminnan monipuolisuuden (66 %) ja tiedon saamisen kerhotoiminnasta (67 %). Henkilökunnalta saaman keskustelutuen merkitys jäi melko tärkeäksi (48 %).

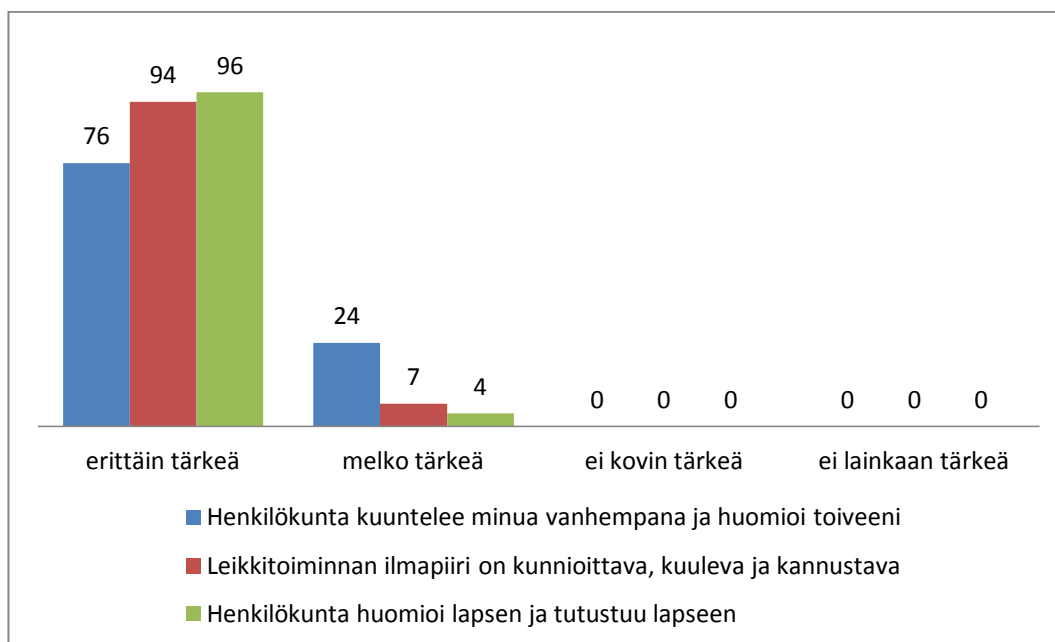
Kuvio 6: Kerhotoiminnan aikana.

Useammassa avoimessa vastuksessa nousivat esille erilaiset käytänteet kerhotoiminnoissa Hyvinkäällä. Vanhemmat kaipaavat yhteneväisiä linjoja, selkeää suunnitelmaa aloituskäytänteisiin. Vanhemmat myös kokivat, että heidän tulee itse olla aktiivisia, jotta saavat tietoa kerhoista ja niiden toiminnoista, kuten seuraavista kommentteista käy ilmi.

”Selkeä suunnitelma myös aloituskäytäntöjen suhteen sekä koko toiminnan suhteen, joka olisi koko kaupungin sisällä yhtenäinen, olisi erittäin tervetullut.”

”Yhteinen linja eri leikkitoimintoihin. Nyt sellaista ei ole.”

Kuviossa 7 käsitellään henkilökunnan roolia ja kerhotoiminnan ilmapiiriä. Kaikkein tärkeimpänä vanhemmat kokivat sen, että henkilökunta huomioi ja tutustuu lapseen (96 %). Erittäin tärkeänä pidettiin myös että, leikkitoiminnan ilmapiiri on kunnioittava, kuuleva ja kannustava (94 %). 76 % vastaajista oli sitä mieltä, että henkilökunnan suhde vanhempaan kuuntelevana ja toiveet huomioivana on myös erittäin tärkeää.

Kuvio 7: Kerhotoiminnan henkilökunta ja ilmapiiri.

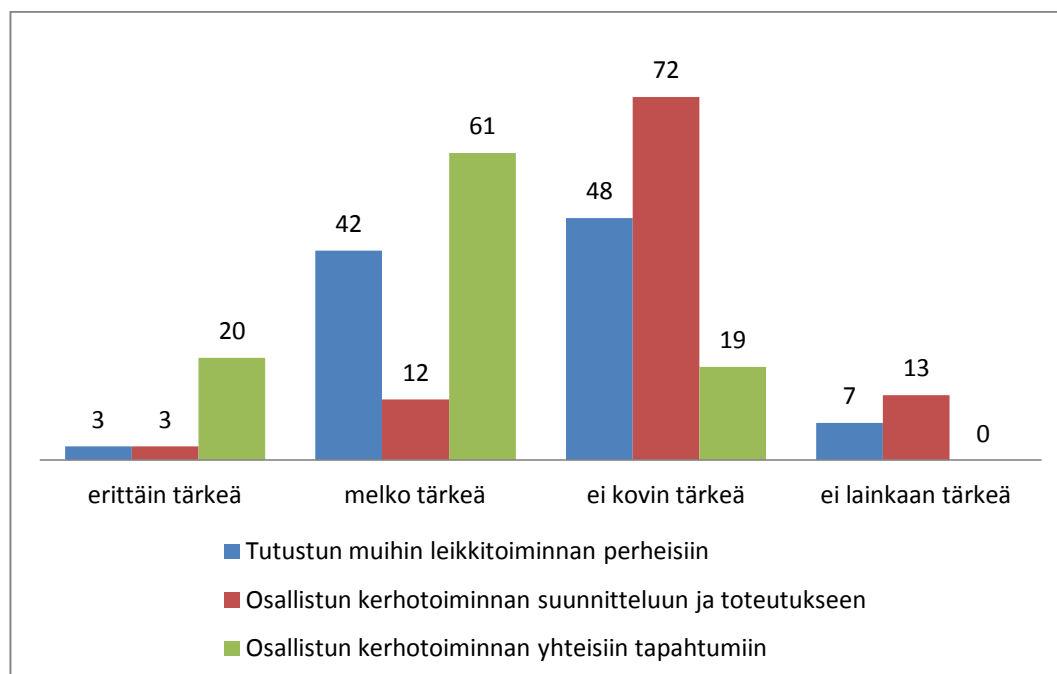
Avoimista vastauksista nousi hyvin paljon positiivista palautetta niin kerhojen työntekijöistä kun yleensäkin Hyvinkään leikkitoiminnasta kuten alla olevissa kommentteissa näkyy. Yleisesti ottaen vanhemmat olivat tyytyväisiä kerhotoimintaan, sen sisältöön ja henkilökuntaan. Vanhemmat arvostivat sitä, että kerhotoiminta on osa kunnan varhaiskasvatusta ja että lapset voivat oppia sosiaalista kanssakäymistä ja leikkejä muiden kerholaisten kanssa.

”On hienoa, että Hyvinkäällä leikkitoiminta toimii kunnallisen varhaiskasvatuksen alaisuudessa. Ammattitaitoinen henkilökunta on tärkein lähtökohta myös leikkitoiminnan järjestämisessä.”

”Itse olen (ja lapset myös!) tyytyväinen monipuoliseen kerhotoimintaan. On mukava viedä lapset kerhoon, jossa viihtyvät ja pääsevät harjoittelemaan ryhmässä toimimista ja leikkimään kavereiden kanssa!”

7.3.4 Vanhempien osallisuus kerhotoiminnassa

Määrällisessä tutkimuksessa kysyttiin vanhemmilta osallisuutta ja muihin perheisiin tutustumista (kuvio 8). Muihin perheisiin tutustumista ei koettu kovin tärkeänä (48 %). Kerhotoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen osallistumisesta vanhemmat eivät myöskään kokeneet tärkeänä (72 %), mutta kerhotoiminnan yhteiset tapahtumat ja niihin osallistumisen vanhemmat kokivat erittäin tai melko tärkeänä (81 %).

Kuvio 8: Vanhempien osallisuus kerhotoimintaan.

Avoimissa kysymyksissä eräs vanhempi kuvaili osallisuuden mahdollisuutta ja sitä, että olisi ollut valmis osallistumaan enemmänkin. Samalla hän koki, että osallistumalla kerhotoimintaan, tulisi tutustuttua myös muihin vanhempiin. Vanhemman mukaan myös lapsi arvostaisi vanhempien osallisuutta kerhotoimintaan, kuten alla olevasta kommentista käy ilmi.

”Nyt kun pohdin, niin toisaalta olisin ollut enemmän valmis osallistumaan lapseni kerhoon! Mukaan tutustumaan kerhon musiikkihetkeen tai metsäretkeen. Tulisi myös paremmin kontakti niihin vanhempiin, joiden lapset leikkivät omani kanssa. Ja lapseni nauttisi, kun voisi esitellä kerhoon ja huomaisi, että olemme kiinnostuneita siitä, mitä hän kerhossa puuhailee.”

7.4 Määrällisen tutkimuksen yhteenveto

Tutkimuskysymykseeni ”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?” sain määrällisen tutkimuksen tulosten perusteella vastaukseksi, että leikkitoiminnan aloituksessa tulee huomioida lapsi ja perhe. Heille on järjestettävä tutustumismahdollisuus, jossa henkilökunnalla on aikaa ja kiinnostusta tutustua lapseen ja kuunnella vanhemman ajatuksia ja toiveita. Järvinen ym. (2007, 107) mukaan työntekijältä vaaditaan aitoa läsnäoloa, panostusta, kiinnostusta ja halua kehittää ja luoda uusia kasvatuskumppanuussuhteita. Ammattikasvattajan on luotava puitteet uudelle kumppanuussuhteelle (Karila 2006, 96). Kekkosen (2012, 172 - 177) mukaan ensitapaamisella on suuri vaikutus ja sen epäonnistuminen voi aiheuttaa ongel-

mia pitkälle tulevaisuuteen. Uuden lapsen ja perheen liittymistä lapsiryhmään tulee tukea koko kasvattajayhteisön. Kiintymyssuhteen rakentaminen suhteessa lapseen ja yhteistyösuhteen kehittäminen suhteessa vanhempiin on ammattikasvattajan vastuulla.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmat toivovat yhdenmukaisia käytänteitä Hyvinkään leikki-toiminnan eri toimipisteisiin suhteessa uuden perheen aloittamiseen. Kerhon aloituksen ja tutustumisvaiheen vanhemmat kokivat erittäin tärkeänä. Tärkeää heidän mielestään oli myös se, että lapsi viihtyy kerhossa ja että työntekijät kuuntelevat vanhempia ja lapsia. Toisaalta tuloksista nousi ilmi se, että vanhemmat eivät koe tärkeänä heidän omaa osallistumistaan kerhotoiminnan suunnitteluun tai toteutukseen. He osallistuvat mielellään kerhojen yhteisiin tapahtumiin, mutta niiden suunnitteluvastuun he haluavat jättää työntekijöille.

8 Laadullinen tutkimus

Seuraavissa luvuissa käsittelen opinnäytetyöni kannalta laadullisen tutkimuksen teoriaa, analysointia ja tuloksia yksilöhaastattelujen näkökulmasta. Olen jakanut laadullisen tutkimukseen kahteen osaan, yksilöhaastattelut ja ryhmähaastattelut. Laadullisen tutkimuksen ryhmähaastatteluita käsittelen luvussa 9. Tämä sen takia, että molemmat ovat hiukan erilaisia laadullisen tutkimuksen muotoja ja myös analysointitapani oli erilainen.

8.1 Osio B - yksilöhaastattelut

Vilkan (2009, 101 - 105) mukaan laadullisen tutkimuksen tutkimusmuotoja ovat lomakehaastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Tutkimushaastattelut voidaan tehdä myös ryhmähaastatteluina. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan ymmärryksen tulisi lisääntyä tutkimuksen kuluessa. Sen tulisi vaikuttaa myös ajattelu- ja toimintatapoihin myönteisesti. Tutkimukseen osallistuvilla haastateltavien tulisi saada jotain vastinetta haastattelusta. Teemahaastattelun haasteena on, että tutkija osaa muotoilla kysymykset niin, ettei vastaaja vastaa tutkijan mieltymysten mukaan. Tällöin tutkimusaineisto ei vastaa tutkimusongelmaan tai tutkimuskysymyksiin, vaan vastauksista heijastuvat tutkijan omat käsitykset tutkittavasti asiasta.

Haastattelu on joustava menetelmä ja täten sopiva hyvin moneen käyttötarkoitukseen. Haastattelussa tutkijan tehtävä on kuvata haastateltavan ajatuksia, käsityksiä, kokemuksia ja tunteita. Haastattelu tähtää siis tiedon keruuseen ja se on ennalta suunniteltua tavoitteellista toimintaa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 34 - 42.) Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa haastattelu kohdennetaan tiettyyn teemaan. Teemahaastattelu mahdollistaa ihmisten tulkinnat asioihin ja haastateltavien antamat merkitykset ovat keskeisiä sekä se, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 47 - 48.)

Teemahaastattelussa on etukäteen tiedossa haastattelun aihepiirit eli teemat. Kysymykset, niiden muoto ja rakenne muotoutuvat itse haastattelutilanteessa. Teemahaastattelu on yleensä kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmä, mutta sitä voi käyttää myös kvantitatiivisen tutkimuksen menetelmänä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 203 - 204.) Teemahaastattelussa ei ole tarpeen tehdä tarkkaa haastattelurunkoa vaan niin sanottu teema-alueuuttelo (Hirsjärvi & Hurme 2010, 66). Yksilöteemahaastatteluissa teemoinani (liite 9) olivat toimiminen kerhon lastentarhanopettajana Hyvinkäällä, kerhotoiminta yksikössäsi, kerhotoiminnan aloitus, kasvatuskumppanuus kerhotoiminnan alussa, perheiden osallisuus kerhotoiminnan alussa sekä muuta kerrottavaa kerhotoiminnan aloituksesta. Teemat valikoin tutkimuskysymykseni ”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?” kautta pyrkien näin saamaan vastauksen siihen.

8.2 Yksilöteemahaastatteluiden aineisto ja analysointi

Tutkimusosiossa B haastattelin Hyvinkään leikkitoiminnan lastentarhanopettajia yksilöhaastatteluina. Tavoitteena oli saada kuuluviin työntekijöiden näkökulmat leikkitoiminnan aloittamiseen lapsen ja perheen kannalta. Kiviniemen (2007, 73) mukaan laadullisessa tutkimuksessa näkemykset voivat kohdentaa tarkastelua uusiin mielenkiintoisiin kohteisiin. Tutkimuksellisten ratkaisujen ideat ja niiden löytäminen on kuitenkin keskeistä, joten tutkimuksenrajaamista tulee varsinkin aloittelevan tutkijan pohtia tarkasti.

Yksilöhaastattelut, neljä haastattelua, suoritin pääasiassa työntekijöiden työpaikalla. Haastattelua varten varasin aikaa noin puolitoista tuntia. Jo varatessani työntekijöiltä haastattelu-aikoja, oli heidän kanssaan ollut puhetta tutkimuksestani ja sen tarkoituksesta. Kukaan haastateltavista ei kokenut, että haluaisi teemahaastattelurungon nähdä etukäteen. Nauhoitin haastattelut kahdella eri välineellä (perinteinen sanelunauhuri ja tietokone), jotta toisen nauhoituksen epäonnistuessa saisin haastattelun kuitenkin tallennettua. Ennen varsinaisen haastattelun alkua kerroin haastateltaville, että he voivat tarpeen vaatiessa keskeyttää haastattelun milloin vain. Kerroin myös, että kirjoitan haastattelut puhtaaksi sanasta sanaan ja tästä syystä yritän itse haastattelijana olla mahdollisimman hiljaa. Itse haastattelutilaisuudet sujuivat hyvin. Haastateltavat olivat avoimia ja innokkaita vastaamaan kysymyksiini. Heidän mielestään tutkimuksen kannalta oli hienoa, että heidänkin näkemystään kuullaan ja otetaan huomioon. Haastattelun jälkeen pyrin litteroimaan tekstin mahdollisimman pian.

Tuomen ja Sarajärven (2011, 109 - 113) mukaan aineistolähtöinen sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Tutkimustehtävä ja -kysymys ohjaavat aineiston pelkistämistä. Litteroidusta tekstistä etsitään tutkimustehtävän kysymyksillä ilmaisuja, jotka voidaan alleviivata erivärisillä kynillä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään yhteen ja yhdistetään luokaksi. Kyseinen luokka voidaan nimetä sisältöä kuvaavalla käsitteellä kuten ominaisuudella, piiri-

teellä tai käsityksellä. Aineisto tiivistyy luokittelussa. Luokittelun jälkeen aineistosta eritellään tutkimuksen kannalta oleellinen tieto. Näin saadaan luotua teoreettisia käsitteitä. Yhdistämistä voidaan jatkaa niin kauan kuin se on aineiston kannalta mahdollista. Käsitteitä yhdistämällä saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. Vilkan (2009, 140 -142) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on löytää tutkimusaineistosta tyypillinen kertomus tai toiminnallinen logiikka. Tällöin tutkimusaineistoa tiivistetään ja pelkistetään. Aineiston tiivistämistä ohjaa tutkimuskysymys tai tutkimusongelma.

Yksilöhaastatteluiden analysoinnissa käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että leikkitoiminnan lastentarhanopettajien teemahaastatteluista tarkastelin, erittelin ja etsin yhtäläisyyksiä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin valitsin siksi, että tällöin koen saavani mahdollisimman työtekijälähtöisiä tuloksia. Litteroinnin jälkeen tulostin tekstit ja lähdin tarkastelemaan niitä sisällön kautta. Yhtäläisyyksiä, joita tekstistä nousi, alleviivasin eri väreillä. Tutkimuskysymys ohjasi minua tässä asiassa. Ryhmittelyssä yhdistin aineiston kohtia piirteiden ja käsitysten mukaan, joita aineistosta nousi. Kun olin ryhmitellyt aineiston, nimesin ryhmät niiden sisältöä kuvaavalla käsitteellä.

Eskolan ja Suorannan (2003, 151 - 152) mukaan puhdasta aineistolähtöistä sisällönanalyysiä on syytä epäillä. Tutkijalla on olemassa etukäteistietoa ja olettamuksia tutkittavasta kohteesta, mutta ne eivät saa häiritä aineistosta itsestään nousevia teemoja ja asioita. Myös itse jouduin pohtimaan analysointitapaani pitkin tämän työn tekoa. Päädyin kuitenkin ratkaisuun, että analysointini on aineistolähtöinen. Olin niin sanotusti avoin kaikelle, mitä aineistosta nousi esille, sekä jo etukäteen tutuille asioille että uusille asioille. Teemahaastattelun rungossani on melko sanantapaisia teemoja kuin analyysissä tuottamani yläkäsitteet. Kuitenkin koen, että yläkäsitteet nousivat tutkimusaineistostani kautta.

Otan tähän esimerkkinä yhden yläkäsitteen muodostumisen. Yhdistelin samankaltaisia asioita ja etsin eroavaisuuksia litteroidusta tekstistä. Näiden kautta löytyivät kerhotoimintaan vaikuttavat alaluokat: keskusteluyhteys, luottamus, tutustuminen, keskusteluaika, ajankohta ja resurssit. Alaluokista nousee esille kasvatuskumppanuuden peruskäsitteitä ja näin yläkäsitteeksi muodostui kasvatuskumppanuus kuten taulukosta 1 käy ilmi. Muina suurina yläkäsitteinä analysoinnissa nousivat uusi perhe leikkitoimintaan, tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu, kasvatuskumppanuus leikkitoiminnassa sekä perheiden osallisuus.

Pelkistetty aineisto/ reduointi	Ryhmittely/ klusterointi	Teoreettinen käsite/ abstrahointi
"... se on tosi tärkeää et siinä heti pääsee semmoseen keskusteluyhteyteen vanhempien kanssa..."	keskusteluyhteys	K
"... se on ollu semmosta rentoo ja reilua..." "... tärkeä perheitten näkökulmasta koska silloin se luottamus kasvaa..." "... et kyl ne on avoimia..." "... kertoneet kyllä tosi avoimesti..."	luottamus	A S V A
"... et se olis semmonen henkilökohtanen tutustumisen siihen kerhopaikkaan..." "... vanhempi ja lapsi tietysti mukana et nähtäis ennen kerhon alatusta..." "... perhekahvila... väylä että mä oon voinu tutustuu vanhempiin ja siihen perheeseen..." "... me täältä otattais sinne perheeseen päin yhteyttä..."	tutustuminen	T U S K U M
"... riittää se puol tuntia..." "... siinä menee sellanen 45 minuuttii viiva tunti..." "... vanhemmat halutessaan voi kysellä...mä järjestän sit keskusteluaikoja..." "... sit siinä käytäis se kaavake läpi..."	keskusteluaika	P P A
"... et kun vanhemmat on täyttäne sen kaavakkeen niin sen jälkeen meillä olis se keskustelu..."	ajankohta	N U
"... et mikä työaika tähän voidaan käyttää ..." "... lisää resursseja ei tarvii muuta ku se sitten et se on työaika..." "... mistä mä teen sen ajan..."	resurssit	U S

Taulukko 1: Yksilöteemahaastattelujen analysointi.

8.3 Yksilöteemahaastattelujen tulokset

Opinnäytetyötä varten haastattelin kaikki neljä lastentarhanopettajaa, jotka työskentelevät Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoimintakerhoissa. Suojatakseni työntekijöiden

yksityisyyttä, muokkasin suorista lainauksista kielelliset maneerit ja muut sanamuodot, joiden perusteella vastaaja voitaisiin tunnistaa. Vastaajan tunnistettavuuden takia en myöskään ole merkinnyt suoriin lainauksiin teemahaastattelujen järjestysnumeroa.

8.3.1 Uusi perhe leikkitoimintaan

Tuloksista kävi selville, että eri toimipisteissä toimitaan eri tavalla, kun uusi lapsi aloittaa leikkitoiminnan kerhossa. Kuten alla olevista kommentteista käy ilmi, myös johtajilla oli erilaisia tapoja toimia uuden perheen kanssa. Tulosten mukaan jossain paikassa johtaja huolehti perheestä ja yhteydenotoista vanhempiin siihen asti, kun perhe saapui leikkitoimintaan. Toisessa toimipisteessä leikkitoiminnan lastentarhanopettaja soitti perheelle ja sopi tutustumisajankohdasta, joka tapahtui kerhoaikojen ulkopuolella. Samalla perheen kanssa pidettiin aloituskeskustelu. Eräässä paikassa johtaja antoi vanhemmalle vastuun ottaa yhteyttä leikkitoiminnan kerhoon. Tällöin osa vanhemmista soitti ja toiset eivät olleet yhteydessä työntekijöihin.

”johtaja hoitaa sen siihen saakka että ilmestyvät tänne... sit ne ilmestyy ensimmäisenä kerhokertana ja sit mä otan siinä kohtaa ajan kun kaikki muut lapset on tässä”

”minä soitan perheelle ja tota kerron ne ideat mitkä siellä on ja sit se lapsi vaan tulee sinne mukaan”

Eroavaisuuksia oli myös suhteessa tutustumismahdollisuuteen. Joissakin toimipisteissä perheet saattoivat käydä tutustumassa kerhoaikana, eräässä järjestettiin tutustuminen kerhoaikojen ulkopuolella. Toisaalla leikkitoiminnan työntekijöille oli myös sanottu, että lapset tulevat kerhotoimintaan ilman mitään tutustumismahdollisuutta. Työntekijät kuitenkin kokivat, että tutustuminen on erittäin tärkeää sekä perheelle, lapselle että heille työntekijöinä. Tuloksista kävi myös ilmi, että vanhemmat voivat olla mukana ensimmäisinä kerhokertoina, kuten seuraavista kommentteista tulee ilmi.

”meille on nimenomaan sanottu että lapset tulee ilman mitään tämmöstä tutustumisaikaa”

”kyllä mä toivon ja suosittelen että jos vanhempi ei käy lapsen kanssa aikaisemmin tutustumassa että vanhempi olis yks tai kaks kertaa siellä kerhossa mukana”

Tutustumisajankohta ja resurssit järjestää tutustumista nousivat esille tutkimustuloksissa kuten alla olevasta kommentista käy ilmi. Eräs työntekijä pyrkii järjestämään tutustumismahdollisuuden samalla, kun hoitaa muita lapsia kerhossa, kuten alla olevasta kommentista tulee esille. Tällöin uuden perheen kanssa ei ole aikaa keskustella ja luoda suhdetta alkavaan kasvatuskumppanuuteen kuten olisi jos tutustuminen järjestettäisiin kerhoaikojen ulkopuolella. Eroavaisuuksia tuloksissa oli se, että toisaalla leikkitoimintapaikoissa pystytään järjestämään tutustuminen kerhoaikojen ulkopuolella ja toisaalla ei.

”he tulee käymään sillai kun muut lapset on paikalla ja tota se ei tietysti oo ihan sitä samaa tutustumista kun mun täytyy huolehtia siitä ryhmästä joka on siellä paikalla et mä en ehdi silloin niin paljon jutella tän uuden perheen kanssa”

8.3.2 Tutustumiskäynti ja aloituskeskustelu

Tutustumiskäynnin ja aloituskeskustelun tärkeys nousi selvästi esille teemahaastatteluista. Työntekijät nostivat sen tärkeänä asiana niin perheen kuin työnteonkin kannalta. Heidän mielestään mahdollisuus aloituskeskusteluun tulisi tarjota kaikille perheille tasapuolisesti. Näin työntekijät saivat tärkeää alkutietoa lapsesta vanhemmilta ja myös vanhemmat saivat itselleen tietoa leikkitoiminnan kerhoista ja sen tapahtumista ja käytänteistä kuten alla olevista kommentista käy ilmi.

”se aloituskeskustelu olis tarpeellinen... se antais työntekijöille tietoa ja vanhemmille se antais semmosen kuvan että leikkitoiminta on sitä tavoitteellista varhaiskasvatusta mitä kaikessa mainostetaan”

”ehdottomasti et ihan sama semmonen aloituskeskustelu mikä on päiväkodin puolellakin... koska me saatais vähän etukäteistietoo perheestä ja lapsesta”

Ajallisesti työntekijät arvioivat, että siihen olisi hyvä varata aikaa noin puolesta tunnista tuntiin, kuten alla olevasta kommentista selviää. Mahdollinen tutustumiskäynti ja aloituskeskustelun ajankohta tulisi heidän mielestään tehdä kerhoaikojen ulkopuolella, joka aamulla tai iltapäivällä heti kerhojen jälkeen tai sitten päivällä, jos kerhojen välissä on aikaa. Tällöin heillä olisi aikaa ja mahdollisuutta keskittyä juuri siihen perheeseen ja olla kiinteässä vuorovaikutuksessa perheen kanssa.

”mulle riittäis puol tuntia ihan mä kyllä tiedän mitä niiltä vanhemmilta haluaisin tietää ja mun mielestä semmonen vuorovaikutuskontakti olis semmonen kaikista tärkein että mä olisin silloin ihan sitä perhettä varten”

Haasteelliseksi koettiin varsinkin kesä- ja muut loma-ajat, jolloin leikkitoiminnan työntekijät ovat muissa päiväkotiryhmissä töissä. Työntekijöiden mielestä johtajien olisi tärkeää antaa heille mahdollisuus aloituskeskusteluun ja ymmärtää sen tärkeys, kuten päivähoidon puolellakin. Leikkitoiminnan työntekijöille tulisi antaa ajallisesti mahdollisuus järjestää tutustumiskäynti ja tällöin he eivät voisi niin sanotusti paikata muissa päiväkotiryhmissä työntekijöitä. Kuten alla olevista kommentaiteista käy ilmi, työntekijät kokevat että lisäresursseja keskustelujen ja tutustumisten järjestämiseen ei tarvita, vain se, että tutustumiskäynnit lasketaan kuluksi heidän työaikaansa.

”mun ajatuksen mukaan lisää resursseja ei tarvii muuta kun se sitten et se on työaika ja meitä ei käytetä siinä vaiheessa sit paikkaamaan muita ja muissa ryhmissä”

”no tarpeellinenhan se on... mut mä mietin omalta kohdaltani varsinkin syksyä ja kevättä kun lapset vaihtuu et mistä ihmeestä mä otan sen ajan niille vanhemmille... et sitä ei voi vaan aatella et tekee jossain nukkarin tai ulkoilun vällillä”

Haastatteluista kävi ilmi, että eräässä toimipisteessä toimii jo nyt erikseen sovittu tutustumishetki ja aloituskeskustelu. Nämä pyritään pitämään ennen kuin lapsi aloittaa kerhossa. Tutustumishetkessä käydään lävitse kerhon sisältöä ja tapoja, katsotaan ulko- ja sisätilat sekä keskustellaan yhdessä vanhempien kanssa käyttäen apuna leikkitoiminnan lomaketta. Tämän jälkeen vanhemmat vielä saavat lomakkeen kotiin. He voivat täydentää siihen tietoja ja ajatuksiaan lapsesta ja palauttaa sen myöhemmin työntekijälle. Tämä tutustumis- ja keskusteluhetki järjestetään kerhoaikojen ulkopuolella, jolloin työntekijällä on aikaa keskittyä uuteen perheeseen.

Toisena vaihtoehtona työntekijät nostivat esille lyhyen tutustumiskäynnin ja niin sanotun vasu-keskustelun sen jälkeen, kun lapsi on ollut kerhossa muutamia kuukausia. Tällöin perhe kävisi ensin lyhyesti tutustumassa kerhotiloihin ja työntekijöihin. Samalla he saisivat lomakkeen täytettäväksi lapsestaan ja sitten parin kuukauden päästä olisi varsinainen keskustelutilaisuus, jolloin lastentarhanopettaja olisi jo lukenut vanhempien täyttämän lomakkeen ja myös hiukan kerinnyt tutustumaan ja havainnoimaan lasta. Tällöin haastateltavat olivat sitä mieltä, että alkututustumiseen riittäisi noin varttitunti eli se olisi hyvin lyhyt tapaamisaika, kuten alla olevasta kommentista käy ilmi. Tosin silloin varsinaiseen vasu-keskusteluun tulisi varata edelleen aikaa noin puoli tuntia. Niinpä tässä tapauksessa jokaiselle uudelle perheelle tulisi varata aikoja kahteen eri kertaan.

”niin sit riittäis ihan siinä alkututustumisessa se 15 minuuttia jos me saadaan tämmönen toinen ihan niin sanotusti kunnan keskustelu sinne aikaseks mutta puol tuntia mun mielestä riittää että kun me niinku organisoidaan se asia et mähän oon käyny sen kaavakkeen sit jo läpi ja mullahan on tuntuma siihen perheeseen ja lapseen”

8.3.3 Kasvatuskumppanuus leikkitoiminnassa

Kasvatuskumppanuus on yksi leikkitoiminnan työmuodoista. Jotta kasvatuskumppanuuden neljä pilaria, luottamus, kuunteleminen, kunnioitus ja dialogisuus, voisivat toteutua kerhotoiminnassa, on työntekijöiden mielestä työmuodon mahdollistamiseen annettava aikaa. Vanhemmat ovat kerhotyöntekijöiden mukaan avoimia ja keskustelevia. Vanhemmat tuovat omia perhetilanteitaan esille ja kertovat lapsistaan hyvin avoimesti. Haastateltavat kertoivat, että keskustelu vanhempien kanssa on tärkeää ennen kaikkea perheiden näkökulmasta. Keskustelujen kautta luottamus kasvaa ja vanhemmat saavat tietää, millaisia asioita kerhoissa tehdään. Myös se, että vanhemmat oppivat tuntemaan kerhotyöntekijän keskustelujen kautta, oli haastateltavien mielestä arvokasta. Jos toimipisteessä on perhekahvilatoimintaa, on se ollut positiivinen kokemus sekä työntekijän että perheen kannalta. Perhekahvilassa on voinut keskustella ja tutustua puolin ja toisin jo ennen varsinaisen kerhotoiminnan alkua kuten alla olevasta kommentista käy ilmi.

”meillä kun on aika hyvin toimiva perhekahvila... mul on siellä ollu sitä väylää että mä oon voinu tutustua vanhempiin ja siihen perheeseen jo aikasemmin ennen kuin he on ees ollu mun asiakkaistani...

Hyvinkäällä on käytössä ”Avoin varhaiskasvatus -leikkitoiminta” -lomake, jonka käyttökokeuksia haastattelussa myös käytiin läpi. Lomake toimii leikkitoiminnassa väylänä kasvatuskumppanuuteen. Sen kautta vanhemmat voivat kertoa lapsestaan ja tarpeistaan. Työntekijät toivat esille, että lomakkeessa on paljon hyvää, mutta myös kehittämistä. Lomakkeeseen on yhdistetty Hyvinkäällä päivähoidon puolella käytössä olevasta varhaiskasvatussopimuksesta ja varhaiskasvatussuunnitelmasta osioita. Tämän kautta työntekijät pitävät sitä toisaalta jäykkänä ja puutteellisena muunnelmana, mutta toisaalta se on ollut nyt se mikä leikkitoiminnassa on ollut käytössä kuten alla olevista kommentista käy ilmi.

”vaikka se on niinku semmonen jäykkä kaavake mutta oon mä pitänyt sitä ihan ok”

”semmonen muunnelma monesta eri lomakkeesta jossa on paljon puuteita”

Kaikki perheet ovat täyttäneet lomakkeen lapsestaan ja työntekijät käyttävät sitä tällä hetkellä väylänä tutustua lapseen. Työntekijöiden mukaan osa vanhemmista täyttää lomakkeen todella hyvin. Toiset vanhemmat kokevat lomakkeen kysymykset vaikeina. Kuten alla olevista kommentaiteista käy ilmi, työntekijät toivovat, että lomakkeessa olisi tilaa kertoa perheestä, sisaruksista ja perhetilanteesta. Perheen muut lapset ja yleensäkin perheen merkitys lapselle on suuri, varsinkin, jos työntekijä tietää ja näin ollen pystyy lapsen kanssa keskustelemaan esimerkiksi hänen sisaruksestaan. Toinen kohta, johon toivottiin lisää tilaa, oli ruokailu- ja allergia kohta. Lomakkeessa on hyvin pieni tila allergioille ja kerhotoiminnassa on kuitenkin eväshetki ja täten on tärkeää, että työntekijät tietävät lapsen allergioista tai muista ruokailutottumuksista.

”osasto missä on sisarukset niin siellähän ei oo semmosta ollenkaan ja sehän on toiminnan kannalta erittäin tärkeä sitten siellä on jollekin allergioille lapsen ruokailutottumuksille tosi pieni sarake jota vanhemmat ei ees välttämättä huomaa”

”joku tila perheelle missä vanhemmat vois kertoa perheestään”

Toisaalta työntekijät toivoivat, että lomakkeessa olisi sanoitettu asioita enemmän auki, jolloin vanhempien olisi ehkä helpompi myös kirjoittaa siihen. Näin vanhemmat voisivat kirjoittaa, jos esimerkiksi heidän mielestään lapsella on jokin tuen tarve, joka liittyy puheeseen, liikkumiseen tai muuhun lapsen kasvuun ja kehitykseen. Työntekijöiden mukaan lomakkeessa tulisi olla asiat kirjoitettuna osaksi auki, niin että myös vanhemmat osaisivat kirjoittaa sinne niitä asioita, jotka ovat työntekijöille lapsen kasvun tukemiseksi tärkeitä, kuten alla olevista kommentaiteista tulee esille.

”ne kysymykset on osa vanhemmista... tosi vaikeeta löytää niitä asioita mitkä olis meille hyötyä toimintaa ajatellen toiminnan suunnittelua tai muuta”

”et ne asiat olis siellä sanottu ja sit ei vanhempien ite tarvii miettii niitä alusta lähtien... et ne asiat ois avattu jotenkin paremmin... esimerkiks puheesta tai jostain semmosta mikä ihan oikeesti hyödyttäis mua kun mä suunnittelen sitä toimintaa... tai sitten motoriset taidot mut ne pitää olla jotenkin eriteltyinä”

Lomakkeeseen työntekijät toivoivat myös osiota, johon vanhemmat voisivat kirjoittaa toiveitaan ja ajatuksiaan kerhotoiminnasta. Tämä tukisi haastateltavien mielestä myös vuorovaikutusta ja täten myös kasvatuskumppanuutta. Näin työntekijätkin voisivat ottaa lasten ja vanhempien toiveet huomioon suunnitellessaan toimintaa ja toisaalta vanhemmille voisi tulla

tunne, että he ovat mukana leikkitoiminnan sisällön rakentamisessa ja heidän ajatuksensa otetaan huomioon.

”Avoin varhaiskasvatus -leikkitoiminta” -lomake on yksi kasvatuskumppanuuden työväline leikkitoiminnassa. Yksi osa opinnäytetyötäni oli muokata ja kehittää tätä jo olemassa olevaa lomaketta tutkimustulosten mukaan. Työntekijöiltä tuli hyviä kommentteja ja ehdotuksia lomakkeeseen, kuten edellä olen esitellyt. Tein lomakkeesta luonnosversion, jonka lähetin leikkitoiminnan työntekijöille elokuussa 2014. Samalla pyysin heiltä sähköpostilla kommentteja lomakkeesta ja sen sisällöstä. Näin annoin vielä työntekijöille mahdollisuuden vaikuttaa lopulliseen lomakkeeseen ja mahdollistin arjen työn tekijöiden kuuntelemisen. Loppujen lopuksi lomake on tarkoitettu heidän työvälineekseen ja työnsä tueksi. Saamieni kommenttien mukaan uusi lomake on nyt hyvä, kattava ja juuri sopiva leikkitoiminnan aloituskeskusteluun. Lopullinen uusi aloituskeskustelulomake on liitteenä numero 12.

8.3.4 Perheiden osallisuus leikkitoiminnassa

Teemahaastattelussa pohdittiin myös perheiden osallistumista leikkitoimintaan. Työntekijöiden mukaan se vaihtelee todella paljon riippuen vanhemmista. Toiset vanhemmat haluavat tietää paljonkin kerhotoiminnasta ja toiset vain tuovat ja hakevat lapsensa. Työntekijöiden mukaan perheiden osallisuuteen voisivat positiivisena asiana vaikuttaa aloituskeskustelu ja tutustumistilaisuus. Näin vanhemmat saisivat heti positiivisen kokemuksen leikkitoiminnasta ja työntekijöistä. Haastattelujen mukaan työntekijän roolina tulisi olla yhteydenotto vanhempiin päin eikä toisin päin, kuten alla olevista kommentteista käy ilmi. Näin työntekijä ikään kuin toivottaisi uuden perheen tervetulleeksi ja samalla ottaisi ammattilaisen vastuun vuorovaikutussuhteen luomisesta ja rakentamisesta.

”mä luulen et toikin tekis paljon jos siinä olis se semmonen ihan oikea alotus ja ne asiat käytäis tarkkaan läpi”

”se et me oltais yhteydessä niihin perheisiin itse et se ei jäis sitten sen äidin tai isän vastuulle niin tämä mahdollistais sen sitten et me vähän toivotettais tervetulleeksi ja vähän patistettais tulemaan tännepäin koska lapsen parhaastahan tässä kuitenkin on kyse”

Leikkitoimintapisteissä järjestetään eri tavalla perheille yhteisiä tapahtumia. Kuten alla olevasta kommentista käy ilmi, pidetään eräessä leikkitoimintayksikössä syksyllä ja keväällä niin sanotut avoimet ovet kerhoaikana, jolloin vanhemmat ja sisarukset voivat tulla mukaan kerhoon ja näin saada kokonaiskuvaa kerhohetkestä. Tällöin kerhossa leikitään yhdessä ja pidetään esimerkiksi laulutaukio, jotta vanhemmat saavat kokemuksen kerhotoiminnasta ja sen

sisällöistä sekä toiminnoista. Avoin kerhokerta järjestetään kerran aamupäivällä ja siihen voi perhe osallistua, vaikka lapsella ei olisikaan kyseisenä aamupäivänä varsinaista kerhoa.

”avoimet ovet että tota syksyllä ja keväällä on ollu semmonen tilanne et vanhemmat saa tulla sinne yhtä aikaa kun kerholaiset... et meil on yks aamupäivä silloin kaikki tulee vaikka ei olis kerhookaan sinä aamuna niin hän on sitten tullu”

Toisessa leikkitoimintapisteessä sitä vastoin leikkitoiminta ja sen perheet osallistuvat päiväkodin yhteisiin iltajuhliin ja -toimintoihin ja näin ollen ovat osa päiväkotia ja sen perheille suunnattua toimintaa, jossa kerhot toimivat. Samainen leikkitoimintapiste on myös pitänyt syksyllä leikkitoimintaperheille yhteisen ulkoiluaamupäivän. Tämä yhteinen kerholaisten ulkoiluaamupäivä on työntekijöiden mukaan ollut perheiden suosiossa ja monet perheet ovatkin osallistuneet siihen.

”meillä on aika paljon ollu vuosien varrella tässä talossa yhteisiä tapahtumia et kyllä meidän leikkitoimintaperheet osallistuu hyvinkin paljon niihin et päiväkotikin tietää et leikkiksestä tulee paljon porukkaa”

Haastattelujen mukaan leikkitoimintapisteessä vanhemmat ovat toivoneet myös perhekahvia, jolloin vanhemmilla olisi ollut mahdollisuus osallistua enemmän ja samalla tutustua muihin perheisiin. Tämä saattaisi haastateltavien mukaan lisätä kerhoperheiden osallisuutta. Leikkitoimintapisteiden välillä oli selkeästi hyvin erilaisia työntekijöiden iltatöitä koskevia käytäntöjä, kolmessa paikassa johtaja oli kieltänyt iltatyöt, joten näin ollen heillä ei ollut mahdollisuutta osallistua päiväkodin kanssa perheiden iltatapahtumiin. Tämä taas tarkoittaa sitä, että leikkitoimintakerholaiset osallistuvat päiväkodin yhteisiin tapahtumiin, jotka sijoittuvat päiväaikaan ja joissa vanhemmat eivät ole mukana.

8.4 Yksilöhaastattelujen yhteenveto

Olen tähän lukuun kerännyt tutkimuskysymykseni ”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?” tulosten kautta yhteenvetona haastatteluista nousseita teemoja ja niiden pääpiirteitä, jotka minun on otettava huomioon rakentaessani tähän työhön liittyvää prosessikuvausta. Yksilöhaastatteluista kävi ilmi, että Hyvinkään leikkitoiminnassa on käytössä hyvin erilaisia toimintatapoja ottaa vastaan uusi perhe. Toisissa paikoissa on jo käytössä aloituskeskustelu ja tutustuminen kerhoon sekä sen työntekijöihin. Toisissa paikoissa lapsi ja perhe vain niin sanotusti ilmestyvät kerhoon. Kaiken kaikkiaan lastentarhanopettajat pitivät äärettömän tärkeänä tutustumistilaisuutta ja aloituskeskustelua sekä perheiden näkökulmasta että työntekijöiden näkökulmasta. Aloituskeskustelun avulla toteutuu Määtän (2001, 100 -

101) ajatus kumppanuusajattelusta. Siinä sekä vanhemmalla että ammatti-ihmisellä on olennainen tieto lapsesta. Kumppanuuden perustana on molemminpuolinen kunnioitus ja kasvatukseen saadaan näin luotua yhteisiä tavoitteita lapsen parhaaksi.

Kaskelan ja Kekkosen (2007, 42 - 36) mukaan kasvatuskumppanuuden periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Kuulemisen ja kunnioituksen kautta syntyy luottamusta. Sen luomiseen vaaditaan aikaa, kohtaamisia ja vuoropuhelua eli keskustelua. Aloituskeskustelutilaisuus on täten oiva väylä kasvatuskumppanuuden alkuvaiheeseen. Prosessikuvausta luodessani otan tämän huomioon. Aloituskeskustelua varten tässä työssä muokattu uusi lomake luo yhteneväisiä käytäntöjä eri leikkitoimintapisteiden välillä. Samalla se luo mahdollisuuden alkaa rakentamaan ammatillista vuorovaikutussuhdetta perheeseen. Tutkimustuloksissa työntekijät korostivat keskustelun tarvetta ja mahdollisuutta keskittyä perheeseen ilman häiriötekijöitä.

Avoin varhaiskasvatus ja leikkitoiminta ovat osa varhaiskasvatusta ja näin ollen myös varhaiskasvatussuunnitelman sisältöä tulee leikkitoiminnassa toteuttaa (Alila & Portell 2008, 14). Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelman (2006, 28 - 29) mukaan lapsen ja perheen ensimmäisen tapaamisen merkitys koko hoitosuhteen onnistumisen kannalta on merkittävää ja se on myös kasvattajien tiedostettava. Haastateltavien mukaan perheille tulee antaa mahdollisuus tutustua yhdessä lapsen kanssa uuteen hoitopaikkaan ja uuteen leikkitoimintapaikkaan. Tutustumisajankohta tulee järjestää kerhoaikojen ulkopuolella niin, että työntekijällä on aikaa kohdata perhe. Tällöin on otettava huomioon myös loma-ajat ja niihin sijoittuvat tutustumiset.

Kronqvistin ja Jokimiehen (2008, 15) mukaan vanhempien mielipiteiden kuunteleminen on laadukasta varhaiskasvatusta. Samoin Hyvinkään varhaiskasvatussuunnitelman (2006, 29) mukaan laatua parantaa ja mittaa vanhempien osallisuus. Leikkitoiminnan lastentarhanopettajat pitivät tärkeänä keskusteluyhteyden luomisen, vanhempien mahdollisuuden keskustella lapsestaan ja näin tuoda omia mielipiteitään heidän tietoonsa. Aloituskeskustelulomake voi toimia tässä yhteneväisenä tekijänä. Tavoitteena on, että kaikkien perheiden kanssa käydään aloituskeskustelu läpi ja täytetään siihen liittyvä lomake. Näin vanhemmat voivat osallistua leikkitoiminnan tavoitteiden luomiseen ja he saavat enemmän tietoa leikkitoiminnan sisällöstä. Vaikka tässä työssäni keskityn leikkitoiminnan aloitusprosessiin, ei kuitenkaan tule unohtaa jatkuvaa vuorovaikutusta vanhempien kanssa ja sen tärkeyttä leikkitoiminnassa.

Teemahaastattelun lopussa työntekijöillä oli vielä mahdollisuus sanoa ja toivoa mitä halusivat leikkitoiminnan parhaaksi. He nostivat esille sen, että lapsen siirtyessä pienten ryhmästä isompiin ryhmään, olisi hyvä pitää vanhempien kanssa keskustelutilaisuus. Tällöin työntekijän mukaan lapsi tavallaan aloittaa uudessa kerhossa ja on silloin uusi lapsi.

Työntekijät toivoivat myös leikkitoiminnan yhteisiä tapahtumia, kuten alla olevasta kommentista tulee esille. Muutamia vuosia sitten yhteisiä tapahtumia järjestettiin kerran vuodessa. Tällöin leikkitoiminnan työntekijät suunnittelivat ja toteuttivat kaikille leikkikerholaisten perheille yhdessä muun muassa ulkoiluaamupäiviä ja yhteisiä laulutuokioita. Vanhemmat siis osallistuivat lapsen ja perheen sisarusten kanssa tapahtumiin. Työntekijät kokivat nämä yhteiset tapahtumat tärkeinä myös sen kannalta, että tällöin heillä oli mahdollisuus vaihtaa kuulumisia toisten työntekijöiden kanssa ja saada vertaistukea samaa työtä tekeviltä. Haastatteluista kävi ilmi myös se, että työntekijät kokevat leikkitoiminnan työn arvostuksen pienemmäksi suhteessa päiväkotityöskentelyyn. Näin ollen he kokivat tarvetta saada vertaistukea toinen toisiltaan.

”mä haluaisin niitä mitkä oli aikasemmin avoimen toiminnan yhteisiä tapahtumia... avoimen toiminnan työntekijät suunnitteli ne yhdessä et tota semmosta tueksi meille avoimen toiminnan lastentarhanopettajille silloin vähän vaihdettiin kuulumisia koska päiväkodin arki ei ole samaa et me ollaan päiväkodissa aika yksin ja arvostus on edelleen aika minimissään et sen huomaa”

9 Laadullinen tutkimus, ryhmähaastattelu

Tässä luvussa käsittelen laadullisen tutkimuksen ryhmähaastatteluja ja analysointia. Ryhmähaastattelujen tulokset ja yhteenvedon esittelen luvun lopussa.

9.1 Osio C - ryhmähaastattelun aineisto ja analysointi

Ryhmähaastattelu on Hirsjärven ja Hurmeen (2010, 61 - 63) mukaan käyttökelpoinen haastattelumuoto monissa tapauksissa. Ryhmähaastattelua voidaan pitää keskusteluna. Tällöin tavoite on melko vapaamuotoinen. Haastateltavat tuottavat monipuolista tietoa tutkittavasta ilmiöstä spontaanisti. Haastattelun aikana haastattelijä puhuu useille haastateltaville yhtä aikaa, mutta hän voi myös kohdentaa kysymyksiä tietylle haastateltavalle. Ryhmähaastattelun etuna on se, että siinä saadaan samanaikaisesti tietoa usealta vastaajalta. Toisaalta haittana on se, että kaikki haastatteluun kutsutut eivät välttämättä tule paikalle.

Eskolan ja Suorannan (2003, 94 - 97) mukaan ryhmähaastattelun tavoitteena on ryhmäkeskustelu haastattelijan toivomasta aiheesta tai teemoista. Ryhmähaastattelun positiivisina puolina on, että haastattelusta saatetaan saada yksilöhaastattelua enemmän tietoa, koska haastateltavat voivat tukea toisiaan ja voivat muistaa erilaisia asioita keskustellessaan teemoista yhdessä. Sopiva ryhmäkoko on neljästä kahdeksaan henkilöä. Haastatteluun osallistuvien ihmisten tulisi olla suhteellisen homogeeninen eli yhtenäinen ryhmä, jotta he ymmärtävät käsitteet ja esitetyt kysymykset ja näin ollen heidän välisensä keskustelu on mahdollista.

Tutkimuksen osiossa C haastattelin huhti- ja toukokuussa 2014 Kirkkonummen, Järvenpään, Nurmijärven ja Sipoon avoimen varhaiskasvatuksen kerhojen työntekijöitä ja johtajia. Ryhmähaastattelut tein työntekijöiden työpaikoilla. Haastatteluja varten rakensin haastattelurungon (liite 11). Nauhoitin ryhmähaastattelut kuten yksilöhaastattelutkin ja litteroin ne sanasta sanaan. Litteroin kaikki haastattelut välittömästi. Kirkkonummella haastattelin avoimen toiminnan suunnittelijaa. Järvenpäässä haastateltavia oli neljä työntekijää. Nurmijärvellä haastattelin myös neljää työntekijää ja erikseen heidän esimiestään. Sipoon haastatteluun osallistui kaksi työntekijää. Haastattelut kestivät kukin puolesta tunnista tuntiin.

Ryhmähaastattelut analysoin teorialähtöisellä sisällönanalyysillä, koska halusin tuloksissa tuoda julki, miten kyseisissä haastattelukunnissa aloitusprosessi etenee ja mitä siihen sisältyy. Vilkan (2005, 140 - 141) mukaan teorialähtöinen sisällönanalyysi lähtee liikkeelle teoriasta. Tällöin teoria ohjaa luokittelua, käsitteitä ja itse analyysia. Tavoitteena on analyysin kautta antaa uusia merkityksiä, käsityksiä tai mallia tutkittavaan asiaan. Opinnäytetyöni ryhmähaastattelujen aineiston analysoin vaihe vaiheelta alkaen siitä, kun perhe hakee leikkitoimintapaikkaa. Teemat, joita analyysivaiheessa hain olivat kerhotoimintaan hakeminen, tutustuminen, aloituskeskustelu, kasvatuskumppanuus ja perheiden osallisuus. Näin ollen kirjoitin tuloksiin vaihekuvaukset kerhotoiminnan aloitusprosesseista ja niiden sisällöistä.

9.2 Ryhmäteemahaastattelujen tulokset

Seuraavissa luvuissa tuon ilmi asioita, joita haastateltavat kertoivat avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoimintakerhojen aloituksesta. Haastatteluiden yhteydessä minulla oli mahdollisuus tutustua ja nähdä myös fyysisiä leikkitoiminnan tiloja kyseisissä kunnissa. Olen esitellyt ryhmähaastatteluiden tulokset kunnittain ja loppuun tehnyt yhteenvetotaulukon näiden neljän kunnan sekä Hyvinkään leikkitoiminnan puitteista, henkilökunnasta ja aloituksesta.

9.2.1 Kirkkonummi

Haastattelin toukokuussa 2014 Kirkkonummella avoimen toiminnan suunnittelijaa. Hänen mukaansa Kirkkonummella on kolme avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintayksikköä. Jokaisessa kerhossa työskentelee yksi kasvattaja, joka voi olla lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja sekä yksi apulainen. Kerhot ovat tarkoitettu yli kaksivuotiaille kaksi ja puoli tuntia kerrallaan kaksi tai kolme kertaa viikossa. Lapsimäärä riippuu kerhon lasten ikärakenteesta eli periaatteessa kerhossa voi olla 13 yli kolmevuotiasta lasta. Haastateltavan mukaan kerhoihin haetaan keskitetysti keväällä. Tämän jälkeen vanhemmat saavat päätöksen ja vastaanottamislomakkeet kotiin. Kesäkuussa kerhopisteet järjestävät tutustumistilaisuuden, johon on koko perhe tervetullut. Haastateltava kertoi, että Kirkkonummella on käytössä ”Tullaan tutuksi” -lomake, jonka vanhemmat täyttävät kerhotoiminnan alussa. Parin kuukauden sisällä

kerhotoiminnan aloittamisesta vanhemmat käyvät kerhon työntekijän kanssa lapsen vasu-keskustelun, johon varataan aikaa noin 15 - 30 minuuttia. Tämä keskustelu tapahtuu ennen tai jälkeen kerhotoiminnan ja lapsella on mahdollisuus olla keskustelussa mukana.

Haastateltavan mukaan Kirkkonummella aloitusprosessi hakee vielä hiukan muotoaan. Kerhojen aloitusprosessit ovat sovelluksia yksiköiden päivähoidon aloitusprosesseista. Kasvatuskumppanuus on jo vanha ja vahva työmuoto varhaiskasvatuksessa ja tuttu myös avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöille, kertoi haastateltava. Avoimelle varhaiskasvatukselle tehdään parhaillaan omaa vasua, jossa kuvataan sekä kerhotoiminnan että asukaspuistotoiminnan tavoitteet ja toteuttamisen tavat. Koska Kirkkonummella kerhotoiminta on tällä laajuudellaan toiminut vasta yhden toimintavuoden, on heillä tarkoitus kerätä kokemuksia aloituskäytännöistä. Haastateltava kertoi, että samalla heillä on tarkoitus tehdä avoimen varhaiskasvatuksen aloitusprosessi näkyväksi. Kirkkonummella kerhotyöntekijät ovat sen päiväkodin johtajan alaisuudessa, jossa yksikössä kerho fyysisesti sijaitsee. Kuitenkin avoimen toiminnan koordinaattorin tehtävänä on toiminnan koordinointi. Haastateltavan mukaan tämä käytäntö on toiminut hyvin.

9.2.2 Järvenpää

Järvenpää avoimen varhaiskasvatuskerhojen (vaka-kerhojen) toiminnanohjaajia haastateltiin huhtikuussa 2014. Haastateltavat kertoivat, että Järvenpäässä on kuusi ja puoli toiminnanohjaajaa, joiden työajasta noin 40 % on sidottu kerhotoimintaan. Tällä hetkellä heillä on kolme fyysistä toimipistettä, mutta keväällä 2015 on tulossa neljäs toimipiste. Samalla tosin syksyllä 2014 henkilökunta vähenee tilapäisesti viiteen ja puoleen toiminnanohjaajaan. Yksi toiminnanohjaajista toimii muun muassa tiiminvetäjänä ja toinen hoitaa lasten valinnat. Esimiehenä heillä toimii varhaiskasvatuksen palvelupäällikkö. Haastateltavien mukaan Järvenpäässä on annettu paljon vastuuta ja mahdollisuuksia heidän itse kehittää ja muokata toimintaa. 2,5 - 3-vuotiaiden varhaiskasvatuskerhossa on aina kaksi toiminnanohjaajaa eli kasvattajaa, samoin on yli kolmivuotiaiden kerhossa. Kaiken kaikkiaan kerhotoiminnan piirissä on noin 90 lasta.

Haastateltavat kertoivat, että kerhoihin voi hakea jatkuvasti. Toisaalta keskitetty haku kerhoihin heillä on huhtikuussa. Haastateltavat tekevät yhteistyötä seurakunnan kanssa lapsivalinnoissa. Periaatteessa lapsi ei siis saa kerhopaikkaa sekä avoimen varhaiskasvatuksen puolelta että seurakunnan kerhosta kertoivat haastateltavat. Erityisen tuen tarpeen lapsia voi olla varhaiskasvatuskerhoissa, ja osa lapsista tulee kerhoihin perheen tukitoimena. Tällöin haastateltavat työskentelevät moniammatillisesti eri toimitahojen kanssa. Tarpeen mukaan heille rakennetaan yhteistyöverkosto, johon voi kuulua muun muassa sosiaalihuolto, varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja muita tarvittavia tahoja. Haastateltavat kertoivat, että Järvenpäässä vaka-kerhojen työntekijät tekevät paljon yhteistyötä moniammatillisesti eri toimijoiden

kanssa. Yhteistyökuviot rakennetaan perheiden tilanteiden ja tarpeiden mukaan. Moniammatillinen yhteistyö on haastateltavien mukaan erittäin tärkeä osa Järvenpään kerhotoimintaa.

Haastateltavat kertoivat, että päätöskirjeen mukana vanhemmat saavat infokirjeen ja varhaiskasvatuskerhon aloituskeskustelulomakkeen. Jokaisen perheen kanssa pidetään aloituskeskustelu, jonka kesto on noin 30 minuuttia. Lapsi ei yleensä ole mukana tässä keskustelussa. Haastateltavien mukaan keskustelu voidaan pitää heti kerhosuhteen alussa tai melko pian riippuen siitä, onko perhe jo entuudestaan tuttu vai ei ja mikä on perheen tarve. Ensimmäisen lapsen kerhokerta on heidän mukaansa aina tutustumiskerta, johon siis myös vanhempi voi osallistua. Tarpeen mukaan vanhempi voi olla mukana myös useammassa kerhokerrassa. Jokaisen perheen kanssa rakennetaan lasta ja perhettä palveleva aloitussuhde, kertoivat haastateltavat. He ovat saaneet hyvää palautetta vanhemmilta. Haastateltavien mukaan vanhemmat ovat avoimia ja jokainen perhe huomioidaan yksilöinä.

9.2.3 Nurmijärvi

Haastattelin Nurmijärven avoimen varhaiskasvatuksen kerhon työntekijöitä huhtikuussa 2014. Heidän mukaansa Nurmijärvellä kerhoissa työskentelee aina yksi lastentarhanopettaja ja ohjaaja, jonka koulutus vastaa lastenhoitajan koulutusta. Kerhot toimivat neljässä eri toimipisteessä. 2 - 5-vuotiaiden kerhot ovat kerran viikossa kaksi tuntia aamupäivisin ja lapsia ryhmässä on kahdeksan. 3 - 5-vuotiaiden kerhot toimivat kaksi kertaa viikossa kolme tuntia kerrallaan iltapäivisin. Näissä kerhoissa on lapsia 14. Haastateltavien mukaan Salkolassa, jossa toimii neljä kerhoa kaksi kertaa viikossa, on siis 44 lasta. Rajamäellä, jossa on kaksi isojen lasten ryhmää, on lapsia 26.

Haastateltavat kertoivat, että kerhojen aloituksessa saattaa olla pieniä eroavaisuuksia riippuen kerhopisteestä. Nurmijärvellä, kuten muuallakin, avoimen toiminnan kerhoajat määräytyvät koulujen toiminta-aikojen mukaan. Heidän mukaansa viime syksynä Salkolassa kokeiltiin jokaiselle kerhokerralle omaa tutustumiskertaa, johon siis tulivat kaikki perheet. Nämä yhteistutustumiskerrat on pidetty haastateltavien mukaan syksyllä viikkoa ennen varsinaista kerhotoiminnan aloitusta. Tätä ennen heillä on ollut käytössään yksi avoimen ovien päivä, johon kaikki perheet ovat olleet tervetulleita. Salkolassa koko perhe pyydetään tutustumaan kerhotiloihin ja työntekijöihin silloin, kun kerhotilat ovat tyhjänä. Samalla pidetään aloituskeskustelu, johon on olemassa lomake. Haastateltavien mukaan kyseistä lomaketta käyttävät kaikki kerhopisteet ja siihen on tulossa lähiaikoina päivityksiä ja pieniä muutoksia. Salkolassa on myös mahdollista perheen vanhemman olla mukana kerhoissa tarpeen mukaan ja useammin jos sille koetaan tarvetta. Kerhotoiminnassa halutaan edetä lapsen tahdin mukaan, kertoivat haastateltavat.

Nurmijärven Rajamäellä tilanne on hiukan erilainen, koska suurin osa perheistä ja lapsista on tuttuja jo avoimen päiväkotitoiminnan kautta, kertoivat haastateltavat. Rajamäellä järjestetään kaksi tutustumispäivää elokuussa, joista perhe voi valita kumpaan he tulevat. Kerhotoiminnan päätöksen jälkeen sovitaan alkukeskustelu, jossa voi myös lapsi olla mukana, jos vanhemmat niin päättävät. Haastateltavien mukaan Rajamäellä aloituskeskustelulomake on otettu käyttöön tämän vuoden alusta. Rajamäellä ja myös Salkolassa, perheet saavat ensimmäisenä tutustumiskertanaan mukaansa täytettäväkseen ”kirje kotoa” -lomakkeen, johon vanhemmat voivat kirjoittaa ja kertoa vapaasti omasta lapsestaan. Haastateltavien mukaan tulevassa aloituskeskustelulomakkeen uudistuksessa mietitään näiden kahden lomakkeen yhdistämistä sekä sitä, miten lomakkeeseen otetaan mukaan varhaiskasvatuksen perhetyö ja erityislastentarhanopettajan työmahdollisuudet.

Nurmijärven avoimen toiminnan työntekijöiden mukaan heillä on aina mahdollisuus järjestää aloituskeskustelu ennen kerhotoiminnan varsinaista aloittamista, myös keskellä toimintavuotta. Nurmijärvellä toimii kerhotoiminnan aloituksessa jousto myös perheiden suhteen eli perheiden kanssa voidaan keskustella ja sopia, koska on paras ajankohta lapsen aloittaa kerhotoiminta. Haastateltavien mukaan Nurmijärvellä on suuntaa kehittää tällä hetkellä niin aloituslomaketta kuin myös kerhojen aloitusprosessikuvausta. Kaikkien avoimen toiminnan työntekijöiden yksi yhteinen esimies on työntekijöiden mukaan auttanut tässä eri toimipisteiden toimintojen yhteneväisyydessä ja avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistoiminnassa.

Kävin haastattelemassa Nurmijärven avoimen varhaiskasvatuksen esimiestä, jolla on alaisuudessaan 14 avoimen työntekijää ja 25 kiertävää lastenhoitajaa. Hänen mukaansa se, että avoimen työntekijät ovat yhden esimiehen alaisuudessa, on hyvä asia. Tämän kautta he ovat pystyneet kehittämään ja luomaan yhdenmukaisia tapoja toimia muun muassa kerhojen aloituksen suhteen. Haastattelussa kävi ilmi, että keväällä 2014 esimies yhdessä avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa uudistavat ja muokkaavat aloituskeskustelulomaketta kerhotoimintaan. Tarkoituksena heillä on myös tehdä vasu kerhotoimintaan. Haastateltavan mukaan esimies hallinnoi lasten valintoja. Keväällä, kun hakijoita ja uusia perheitä on paljon, esimies lähettää perheille päätökset kirjeitse. Keskellä toimikautta hänellä on tapana soittaa perheille, että he ovat saaneet kerhopaikan. Esimies pyrkii ottamaan yhteyttä joko soittamalla tai sähköpostitse niihin perheisiin, jotka eivät mahdu kerhoon, vaan jäävät jonottamaan kerhopaikkaa. Haastateltavan mukaan toimintatapojen yhdenmukaistaminen ja kehittämistyö ovat avoimen varhaiskasvatuksen esimiehen tärkein tehtävä. Esimies kokoaa avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan yhteen vähintään noin kerran kuukaudessa. Välillä voi kokoontua vain kerhojen vetäjät, toisinaan kokoontuminen järjestetään alueittain, kertoi haastateltava. Kaksi kertaa vuodessa avoimen varhaiskasvatuksen työntekijät pitävät esimiehensä kanssa yhteisen kehittämispäivän. Nämä kokoontumiset ja kehittämispäivät ovat haastateltavan mu-

kaan ensiarvoisen tärkeitä, jotta tavat toimia ovat yhdenmukaisia ja toimintaa saadaan kehitettyä.

9.2.4 Sipoo

Huhtikuussa 2014 haastattelin Sipoon avoimen toiminnan lastentarhanopettajaa ja perhetyöntekijää. Sipoossa kerhotoimintaa on hiukan vähemmän kuin esimerkiksi Järvenpäässä, Nurmijärvellä tai Kirkkonummella. Tosin Sipoo on myös kuntana pienempi. Siellä asuu noin 19 000 asukasta, kun Nurmijärvellä asuu noin 41 000 asukasta, Järvenpäässä noin 40 000 asukasta ja Kirkkonummella noin 37 000 asukasta. Haastateltavien mukaan Sipoossa toimii kaksi metsäkerhoa. Kerhot ovat kaksikielisiä eli suomen- ja ruotsinkielisiä. Haastateltavien mukaan kerhoja on 3 - 5-vuotiaille lapsille kerran viikossa kaksi ja puoli tuntia kerrallaan. Kerhot toimivat lähes aina ulkona, kovilla pakkasilla ollaan sisällä tai perutaan kerho. Metsäkerhossa on 14 lasta ja kaksi lastentarhanopettajaa sekä yksi lastenhoitaja. Vaikka Metsäkerhoissa on kolme kasvattajaa, eivät kaikki välttämättä ole aina mukana, kertoivat haastateltavat. Avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöistä vain yksi on kokopäiväinen työntekijä ja kaksi osapäiväistä. Täten Sipoossa on heidän mukaansa laskennallisesti 1,9 työntekijää. Kerhojen lapsimäärä on mitoitettu kahdelle kasvattajalle. Haastateltavien mukaan Sipoossa on ollut ruuhkaa kerhoihin ja niinpä keväällä 2014 he aloittivat pikaisesti yhden uuden kerhon, niin sanotun reppukerhon, 3 - 5-vuotiaille lapsille. Heidän mukaansa reppukerho kokoontuu kerran viikossa kolme tuntia kerrallaan ja sisätiloissa. Reppukerhossa on tällä hetkellä 12 lasta, lastentarhanopettajaa ja päivähoidon perhetyöntekijää.

Haastateltavien mukaan Sipoon metsäkerhoissa ensimmäisellä kerhokerralla, joka järjestetään ilta-aikaan, on lapsen vanhempi mukana. Sisaruksia ei voi ottaa silloin mukaan, koska keskitytään kerhon aloittajan uuteen toimintaan. Iltakerhossa tutustutaan kerhorunkoon, paikkaan, jossa kerhoillaan, ja muun muassa siihen, millaisia eväitä lapset voivat syödä metsässä, kertoivat haastateltavat. Kun perhe hakee sähköisesti kerhopaikkaa, on lastentarhanopettaja heti sähköpostilla yhteydessä perheeseen ja kertoo, että kerhohakemus on vastaanotettu. Sitten hän lähettää perheille vinkkiräjien, jossa on ohjeita Metsäkerhoa varten.

Haastateltavien mukaan Sipoossa ei pidetä aloituskeskustelua vaan varhaiskasvatuskeskustelu parin kuukauden kuluttua kerhon aloittamisesta. Tämä vasukeskustelu on otettu käyttöön syksyllä 2013. Keskustelut pystytään toteuttamaan hyvin kerhoaikana, kun kerhossa on kolme kasvattajaa paikalla, kertoivat haastateltavat. Lastentarhanopettajan mukaan perheet, joiden lapsi aloittaa kerhon kesken toimintakauden, ovat eriarvoisessa asemassa suhteessa syksyllä aloittaneisiin. Reppukerhon aloittaminen tuli haastateltavien mukaan niin vauhdilla, että siinä ei tutustumiskäyntiä tai -keskusteluja ollut lainkaan. Tosin perheet olivat työntekijöille jo entuudestaan tuttuja.

Haastateltavat kertoivat, että jos he voisivat jotenkin kehittää kerhon aloitusta, haluaisivat he pitää alussa kerhoja kaksi kertaa viikossa. Näin lapset tulisivat nopeammin toisilleen tutuiksi ja ryhmäytyminen alkaisi paremmin. Myös vanhemmat voisivat tällöin olla kerhossa mukana. Toisaalta haastateltavien mukaan, jos lapsi aloittaa kerhotoiminnan kesken toimikautta, ihanteena olisi tutustumiskäynti perheen kotona ennen kerhon aloittamista. Heidän mielestään perheille tulisi ainakin tarjota sitä mahdollisuutta. Työntekijät pohtivat myös, että jos lapsi tai perhe on aivan tuntematon, olisi aloituskeskustelu todella hyödyllinen.

9.3 Ryhmähaastattelujen yhteenveto

Haastattelujen kautta nousi selvästi esille tutustumiskäynnin ja aloituskeskustelun tärkeys myös ajatellen tutkimuskysymystäni ”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?”. Näin luodaan pohjaa alkavalle kasvatuskumppanuudelle. Rimpelän (2013, 31- 32) mukaan perhe on lapsen tärkein kehitysyhteisö. Kuitenkaan yksin perhe ei voi ohjata lapsen kehitystä vaan siihen vaikuttaa kokonaisuus, ne kehitysyhteisöt, joissa lasta ohjataan ja joihin hän hakeutuu. Näin ollen kasvatuskumppanuus ei ole vain vanhempien ja kasvattajien välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä, vaan se on kehitysyhteisöjen välistä vuorovaikutusta ja yhteistä toimintaa lapsen parhaaksi. Haastateltavat pitivät tärkeänä myös sitä, että johtajat arvostavat ja ymmärtävät aloituksen tärkeyden leikkitoiminnassa.

Tutustumisvaihtoehtoja voi olla erilaisia kunnista riippuen. Perheiden näkökulmasta sekä yksilötutustumiset että ryhmätutustumisissa on omat hyvät puolensa. Yksilöaloituskeskustelu on perheen yksilöllistä huomioimista ja tällöin voidaan keskittyä juuri siihen lapseen ja perheeseen. Toisaalta ryhmätutustumisessa voidaan tukea vanhempien tutustumista toisiinsa ja näin tuetaan yhteisöllisyyttä. Enkelin ja Marttilan (2010, 76 - 78) mukaan yhteisöllisyys luodaan keskusteluilla, suunnittelemalla, toimimalla, tekemällä ja olemalla yhdessä. Yhteisöllisyys on tapa kohdata ja elää ja sitä on myös osallisuus. Vanhempien osallisuus ja keskinäinen yhteistyö ovat yhteisöllisyyden voimavaroja. Toisaalta osallisuus ja sitä kautta yhteisöllisyys ovat kokemuksellinen tunne yhteisön jäsenille.

Kuuma-kunnille (Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, Mäntsälä, Pornainen ja Tuusula) vuonna 2005 tehdyssä tutkimuksessa asukkaat arvioivat että Järvenpään vahvuutena oli sosiaalipalveluissa keskimääräistä paremmin tarpeisiin vastaavat lapsiperhepalvelut. Myös Nurmijärvellä sosiaalipalvelut saivat hieman keskimääräistä paremman arvioin. Toisaalta sosiaalipalveluissa asukkaat arvioivat, että lapsiperheille suunnatut sosiaalipalvelut vastasivat keskimääräistä heikommin asukkaiden tarpeisiin. (Siltaniemi, Eronen, Perälähti & Londén 2005, 259.)

Taulukkoon 2 on koottu kunnittain avoimen varhaiskasvatuskerhojen ajat, henkilökunta, lapsimäärät, aloitusprosessi ja esimiestahot.

	Hyvinkää	Järvenpää	Kirkkonummi	Nurmijärvi	Sipoo
Kerhoaika	alle 3 v. 2-3 h yli 3 v. 3 h	2,5-3 v. 2 h yli 3 v. 2,5 h	yli 2 v. 2,5 h	2-5 v. 2 h 3-6 v. 3 h	eli 3 v. 2,5 h
Kerhoker- rat / vko	alle 3 v. 1- 2/vko yli 3 v. 1- 5/vko	2,5-3 v. 1/vko yli 3 v. 2/vko	2-3/vko	2/vko	2/vko
Lasten ikä suhteessa määrään	alle 3 v. 7 las- ta yli 3 v. 13 las- ta	2,5-3 v. 8 lasta yli 3 v. 16 lasta	yli 3 v. 13 lasta (suhteu- tetaan alle 3 v.)	2-5 v. 8 lasta 3-5 v. 14 lasta	14 lasta
Työntekijät ammateit- tain	1lto 1 ryhmäv. (50 %)	2 kasvattajaa	1 lto/lh 1 apulainen	1 lto 1 lh	2 lto 1 lh
Esimies	jokaisella oma esimies	palvelupäällik- kö	oma esimies, avoimen suunnittelija	yhteinen esi- mies	lto toimii esimiehenä
Aloituskes- kustelu	vaihtelee, ei pidetä -> pi- detään	pidetään	vanhem- painilta (ei keskusteluja)	pidetään	perheille iltakerho
Aloituskes- kesto	-	n. 30 min	-	n. 30 min	-
Lomakkeen nimi	Avoin varhais- kasvatus - leikkitoiminta	Varhaiskasva- tuskerhon aloi- tuskeskustelu	Tullaan tu- tuiksi	Alkukeskuste- lu, Kirje ko- toa	Lapsen pe- rustiedot

Taulukko 2: Leikkitoimintakerhot kunnittain.

10 Aloitusprosessikuvauksen luominen

Aloitusprosessikuvauksen luominen alkoi tekemieni tutkimustulosten analysoinnilla. Tehdessäni prosessikuvausta otin huomioon sekä perheille tehdyn määrällisen tutkimuksen että työntekijöille tehdyn laadullisen tutkimuksen tulokset. Kuten luvussa 7.2 olen esittänyt, nousi vanhemmille tehdystä määrällisen tutkimuksen tuloksissa selvästi esille tutustumismahdollisuuden tärkeys, joka pitää sisällään mahdollisuuden keskustella leikkitoiminnan lastentarhanopettajan kanssa lapsesta. Laadullisissa yksilöhaastatteluissa työntekijöiltä nousi esille sama tarve aloituskeskustelulle ja näin mahdollisuus luoda pohja luottamukselliselle kasvatuskumppanuudelle kuten luvussa 8.2 toin esille. Prosessikuvauksen luomisessa hyödynsin myös muiden opinnäytetyössä olevien kuntien Järvenpää, Kirkkonummi, Sipoo ja Nurmijärvi hyviä ja toimivia käytänteitä suhteessa kerhotoiminnan aloitukseen. Nämä tulokset otin huomioon luodessani aloitusprosessikuvausta Hyvinkään avoimeen varhaiskasvatukseen.

Tutkimuksieni tuloksina nousi selvästi esille tarve aloituskeskusteluun ja tutustumiseen uuteen leikkitoimintakerhoon. Määrällisen tutkimuksen vastaajista 71 % toivoi sitä. Laadullisen tutkimuksen haastatteluista kaikki leikkitoiminnan lastentarhanopettajat pitivät aloituskeskustelua tärkeänä työmenetelmänä ottaa vastaan uusi perhe ja lapsi. Myös muissa kunnissa työntekijät ja johtajat totesivat aloituskeskustelun tärkeäksi työvälineeksi. Näiden tutkimustulosten perusteella olen rakentanut tähän työhön aloitusprosessikuvauksen kuvia 10 (liite 11), joka pitää sisällään aloituskeskustelun. Aloituskeskustelua varten olen muokannut lomakkeen (liite12).

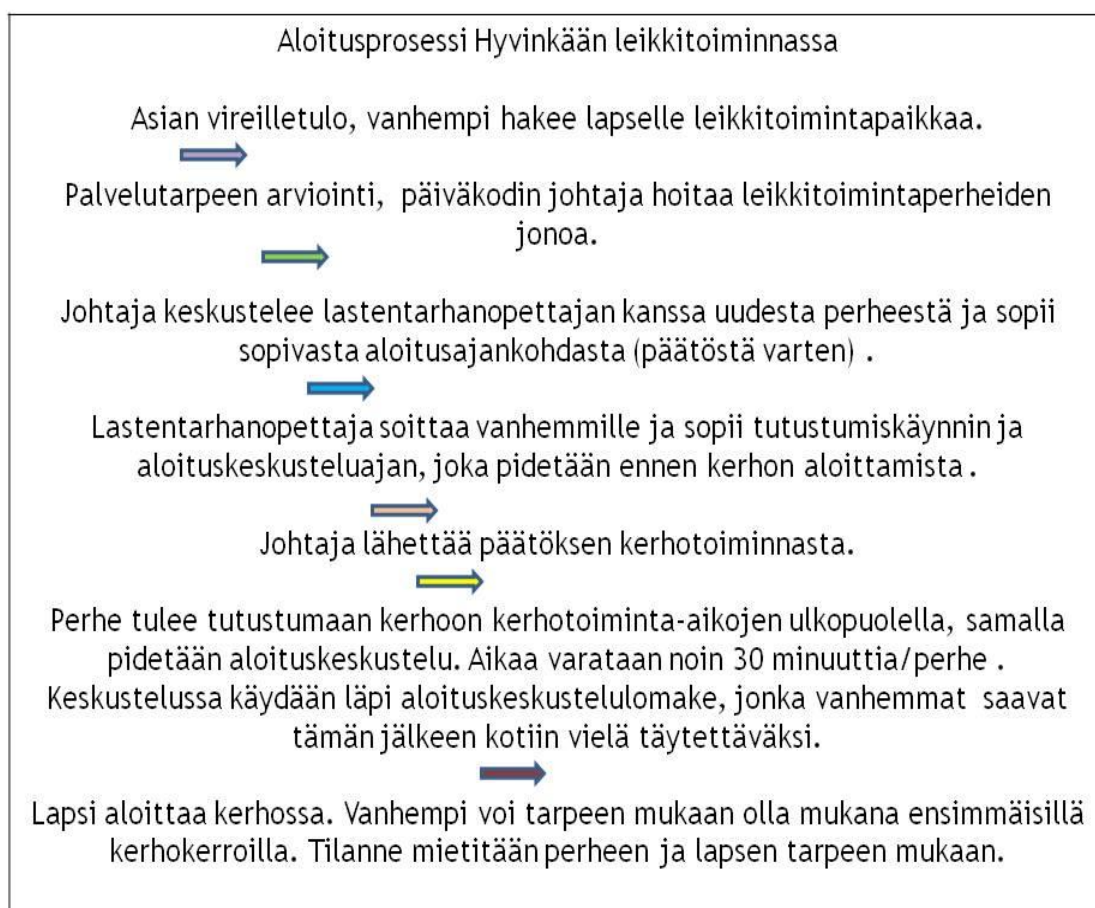
Prosessikuvauksessa on otettu huomioon sekä johtajan että työntekijän osuus unohtamatta myöskään perheiden roolia. Johtajien osuus nousi esille yksilöhaastattelujen tuloksissa, joissa haastateltavat kertoivat johtajien erilaisista tavoista toimia uuden perheen kanssa. Työntekijöiden osuus nousi esille sekä määrällisen että laadullisen tutkimuksen tuloksissa. Vanhemmat korostivat tarvetta keskusteluun työntekijöiden kanssa. Laadullisissa yksilöhaastatteluissa työntekijät painottivat vanhemmilta saatavien tietojen tärkeyttä lapsesta.

Vanhempien hakiessa lapselleen kerhopaikkaa hakemuslomakkeella tai Internetin kautta, alkaa leikkitoiminnan aloitusprosessi. Tämän jälkeen hakemus tulee leikkitoimintapaikan johtajalle, johon lasta on ensisijaisesti haettu. Hän arvioi palvelutarpeen ja hoitaa oman pisteensä leikkitoiminnan jonoa. Tarvittaessa hän on yhteydessä muihin johtajiin, jos omassa toimipisteessä ei ole lapselle kerhopaikkaa.

Kun leikkitoiminnan kerhossa on tilaa uudelle lapselle, johtaja keskustelee leikkitoiminnan lastentarhanopettajan kanssa. Yhdessä he sopivat päätöstä varten uuden perheen sopivasta aloitusajankohdasta. Tässä tulee ottaa huomioon tutustumiseen ja aloituskeskusteluun tarvit-

tava aika. Tämän jälkeen leikkitoiminnan lastentarhanopettaja soittaa vanhemmalle ja sopii tutustumiskäynnin ja aloituskeskusteluajan. Aloituskeskustelu pidetään ennen varsinaisen leikkitoimintakerhon aloittamista. Koska leikkitoiminnan kerhotoiminta on kotihoidossa oleville lapsille tarkoitettua toimintaa, ei aloittamisen kanssa välttämättä ole yhtä lailla kiire kuin päivähoiton puolella, jossa vanhempi on lähdössä esimerkiksi töihin.

Johtaja lähettää perheelle päätöksen leikkitoimintakerhon aloittamisesta. Tämän jälkeen perhe tulee tutustumaan kerhopisteeseen ja sen työntekijöihin. Tutustuminen tapahtuu kerhotoiminta-aikojen ulkopuolella. Samalla pidetään perheen kanssa aloituskeskustelu. Aikaa tähän tutustumiseen ja aloituskeskusteluun varataan noin puoli tuntia. Keskustelussa käydään läpi aloituskeskustelulomake, jonka vanhemmat saavat tämän jälkeen kotiin täytettäväksi. Osittain lomake voidaan täyttää jo keskustelun aikana. Tutustumiskäynnin ja keskustelun jälkeen lapsi aloittaa kerhossa. Tarpeen mukaan vanhempi voi olla mukana ensimmäisillä kerhokerroilla. Tilanne katsotaan perheen ja lapsen tarpeen mukaan ja heidän näkemystensä kautta.

Kuvio 9: Aloitusprosessi Hyvinkään leikkitoiminnassa.

Kuviossa 9 on kuvattu prosessi, jonka loin tässä opinnäytetyössäni. Tämän prosessikuvauksen luomiseen antoi tukea ja apua myös opinnäytetyön työantajapuolen ohjaaja. Yhdessä hänen kanssaan loimme Hyvinkään avoimeen varhaiskasvatukseen sopiva prosessikuvaus. Prosessikuvaus on esitetty myös erikseen liitteessä 11.

11 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksella pyritään saavuttamaan mahdollisimman pätevä ja luotettava lopputulos, joten kaikissa tutkimuksissa arvioidaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää monia erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Tutkimuksen reliabiliteetti eli mittaustulosten toistettavuus tarkastelee tulosten samankaltaisuutta. Tällöin tutkimustulokset eivät voi olla sattumanvaraisia. Tutkimuksen valideettia eli pätevyyttä arvioidaan muun muassa tarkastelemalla, ovatko tutkijat hankkineet tarpeeksi tietoa ja miten tutkimusmenetelmät sopivat aiheeseen. Reliabiliteetti ja valideettitermejä käytetään sekä kvantitatiivisessa että kvalitatiivisessa tutkimuksessa ja molemmissa tutkimuksen luotettavuus on todennettava. (Hirsjärvi ym. 2008, 231 - 232.)

Laadullisessa tutkimuksessa ei haeta tilastollisia yleistyksiä. Tutkimuksen luotettavuutta ajatellen aineiston kokoa merkittävämpää on tutkittavien henkilöiden mahdollisimman laaja tieto ja kokemus tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 85 - 86.) Selkeä ja tarkka selostus tutkimuksesta parantaa laadullisen tutkimuksen luotettavuutta. On hyvä kertoa olosuhteista ja paikoista, joissa haastattelut tehtiin. Samoin tulee kertoa haastattelujen ajat, mahdolliset häiriötekijät ja tutkijan oma arvio tilanteesta. Nämä seikat tukevat tutkimuksen luotettavuutta. Analyysivaiheesta on kirjattava tutkimukseen luokittelun perusteet ja sen syntyminen alkujuuret. (Hirsjärvi ym. 2008, 231 - 232.) Tässä opinnäytetyössäni olen avannut tutkimusten kulkua ja niiden analysointia. Tarkoilla kuvauksilla olen pyrkinyt näyttämään, että tutkimukseni on luotettava.

Tutkittaville tulee avoimesti selvittää tutkimuksen tarkoitus ja käyttötapa. Luottamuksellisuuden toteutuminen edellyttää sopimusten ja lupausten täyttämistä, joita aineiston käytöstä on tutkittavien kanssa tehty. Vastauksista ei saa tunnistaa yksittäisen vastaajan henkilöllisyyttä. Tutkittavien yksityisyyttä tulee kunnioittaa kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa. (Kuula 2006, 129 - 136.) Toisaalta kaikille tutkittaville on annettava riittävä informaatio tutkimuksesta ja sen kulusta, tavoitteista ja luonteesta. On myös huomioitava ja korostettava, että tutkimuksiin osallistuminen on vapaaehtoista. (Eskola & Suoranta 2003, 56.)

Opinnäytetyöni alussa hain tarvittavat tutkimusluvut. Sekä määrällisen tutkimukset että laadullisten tutkimusten kohdalla tutkimuksen osallistuminen oli vapaaehtoista ja haastateltavilta kysyttiin lupa henkilökohtaisesti. Haastatteluvaiheessa muistutin vielä osallistumisen va-

paahtoisuudesta. Määrällisen tutkimuksen vanhempia en kohdannut henkilökohtaisesti, mutta annoin heille kyselylomakkeen kanssa jaettavaksi saatekirjelmän, jossa kerroin tutkimuksesta, sen tavoitteista ja tulosten luottamuksellisesta käsittelystä. Olen huolehtinut anonymiteetistä muun muassa muokkaamalla hiukan yksilöteemahaastattelujen sanamuotoja ja sanoja niin, että haastateltavaa ei näiden perusteella voida tunnistaa.

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuus määritellään Eskolan ja Suorannan (2003, 210) mukaan tutkijasta lähtöisin eli luotettavuuden kriteeri on itse tutkija. Tämän tarkoittaa myös sitä, että koko tutkimusprosessia arvioidaan luotettavuuden näkökulmasta. Toikon ja Rantasen (2009, 121 - 122) mukaan luotettavuuden kriteerit kohdistuvat tutkimusmenetelmiin, tutkimusprosessiin ja tutkimustuloksiin. Kehittämistoiminnassa luotettavuuden mittarina voidaan pitää kehitetyn toiminnan tai asian käyttökelpoisuutta. Kehittämistoiminnassa syntyvän tiedon tulee olla todenmukaista ja hyödyllistä.

Tutkimuksen määrällisen ja laadullisen aineiston olen pitänyt itselläni ja saatuani opinnäytetyön valmiiksi tuhoan alkuperäiset aineistot, sekä paperiset että äänitallenteet. Olen pyrkinyt kirjoittamaan tutkimuksen kulusta ja sen erivaiheista avoimesti ja selkeästi. Myös analysointia ja sen tapahtumia olen kuvannut esimerkin tavoin. Kehittämäni aloitusprosessikuvausta on syytä arvioida ja tarpeen tullen muokata, niin että se mahdollistuu käytännötyössä. Toisaalta olen jo prosessikuvasvaiheen suunnittelussa tehnyt yhteistyötä Hyvinkään varhaiskasvatuksen aluepäällikön kanssa, joten suunnittelussa on otettu huomioon myös nykyiset käytännöt ja mahdollisuudet muuttaa toimintaa ja toimintatapoja. Näiden kaikkien perusteella totean, että tutkimukseni ja kehittämistuotokseni ovat luotettavia.

12 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan Vilkan (2005, 30) mukaan yleisesti sovittuja pelisääntöjä ajatellen toimeksiantajaa, tutkimuskohdetta, kollegoita ja suurta yleisöä. Tutkijan tulee noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä, jotta tutkimus on hyvän tieteellisen käytännön mukaista. Tutkijan tulee olla rehellinen, huolellinen ja tarkka tutkimustyössään ja tutkimustulosten esittämisessä. Toisin sanoen tutkijan tulee kunnioittaa toisten tutkijoiden työtä ja saavutuksia muun muassa tarkoilla lähdeviittauksilla. Olen tässä työssäni merkinnyt tarkasti ja rehellisesti kaikki lähdemerkinnät. En ole käyttänyt muiden teoksia tai tutkimuksia väärin perustein. Olen kirjoituksissani pyrkinyt huolellisuuteen ja tarkkuuteen.

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkimus tulee suunnitella, toteuttaa ja raportoida laadukkaasti. Työelämän tutkimus on parhaimmillaan emansipatorinen eli tällöin tutkimus tuottaa työelämään uusia näkökulmia, ajatuksia ja mahdollisesti myös käsitteitä. Tutkimusetiikka

velvoittaa myös vastuuseen tutkimusaineiston säilyttämisestä. (Vilkkä 2005, 32 - 34.) Tällä tarkoitetaan tässä tapauksessa haastattelunauhojen ja kyselylomakkeiden säilyttämistä niin, etteivät ulkopuoliset saa niitä käsiinsä. Tuloksissa olen avannut kaikki tulokset tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti. Tutkimustulokset ja omat pohdintani olen esittänyt erillisissä luvuissa. Tämän opinnäytetyön tutkimus ja kehittämäni prosessikuvaus tuovat uusia näkökulmia Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan.

Tutkimuksen eettisyyttä on tärkeä pohtia koko tutkimusprosessin ajan. Tutkimustulosten vastuullista hyödyntämistä on pohdittava jo silloin, kun tutkija valitsee tutkimusaiheen, muotoilee tutkimuskysymyksen ja päättää tiedonkeruusta. Raportissa tulee mahdollisimman selkeästi esitellä tulkinnat ja johtopäätökset, joihin tutkimustulokset antavat aihetta. Varsinkin empirisiin aineistoihin perustuvissa tutkimuksissa tulkintaosan tulee olla niukka ja mahdollisimman vähän spekulatiivinen. Päätelyn tulee perustua tosiseikkoihin, joita tutkimus on tuonut esille. (Heikkilä 2002, 175 - 176.)

Tutkijalla on eettisiä velvoitteita yhteiskuntaa kohtaan. Hänen tulee yrittää jo ennakoivasti torjua tutkimustulosten väärinkäyttöä ja virheellisiä tulkintoja ja näin tähdätä luotettaviin tuloksiin. Tutkijan ei myöskään tule hyväksyä pyrkimyksiä toimeksiantajaa miellyttäviin tutkimustuloksiin. Tutkimus on tehtävä noudattaen tieteen pelisääntöjä. Tutkimusetiikka edellyttää, että tutkimukseen on mahdollisuus osallistua vapaaehtoisesti. Tutkija ei saa lähestyä tutkittavaa kohderyhmää taivuttelulla tai tunkeilulla. (Uusitalo 2001, 30 - 32.) Koska itse toimin Hyvinkään avoimessa varhaiskasvatuksessa, tuli minun miettiä puolueettomuutta ja eettisyyttä. Omassa työpisteessäni ei ole leikkitoiminnan kerhoja, jolloin olen niin sanotusti ulkopuolinen tekijä. Olen oman työni kautta sitoutunut salassapitovelvollisuuden piiriin ja tämä velvollisuus pätee myös opinnäytetyöhön kokonaisuudessaan. Olen opinnäytetyön tekemisessä sitoutunut eettisiin periaatteisiin ja noudattanut niitä.

Tutkimuksen eettisyyteen liittyy vastuu tulosten julkistamisesta. Jatkuvuutta voidaan turvata tiedottamalla tutkimuksesta ja julkaisemalla sen tuloksia. Jos tutkimuksessa käsitellään esimerkiksi vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluvia asioita, voidaan tutkimus julistaa joko osittain tai kokonaan salaiseksi. (Vilkkä 2005, 37.) Tämän työn lähetän kaikille kunnille, jotka olivat mukana työssäni. Olen myös valmis esittelemään tutkimukseni tuloksia ja prosessikuvausta sekä Hyvinkään päivähoidon että tarpeen mukaan muuallekin. Oman näkemykseni mukaan tämä työ luo pohjan keskusteluille leikkitoiminnan työntekijöiden ja johtajien välillä.

13 Pohdinta

Opinnäytetyöni lähtökohtana oli oma mielenkiintoni avoimeen varhaiskasvatukseen ja sen kehittämiseen. Työskentelen itse Perhekeskus Pikku-Veturissa Hyvinkäällä ja siellä avoimessa

päiväkodissa olen keskustellut vanhempien kanssa, joiden lapset ovat leikkitoiminnassa. Vanhemmat ovat kertoneet kokemuksiaan leikkitoiminnan aloittamisesta ja haasteita, joita joillakin perheillä siinä vaiheessa on ollut. Myös erilainen tapa aloittaa leikkitoiminta on noussut keskusteluissa esille. Näiden pohjalta aloin miettimään aihetta ja keskustelemaan siitä varhaiskasvatuksen johtajan kanssa. Tarve työlle löytyi myös varhaiskasvatuksen puolelta.

Päädyin tekemään opinnäytetyöni tutkimuksellisenä kehittämistyönä, jonka tarkoituksena oli selvittää perheiden näkökulmasta leikkitoimintakerhon aloitusvaihetta määrällisen ja laadullisen tutkimuksen avulla. Järvenpää, Nurmijärvi, Kirkkonummi ja Sipoo osallistuivat opinnäytetyöni tekemiseen niin, että kävin haastattelemassa kyseisten kuntien avoimen varhaiskasvatuksen työntekijöitä ja johtajia. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä haetaan ratkaisuja ja uusia ideoita käytännön ongelmiin, joita organisaatioissa ja työyhteisöissä on. Päämääränä on luonnostella, kehittää ja ottaa käyttöön uusia käytäntöjä. (Ojasalo ym. 2009, 19.)

Työni teoriapohja muodostui laadun kehittämistä ja vanhemmuuden tukemisesta. Hujala ym. (1998, 174; 1999, 55) ovat nostaneet laatuksityksen varhaiskasvatuksen keskeiseksi teemaksi jo 1990 -luvun lopulla. Nummenmaan (2004, 85) mukaan laadun kehittämisprosessin voi ajatella oppimiskumppanuutena. Tällöin keskeisinä periaatteina olisivat vastavuoroinen oppiminen, työssä oppiminen, refleksiivisyys ja dialogisuus. Hyvää kasvatusta, hoitoa ja opetusta voidaan siis kehittää siinä työkontekstissa, jossa toimitaan ja ollaan. Näin toiminnan kehittäminen lähtee oman työtoiminnan tutkimisesta.

Laadun kehittämisen välineenä tässä työssä toimii prosessikuvaus. Mielestäni kasvatuskumppanuus, osallisuus ja yhteisöllisyys rakentavat vanhemmuuden tukemista avoimessa varhaiskasvatuksessa. Samalla huomioidaan lapsi ja hänen hyvinvointinsa. Työssäni käsittelen avointa varhaiskasvatusta ja varsinkin leikkikerhotoimintaa, joka Hyvinkäällä on osa avointa varhaiskasvatusta. Tässä työssäni esittämäni prosessikuvauksen laatua voisi mitata asiakastyytyväisyyskyselyllä ja verrata sen tuloksia tässä mainittuihin tuloksiin. Myös henkilökunnan näkökulma on syytä ottaa huomioon.

Perhepolitiikan tavoitteena on turvallinen kasvuympäristö lapsille ja turvata vanhemmille mahdollisuudet kasvattaa lapsia (Perhepolitiikalla tuetaan lapsia sekä vanhempia 2013). Nykyisen hallituksen esitys muun muassa kotihoidon tuen jakamisesta molempien vanhempien kesken on herättänyt paljon keskustelua Perhekeskus Pikku-Veturissa niin ammatti-ihmisten keskuudessa kuin avoimen varhaiskasvatuksen vanhempien kesken. Näkemyksiä on monia ja jokaisen on niistä poimittava itselle sopivat ja omia ajatuksia tukevat näkemykset. Avoin varhaiskasvatus, avoin päiväkotitoiminta ja kerhotoiminta, tukee ja auttaa perheitä heidän tärkeässä kasvatus- ja ohjaustyössään. Kerhojen kautta vanhempi saa hetken omaa aikaa, lapsi saa mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja ja koko perhe voi voida paremmin.

Aloituskeskustelu luo pohjan kasvatuskumppanuudelle. Varhaiskasvatuksen aloituksessa on tarpeen tiedostaa vanhemman ja ammattilaisen vuoropuhelu. Tämä helpottaa lapsen erottamista vanhemmasta. Luottavainen vuorovaikutus helpottaa niin vanhemman kuin lapsenkin huolta. (Munter 2001, 45 - 46.) Mönkkösen (2007, 28, 87) mukaan vuorovaikutusosaaminen on taitoa kommunikaatioon ja suhteiden luomiseen. Kommunikaatio rakentuu erilaisista äänistä ja näkemyksistä, joita esitetään ja näin vuorovaikutus tuottaa uutta ymmärrystä. Dialogisuus on vuorovaikutusosaamisen arvioinnin keskeinen käsite ja sen tärkein elementti on vastavuoroisuus. Ammatillisissa asiakassuhteissa vastavuoroisuus on suhde, jossa nähdään molemminpuolinen ymmärrys ja sen rakentaminen. Näin mennään molempien ehdoilla eikä vain asiakkaan tai ammattilaisen.

Määrällisen tutkimuksen avoimien kysymystulosten mukaan vanhemmat kokivat, että leikkitoiminnan alkuun ei annettu aikaa varautua ja tästä syystä he eivät olleet käyneet tutustumassa kerhopaikkaan. Koska leikkitoiminta on avointa varhaiskasvatusta ja tällöin vanhemmalla ei ole kiire saada lapselle hoitopaikkaa, en näe tätä kiireellisyyttä perusteltuna syytä jättää aloituskeskustelua pois. Prosessikuvauksessa olenkin tuonut esille johtajan ja leikkitoiminnan lastentarhanopettajan keskustelutarpeen, jolloin keskustelu-aika määritellään sopimaan uudelle perheelle. Jotta aloituskeskustelut saadaan leikkitoiminnan arjessa toimimaan, on pohdittava ja suunniteltava lastentarhanopettajan työaika niin, että hänellä on mahdollisuus pitää aloituskeskustelut uusille perheille.

Laadullisten yksilöhaastattelujen tulosten mukaan Hyvinkään eri leikkitoimintapisteillä on hyvin erilaisia tapoja toimia sekä suhteessa uuteen lapseen että toimintaan yleensä. Näin ollen olisi tarpeen miettiä leikkitoimintaan joitakin yhteisiä suuria linjauksia. Toisaalta voi myös pohtia avoimeen varhaiskasvatukseen omaa vasua. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen ”Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen” mukaan kuntien ja yksiköiden on panostettava avoimen varhaiskasvatuksen vasujen laadintaan. Varhaiskasvatussuunnitelma on toiminnan suunnittelua, toteuttamista, arviointia ja kehittämistä ohjaava asiakirja, jonka laatimisessa on otettava huomioon toiminnan erityisluonne. Avoimessa varhaiskasvatuksessa on monia yleisestä varhaiskasvatuksesta poikkeavia asioita kuten asiakasmäärä, vanhempien läsnäolo sekä erilaiset toimintamuodot ja niiden järjestäjät. Samaisen selvityksen mukaan avoimen varhaiskasvatuksen valvontaan, tilastointiin ja arviointiin tulee panostaa. Valvonnan menetelmiä tulisi kehittää, tilastointi tarvitsisi yhtenäistämistä, jotta tilastoja voidaan vertailla. Arviointi ja palautetietoja kerätään vähän. Tulisi systematisoida asiakkaiden, henkilökunnan ja yhteistyötahojen arviointi palvelujen kehittämiseksi. Arviointiin tulisi näin ollen luoda menetelmiä. (Alila & Portell 2008, 78 - 81.)

Tehdessäni opinnäytetyötä Hyvinkäällä laajennettiin avointa varhaiskasvatusta kahdella lastentarhanopettajalla. Samalla tuli lisää yksi fyysinen toimipiste. Koen, että Hyvinkäällä on

vahva tavoite suunnata lisäresursseja avoimeen varhaiskasvatukseen ja näin antaa hyvinkääläisille pienten lasten perheille paikkoja, joissa he voivat käydä tapaamassa muita samoissa elämäntilanteissa olevia perheitä sekä eri ammattilaisia. Palvelujen saatavuutta mitataan monesti ”saannin nopeutena” ja tasapuolisena toteutumisenä. Hujalan ym. (1999, 82 - 85) mukaan saatavuusongelma ei olekaan määrällinen ongelma vaan se liittyy palveluiden laatuun ja sisältöön. Jotta ihmiset tuntisivat saavansa hyvää palvelua, tulisi palveluja organisoida uudestaan, kohdentaa ja kiinnittää huomiota palvelujen laatuun. Varhaiskasvatuksessa tulisi keskittyä puhumaan palvelutasosta, ei saatavuudesta ja riittävydestä. Näin sillä viitattaisiin laatuun eikä vain määrällisiin asioihin.

Toisaalta tämä avoimen varhaiskasvatuksen määrällinen laajentaminen tuo esille sen, että laajennusta tulee tehdä myös laadullisesti. Tarkoitin tällä muun muassa aikaisemmin mainitsemiani yhteisiä toimintalinjoja avoimeen varhaiskasvatukseen. Toisena mahdollisuutena olisi ottaa käytäntöön yksi avointen toimipisteiden yhteinen pedagoginen johtaja. Nurmijärvellä ja Kirkkonummella toimitaan jo nyt näin. Mielestäni Kirkkonummea voisi tässä asiassa verrata Hyvinkääseen. Kirkkonummellahan on jokainen avoimen työntekijä oman fyysisen yksikkönsä johtajan alaisuudessa ja sitten kunnalla on yksi avoimen toiminnan kehittäjä, joka toimii näiden kaikkien työntekijöiden ja johtajien niin sanottuna yhteen vetäjänä ja pedagogisena johtajana. Varhaiskasvatuksessa johtajan tulisi toimia niin, että työntekijät sitoutuvat kehittämään tavoitteellisesti varhaiskasvatusta, ja ottaa vastuuta laadunhallintatyön toteuttamisesta (Hujala ym. 1999, 120).

Opinnäytetyöprosessini oli pitkä ja haastava. Aineistoa kertyi runsaasti ja koin saavani aineistoa hyvin monesta eri näkökulmasta. Oma mielenkiintoni ja innostukseni työn tekemiseen säilyi lähes koko prosessin ajan, vaikka työn ja opiskelun yhteensovittaminen tuotti välillä melko suuriakin vaikeuksia. Toivon tutkimuksestani olevan hyötyä, kun Hyvinkäällä pohditaan avoimen varhaiskasvatuksen kehittämistä ja laajentamista. Toivon myös, että Järvenpään, Nurmijärven, Kirkkonummen ja Sipoon avoin varhaiskasvatus saa vastinetta ja ajatuksia kehittäessään omia toimiaan kunnassa.

Lähteet

- Alila, K. 2013. Varhaiskasvatuksen laadun ohjaus ja ohjauksen laatu. Laatupuhe varhaiskasvatuksen valtionhallinnon ohjausasiakirjoissa 1972 - 2012. Tampere: Tampere University Press.
- Alila, K. & Portell, T. 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008:14. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Bruce, T. 1997. Early Childhood Education. Second edition. Great Britain: Hodder & Stoughton.
- Enkel, P. & Marttila, M. 2013. Osallisuuden kokemus osana yhteisöllisyyttä. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa M. (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 75-96.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Tampere: Vastapaino.
- Heikkilä, M. 2002. Eettisiä ongelmia yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Teoksessa Karjalainen, S., Launis, V., Pelkonen, R. & Pietarinen, J. (toim.) Tutkijan eettiset valinnat. Helsinki: Gaudeamus, 165 - 176.
- Heikkilä T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki : Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13.-14. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hujala, E. 2004. Arviointia perhelähtöisyyden toteutumisesta päivähoitossa. Teoksessa Kupila, P. (toim.) Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, 83 - 90.
- Hujala, E., Parrila, S., Lindberg, P., Nivala, V., Tauriainen, L. & Vartiainen, P. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun Yliopistopaino.
- Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus.
- Ihalainen, J. & Kettunen, T. 2012. Turvaverkko vai trampoliini. Sosiaaliturvan mahdollisuudet. 6.-7. painos. Helsinki: Sanoma Pro.
- Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.
- Kananen, J. 2011. Kvantti. Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisu, 1456 - 2332 ; 118. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa A. R. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91-108.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. THL Tutkimus 72/2012. Tampere: Tampere University Press.

Kiesiläinen, L. 2001. Vuorovaikutus ammattina. Teoksessa Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 254 - 269.

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 70-85.

Koivula, M. 2013. Yhteisöllisyyden rakentuminen päiväkodin arjessa. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 19-45.

Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus raportteja 22/2008. Helsinki: Stakes.

Kuula, A. 2006. Yksityisyyden suoja tutkimuksessa. Teoksessa Hallamaa, J., Launis, V., Lötjönen, S. & Sorvali, I. (toim.) Etiikkaa ihmistieteille. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 124 - 140.

Laki lasten päivähoitosta. 36/1973.

Lecklin, O. 2002. Laatu yrityksen menestystekijänä. 4. uudistettu painos. Helsinki: Kauppa-kaari.

Leinonen, J., Venninen, T. & Ojala M. 2011. Osallisuuden kulttuurin kehittäminen. Teoksessa Mäkitalo, A-R., Nevanen, S., Ojala, M., Tast, S., Venninen, T. & Vilpas, B. (toim.) Löytöretkellä osallisuuteen. Kehittämistä ja tutkimista päiväkodin arjessa II. Soccan ja Heikki Waris -instituutin julkaisusarja nro 25,2011. Helsinki: Socca, 83-98.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Vantaa: Pedatiето.

Munter, H. 2001. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa Helenius, A., Karila, K., Munter, H., Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 35 - 63.

Määttä, P. 2001. Perhe asiantuntijana. Eryityiskasvatuksen ja kuntoutuksen käytännöt. 2. painos. Jyväskylä: Atena.

Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita.

Nummenmaa, A. R. 2004. Varhaiskasvatuksen laatu ja sen kehittäminen - yhteistä työtä ja jaettuja merkityksiä. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K. (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 81 - 87.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlasta osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro.

Oranen, M. 2013. Osallisuus osaksi arkea. Teoksessa Hastrup, A., Hietanen-Peltola, M., Jahnukainen, J. & Pelkonen, M. (toim.) Lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Lasten Kaste -kehittämistyöstä pysyväksi toiminnaksi. THL Raportti 3/2013. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 122-126.

Palola, E. 2004. Euroopan unioni, kansainvälistyminen ja varhaiskasvatuksen laatu. Teoksessa Ruokolainen, R. & Alila, K (toim.) Varhaiskasvatuksen laatu on osaamista ja vuorovaikutusta. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2004:6. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 41-52.

Perälä, M-L., Halme, N. & Nykänen, S. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. THL Opas 19. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Perälä, M-L., Salonen, A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. THL Raportti 36/2011. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Pesonen, H. 2007. Laatu! Asiantuntijaorganisaation laatuopas. Helsinki: Infor.

Pihlaja, P., Kinos, J. & Mäntymäki, M. 2010. Päivähoitosuhteen laadun komponentit - vanhempien kokemukset päivähoitosuhteesta. Teoksessa Korhonen, R., Rönkkö, M-L. & Aerila, J. (toim.) Pienet oppimassa. Kasvatuksellisia näkökulmia varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Rauma: Turun yliopiston opettajakoulutuslaitos Rauman yksikkö, 189-201.

Poikonen, P-L. & Lehtipää, R. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-kustannus, 69-88.

Rimpelä, M. 2013. Kasvatuskaaoksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 17-47.

Siltaniemi, A., Eronen, A., Perälähti, A. & Londén P. 2005. Hyvinvointi, palvelut ja elämänlaatu Kuuma-kunnissa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 3. korjattu painos. Tampere: Tampere University Press.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Uusitalo, H. 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 1.-7. painos. Porvoo: WSOY.

Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 102-125.

VASU Varhaiskasvatussuunnitelma. 2006. Hyvinkää.

Vilka, H. 2009. Tutki ja kehitä. 1.-3. painos. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet. 2013. Ammattieettinen lautakunta. 5. painos. Helsinki. Viitattu 28.10.2013.
http://www.talentia.fi/files/558/Etiikkaopas_2012.pdf

Avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminta. 2014. Kirkkonummen kunta. Viitattu 6.5.2014.
http://www.kirkkonummi.fi/palvelut/paivahoito/prime103_fi/prime101_fi.aspx

Avoimet varhaiskasvatuspalvelut. 2014. Viitattu 7.1.2014. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyovalineet/tyomenetelmat/avoimetvarhaiskasvatuspalvelut/>

Avoim varhaiskasvatus. 2014. Hyvinkään kaupunki. Viitattu 26.8.2014.
http://www.hyvinkaa.fi/fi/kasvatus-ja-opetus/Varhaiskasvatuspalvelut/Avoim-varhaiskasvatus/#.U_ySf8V_tIE

Avoim varhaiskasvatus. 2014. Sipoon kunta. Viitattu 23.1.2014.
http://www.sipoo.fi/fi/palvelut/paivahoito/avoim_varhaiskasvatus

Brown, E. & Keisalo, H. 2012. Avoin, tuntematon varhaiskasvatus - kuntalaisten kehittämisedotuksia Hyvinkäällä. Hyvinkään Laurea. Opinnäytetyö. Viitattu 26.8.2014.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/47188/BROWN_KEISALO.pdf?sequence=1

Kerhotoiminta. 2014. Nurmijärven kunta. Viitattu 7.1.2014.
http://www.nurmijarvi.fi/perhe_ja_hyvinvointi/varhaiskasvatus/avoim_varhaiskasvatus_%28avoin_paivakoti_leikkiapuisto_kerhot%29/kerhot

Menetelmäopetuksen tietovaranto. 2013. SPSS-oppimisympäristö. Viitattu 16.2.2014.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/SPSS/spss.html>

Outinen, M., Lempinen, K., Holma, T. & Haverinen, R. 1999. Seitsemän laatupolkua. Vaihtoehtoja laadunhallintaan sosiaali- ja terveydenhuollossa. Suomen Kuntaliitto. Stakes. Viitattu 24.6.2014.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76128/p070116095759T.pdf?sequence=1>

Perhepolitiikalla tuetaan lapsia sekä vanhempia. 2013. Viitattu 7.1.2014.
<http://www.stm.fi/lapset/perhepolitiikka>

Pietiläinen, E. 2013. Lapsen ja perheen osallisuus. Viitattu 3.10.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-ja-perheet/lapsen-ja-perheen-osallisuus/>

Pollari, K. 2013. Lapsen oikeus osallistua ja tulla kuulluksi. Viitattu 3.10.2013.
<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/vammaispalvelujen-kasikirja/lapset-ja-perheet/lapsen-oikeus-osallistua/>

Prosessin kuvaaminen. 2012. Viitattu 16.6.2014. <http://docs.jhs-suositukset.fi/jhs-suositukset/JHS152/JHS152.doc>

Sosiaali- ja terveydenhuollon laadunhallinta 2000-luvulle. Valtakunnallinen suositus. 1999. Viitattu 24.6.2014.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/76248/laadunhallinta2000.pdf?sequence=1>

Varhaiskasvatuskerhot. 2014. Järvenpään kaupunki. Viitattu 7.2.2014. http://jarvenpaa.fi/--Varhaiskasvatuskerhot_--/sivu.tmpl?sivu_id=6068

Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. 2007:72. Viitattu 25.9.2013.
http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-4044.pdf&title

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa Hyvinkää.....	68
Liite 2 Tutkimuslupa Nurmijärvi.....	69
Liite 3 Tutkimuslupa Sipoo	70
Liite 4 Tutkimuslupa Järvenpää	71
Liite 5 Tutkimuslupa Kirkkonummi.....	73
Liite 6 Avoin varhaiskasvatus - leikkitoimintakerhot -lomake	75
Liite 7 Saatekirjelmä leikkitoiminnan vanhemmille	77
Liite 8 Kyselylomake leikkitoiminnan perheille.....	78
Liite 9 Teemahaastattelu leikkitoiminnan lastentarhanopettajille	80
Liite 10 Haastattelurunko muiden kuntien kerhotoiminnan henkilökunnalle	81
Liite 11 Prosessikuvaus Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoimintaan	82
Liite 12 Leikkitoiminnan aloituskeskustelu -lomake	83

Liite 1 Tutkimuslupa Hyvinkää

1/1

HYVINKÄÄN KAUPUNKI
Sivistystoimi

Varhaiskasvatuksen johtajan päätös § 253 11.12.2013

TUTKIMUSLUPA / NINA SIIVONEN

(Valmistelija: toimistos sihteeri Rautiainen Riitta, p. 019 459 4957)

Nina Siivonen suorittaa Laureassa perhekeskeisen varhaiskasvatuksen kehittäminen ja johtaminen, YAMK – tutkintoa. Hän hakee tutkimuslupaa liittyen opinnäytetyöhön aiheena "Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta – aloitusprosessin mallintaminen". Tutkimuksen tavoitteena on mm. kehittää leikkitoiminnan aloittamista Hyvinkäällä ja luoda siitä malli.

Tutkimuksen aineisto kerätään kevään 2014 aikana leikkitoimintaperheille laaditulla kyselylomakkeella ja teemahaastattelemalla leikkitoiminnan kasvattajia. Opinnäytetyön suunniteltu valmistuminen on 2014 vuoden loppuun mennessä.

Päätös Myönnetään Nina Siivoselle hakemuksen mukaisesti tutkimusluvan Hyvinkään kaupungin sivistystoimen avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoimintaan. Ehtona on, ettei tutkimuksessa käytetä lapsiin, lasten vanhempiin tai varhaiskasvatuksen työntekijöihin liittyviä henkilökohtaisia tietoja.

Hyvinkään varhaiskasvatuksen osalta tutkimustyöstä valvoo vs. varhaiskasvatuksen aluepäällikkö Riitta Peltonen-Hietämäki.

Nina Siivonen sitoutuu noudattamaan voimassaolevia tutkimusaineiston säilyttämiseen ja tietosuojalainsäädäntöön liittyviä ohjeita.

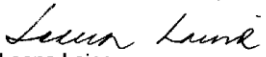
Valmis kirja/raportti tulee toimittaa Hyvinkään kaupungin varhaiskasvatukseen kirjallisessa muodossa nidottuna.

Varhaiskasvatuksen johtaja Hilka Toiviainen

Liitteet anomus
opinnäytetyön ideapaperi

Tiedoksi Nina Siivonen
Riitta Peltonen-Hietämäki
opela

Liite 2 Tutkimuslupa Nurmijärvi

NURMIJÄRVEN KUNTA Sivistystoimi Varhaiskasvatuspäällikkö	PÄÄTÖS 18.12.2013	§ 113
Asia	TUTKIMUSLUPA / Nina Siivonen	
Selostus	Nina Siivonen opiskelee Hyvinkään Laurea YAMK:ssa. Hän anoo tutkimuslupaa tehdäkseen opinnäytetyön Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta-aloitusprosessin mallintaminen. Työn tekoon on tarvi tutustua lähikuntien avoimeen varhaiskasvatuksen kerhoitoimintoihin.	
Päätös	Päätän myöntää Nina Siivoselle tutkimusluvan sillä edellytyksellä, että noudattaa tutkielman laatimisessa vaitiolo- ja salassapitosäännöksiä. Lisäksi edellytän, että toimittaa valmiin tutkimuksen allekirjoittaneelle. Liitteenä oleva vaitiolositoumus tulee palauttaa allekirjoitettuna osoitteeseen: Kunnanvirasto Varhaiskasvatus / Leena Laine PL 37 (Keskustie 2 B) 01900 Nurmijärvi.	
Allekirjoitus	 Leena Laine varhaiskasvatuspäällikkö	
Päätöksen nähtäväksi asettaminen	19.12.2013	
OIKAISUVAATIMUS	Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen, joka on toimitettava sivistyslautakunnalle 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.	
OHJEET	Oikaisuvaatimuskirjelmä Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava: 1. valittajan nimi, ammatti ja postiosoite (asiamiehen osalta vastaavat tiedot); 2. päätös, johon haetaan muutosta; 3. millä osin päätökseen haetaan muutosta ja muutos, jota siihen vaaditaan tehtäväksi; sekä 4. muutosvaatimuksen perusteet. Kirjelmä on vaatimuksen tekijän itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen allekirjoitettava ja siihen on liitettävä päätös, johon haetaan muutosta sekä selvitys siitä, mistä päivästä oikaisuvaatimuksen/valituksen tekemisen aika seuraavassa todetun mukaisesti lasketaan. Oikaisuvaatimusaika Oikaisuvaatimus- ja valitusaika lasketaan tiedoksisaannista. Asianosaiselle (se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa) lähetetään päätöstä koskeva pöytäkirjanote erikseen tiedoksi kirjeellä. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluessa kirjeen lähettämisestä. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun pöytäkirja on asetettu yleisesti nähtäville. Oikaisuvaatimuksen toimittaminen muutoksenhakuviranomaiselle Oikaisuvaatimuskirjelmä on muutoksenhakijan itsensä tai hänen valtuuttamansa asiamiehen toimitettava taikka postitse lähetettävä oikaisuvaatimusviranomaisen kirjaamoon ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä. Oikaisuvaatimusviranomaisen osoite ja postiosoite: Nurmijärven sivistyslautakunta Katuosoite: Keskustie 2B, 01900 Nurmijärvi Postiosoite: PL 37, 01901 Nurmijärvi	
JAKELU	hakija(t) aluejohtajat	

Liite 3 Tutkimuslupa Sipoo

Muu päätös
päivähoidon päällikköViranhaltijapäätös
Tjänstemannabeslut

23.1.2014

4 §

Asia/Ärende	Tutkimuslupa / Nina Siivonen
Perustelu/Motivering	Nina Siivonen opiskelee Hyvinkään Laurean YAMK:ssa perhekeskeisen kasvatuksen johtamisen ja kehittämisen opintoja (sosionomi). Hän tekee opinnäytetyötä työnimellä "Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin mallintaminen". Hänen tarkoituksenaan on kehittää Hyvinkäälle leikkitoimintaa, johon hän hakee näkökulmia sekä perheiltä että työntekijöiltä. Lisäksi tutustuen lähikuntien, mm. Sipoon, avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan. Tavoitteena on luoda malli leikkitoiminnan aloittamiseen Hyvinkäällä sekä mahdollisesti tuottaa muille osallistuville kunnille uusia näkökulmia kerhotoiminnan aloittamiseen. Tutkimusmateriaali on tarkoitus kerätä talven ja kevään 2014 aikana.
Päätös/Beslut	Nina Siivoselle myönnetään tutkimuslupa opinnäytetyötä "Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin mallintaminen" varten, joka Sipoon osalta käsittelee haastattelua avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan työntekijän ja/tai johtajan kanssa. Toivomme että aineisto tulee Varhaiskasvatuspalveluiden käyttöön tutkimuksen valmistuttua.
Jakelu	Nina Siivonen Sipoon kunta/Avoin varhaiskasvatus

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "Mervi Keski-Oja".

Mervi Keski-Oja
päivähoidon päällikkö

Liite 4 Tutkimuslupa Järvenpää

JÄRVENPÄÄN KAUPUNKI
Lasten ja nuorten palvelualue / Kasvun ja
vanhemmuuden tuen palveluiden avainalue

PÄÄTÖS

23.1.2014 § 1

LANU 2357/2013
Kaava U.13.00**Asiakkuusjohtaja**

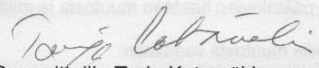
Asia	TUTKIMUSLUPA-ANOMUS/"HYVINKÄÄN AVOIMEN VARHAISKASVATUKSEN LEIKKITOIMINTA - ALOITUSPROSESSIN MALLINTAMINEN"
Selostus asiasta	<p>Sosionomi Nina Siivonen, joka opiskelee Laurea ammattikorkeakoulussa Hyvinkäällä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, perhekeskeisen varhaiskasvatuksen johtaminen ja kehittäminen, on anonut tutkimuslupaa opinnäytetyölle "Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin mallintaminen". Osana opinnäytetyötä Nina Siivonen tutustuu Järvenpään, Nurmijärven, Sipoon ja Kirkkonummen avoimeen varhaiskasvatustoimintaan.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää Hyvinkään leikkitoiminnan aloitusta, johon opiskelija hakee näkökulmia sekä perheiltä että työntekijöiltä. Tavoitteena on luoda malli leikkitoiminnan aloittamiseen Hyvinkäällä.</p> <p>Opinnäytetyön ensimmäinen osio on kartoitettavaa tutkimusta, joka toteutetaan Hyvinkäällä kartoittamalla vanhempien näkemyksiä. Toisessa osiossa tutkitaan asiaa työntekijöiden näkökulmasta. Kolmannessa osiossa opiskelija tutustuu edellä mainittujen kuntien avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoimintaan.</p> <p>Tutustuminen Järvenpään avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan pitää sisällään kerhotoiminnan työntekijän ja /tai johtajan haastattelun. Järvenpäästä saatava aineisto kerätään teemahaastatteluna. Aineiston avulla analysoidaan kerhotoiminnan aloituksen toimintatapoja.</p> <p>Opinnäytetyön valmistuttua loppuraportti toimitetaan myös perhekeskus Maahisen käyttöön.</p>
Päätös ja sen perustelut	<p>Päätän myöntää sosionomi Nina Siivoselle luvan opinnäytetyöhön kuuluvalla tutustumisella Järvenpään perhekeskus Maahiseen ja kerhotoiminnan ohjaajan/tiimivastaavan/esimiehen haastattelulle. Opinnäytetyön nimenä on "Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin mallintaminen", joka toteutetaan pääosin Hyvinkäällä, mutta johon kuuluu tutustuminen lähikuntien avoimen varhaiskasvatuksen palveluihin.</p> <p>Opinnäytetyön valmistuttua ja tultua hyväksytyksi opiskelija toimittaa siitä yhden kappaleen perhekeskus Maahisen käyttöön.</p> <p>Asiakkuusjohtaja <i>Leena Rauhalo</i> Leena Rauhalo</p>
Muutoksenhaku	<p>Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen).</p> <p>Oikaisuvaatimus tulee tehdä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä tai käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa kolmantena päivänä viestin lähettämisestä, jollei muuta näytetä.</p>

	<p>Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen ja siitä on käytävä ilmi oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi. Oikaisuvaatimus tulee toimittaa oikaisuvaatimusviranomaiselle ennen oikaisuajan päättymistä henkilökohtaisesti tai asiamiehen välityksellä, postitse, telefaxilla tai sähköpostilla.</p> <p>Järvenpään kaupunki Postiosoite: PL 41, 04401 Järvenpää Käyntiosoite: Hallintokatu 2, 04400 Järvenpää Telefax: (09) 2719 2577 Sähköposti: kirjaamo@jarvenpaa.fi</p>
Tiedoksianto	Nina Siivonen, pienten lasten palvelujen päällikkö Juha Särkkä

Liite 5 Tutkimuslupa Kirkkonummi

Kirkkonummen kunta Sivistystoimi Suunnittelija Tarja Kotamäki	Viranhaltijapäätös 1 § 4.4.2014	1 (2) 178/13.00/2013 Julkinen
--	---	-------------------------------------

Tutkimuslupapäätös- Siivonen/Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta-aloitusprosessin mallintaminen

Selostus asiasta	Nina Siivonen hakee tutkimuslupaa Sosionomi YAMK:n liittyvää opinnäytetyötään varten Laurea Hyvinkäällä. Tutkimuksen nimenä on Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminnan aloitusprosessin mallintaminen. Kirkkonummi toimii yhtenä verokkikunnista aloitusprosessin mallintamisessa. Tutkimus toteutetaan Kirkkonummella teemahaastatteluna avoimen toiminnan työntekijälle/johtajalle. Tutkimuksen ohjaajana toimii Maire Antikainen Laurea Hyvinkäältä.
Toimivalta	Sivistystoimen toimialan johtosääntö 15§, 1m, kohta 7. Varhaiskasvatuksen johtajan delegointipäätös 11/2013
Päätös ja perustelut	Päätän myöntää tutkimusluvan em. tutkimuksen suorittamiseen. Tutkimus tulee sen valmistuttua toimittaa Kirkkonummen sivistyspalvelujen käyttöön osoitteella: Kirkkonummen sivistyspalvelut/Kotamäki, PL 20, 02401 Kirkkonummi
Allekirjoitus	 Suunnittelija Tarja Kotamäki
Täytäntöönpano (Kuntalaki 98 §)	X Päätös pannaan täytäntöön odottamatta sen lainvoimaisuutta ___ Päätös pannaan täytäntöön vasta, kun se on saavuttanut lainvoiman
Päätöksen nähtävänäpito	Tämä päätös on nähtävänä virka-aikana päätöksentekoa seuraavana maanantaina pvm. 7.4.2014 Kirkkonummen sivistyspalvelut, Ervastintie 2, 02400 Kirkkonummi.
Ottokelpoisen päätöksen ilmoittaminen (Kirkkonummen kunnan hallintosääntö 48 §)	Tästä päätöksestä ei tarvitse hallintosäännön 48 §:ssä tarkoitetulla tavalla ilmoittaa suomenkieliselle varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnalle. Peruste: Suomenkielinen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunta 20.3.2013 § 15
Tiedoksianto ja muut mahdolliset toimenpiteet	Tämä päätöspöytäkirja on toimitettu postitse 7.4.2014
Liitteenä	Oikaisuvaatimusohje suomenkieliselle varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnalle

Kirkkonummen kunta
Sivistystoimi
Suunnittelija Tarja Kotamäki

Viranhaltijapäätös 1 §

2 (2)

4.4.2014

178/13.00/2013
Julkinen

Oikaisuvaatimusohje suomenkieliselle varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnalle

Oikaisuvaatimusohje	Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen. Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.
Oikaisuvaatimusviranomainen	Oikaisuvaatimus tehdään suomenkieliselle varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnalle.
Oikaisuvaatimusaika	Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.
Tiedoksisaanti	Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän päivän kuluttua päätöksen lähettämisestä tai saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, kun päätös on asetettu yleisesti nähtäväksi. Tiedoksisaantipäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei oteta lukuun oikaisuvaatimusaikaa laskettaessa
Oikaisuvaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksessa, joka on osoitettava suomenkieliselle varhaiskasvatus- ja opetuslautakunnalle, on ilmoitettava - päätös, johon haetaan muutosta - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi - perusteet, joilla muutosta vaaditaan - muutoksenhakijan nimi ja kotikunta - postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset muutoksenhakijalle voidaan toimittaa. Oikaisuvaatimus on muutoksenhakijan, laillisen edustajan tai asiamiehen omakätisesti allekirjoitettava. Jos muutoksenhakijan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos oikaisuvaatimuksen laatijana on joku muu henkilö, oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.
Oikaisuvaatimuksen toimittaminen	Oikaisuvaatimus on toimitettava jäljempänä olevaan osoitteeseen virka-aikana ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä. Postiin oikaisuvaatimus on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille sivistyspalvelukeskuksen kirjaamoon oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen kirjaimon virka-ajan päättymistä. Oikaisuvaatimuksen voi toimittaa ennen oikaisuvaatimusajan päättymistä myös telekopiona tai sähköpostilla lähettäjän omalla vastuulla. Yhteystiedot: Kirkkonummen kunta suomenkielisen varhaiskasvatus- ja opetuslautakunta Käyntiosoite: Ervastintie 2, 02400 Kirkkonummi Virka-aika: 8.30 - 15.30 tiistaisin 8.30 - 17.00 Postiosoite: PL 20 02401 Kirkkonummi puh.vaihde 09-29671 faksi 09-2767044 s-posti: kirjaamo.sivistystoimi@kirkkonummi.fi

Liite 6 Avoin varhaiskasvatus - leikkitoimintakerhot -lomake

 HYVINKÄÄN KAUPUNKI Varhaiskasvatuspalvelut Kankurinkatu 4-6, PL 86 05801 Hyvinkää		Päivähoitoyksikkö _____																			
AVOIN VARHAISKASVATUS – LEIKKITOIMINTAKERHOT																					
LAPSEN PERUSTIEDOT		Voit täyttää etukäteen tietojanne																			
Sukunimi ja etunimet _____		Syntymäaika _____																			
Kotiosoite _____	Kotikielet _____	Mahdollinen maahantulopäivä _____																			
VANHEMPIEN YHTEYSTIEDOT																					
Äidin / avio- / avopuolison nimi _____		Isän / avio- / avopuolison nimi _____																			
Puhelin, josta tavoittaa päivän aikana _____		Puhelin, josta tavoittaa päivän aikana _____																			
Varahakija Nimi _____ Puhelin _____ Suhde lapseen _____		Leikkitoiminnassa: ☐ Alle 3 v. – 1 krt viikossa ☐ Yli 3 v. – 1-3 krt viikossa																			
Olemme keskustelleet seuraavista Hyvinkään varhaiskasvatuspalveluiden toimintaan liittyvistä asioista: ☐ LAPSEN SAIRASTUMINEN PÄIVÄN AIKANA ☐ POISSAOLOJEN ILMOITTAMINEN ☐ TAPATURMA PÄIVÄN AIKANA ☐ LEIKKITOIMINTA LOMA-AIKOINA ☐ LEIKKITOIMINNASTA IRTISANOITUMINEN ☐ PALVELUOHJAUS ☐ LEIKKITOIMINTAMAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN ☐ MUUTA ESILLE TULEVAA		<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th style="text-align: center;">aamupäivä</th> <th style="text-align: center;">iltapäivä</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>maanantai</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>tiistai</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>keskiviikko</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>torstai</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> <tr> <td>perjantai</td> <td style="text-align: center;">☐</td> <td style="text-align: center;">☐</td> </tr> </tbody> </table>			aamupäivä	iltapäivä	maanantai	☐	☐	tiistai	☐	☐	keskiviikko	☐	☐	torstai	☐	☐	perjantai	☐	☐
	aamupäivä	iltapäivä																			
maanantai	☐	☐																			
tiistai	☐	☐																			
keskiviikko	☐	☐																			
torstai	☐	☐																			
perjantai	☐	☐																			
☐ PÄIVÄHOITOHAKEMUS JÄTETTY PÄIVÄHOITOKSIKKO _____ PÄIVÄHOIDON TARVE ALKAEN _____		Toive lisäpäivästä: _____ Muutokset leikkitoiminta-ajoissa tekee kanssanne _____ päivähoitoyksikön esimies _____ puh. _____																			
Yhteistyöluvut: Olemme keskustelleet yhteistyöluopakäytännöistä verkostoyhteistyötä varten. Annamme luvan toimia tarvittaessa yhteistyössä lapsen parhaaksi seuraavien tahojen kanssa ja tässä tarkoituksessa antaa ja saada lasta koskevia tietoja. ☐ KIERTÄVÄ ERITYISLASTENTARHANOPETTAJA ☐ NEUVOLA, terveydenhoitaja _____ ☐ SOSIAALITYÖNTEKIJÄ, PERHETYÖNTEKIJÄ ☐ MUU, MIKÄ _____ Perheelle annetaan aina tietoa tehdystä yhteistyöstä. Yhteistyöluopa on vapaasti peruttavissa. ☐ ANNAN SUOSTUMUKSENI LAPSENI VALO- JA VIDEOKUVAAMISEEN PÄIVÄHOIDON OMAAN KÄYTTÖÖN ☐ ANNAN SUOSTUMUKSENI LAPSENI VALO- JA VIDEOKUVAAMISEN JULKISEEN KÄYTTÖÖN (SANOMALEHDET, VARHAISKASVATUKSEN VERKKOSIVUT jne.)		Avoimessa leikkitoiminnassa huomioitavaa: Lapsen terveydentila (allergiat, sairaudet, sään. lääkitykset jne.) Erityisruokavalio ☐ Ruoka-aineallergia ☐ Eettinen ruokavalio Perheen kanssa lapsen asioissa työskentelevät yhteistyötahot (neuvola, terapeutit, hoitava taho, sosiaalityö jne.) Perheen eettiset näkemykset tai muuta, mitä haluamme tuoda esille																			

Lapsen nimi _____ Lapsen ikä ___ v ___ kk

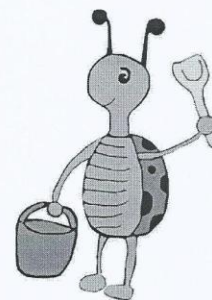
MITEN KUVAILISIT LASTASI TÄLLÄ HETKELLÄ?

Kerro lapsestasi minulle; hänen luonteestaan, mistä hän pitää / ei pidä?

MITEN LASTASI TULISI HOITAA? Kerro lapsesi hoitamiseen liittyviä asioita (pukeutuminen, siisteyskasvatus / wc, omatoimisuus näissä).

LAPSESI VAHVUUDET JA HARJOITELTAVAT ASIAT

Mitä hän osaa jo? Millaisissa asioissa lapsesi tarvitsee tukea?

MILLAISISTA LEIKEISTÄ LAPSESI PITÄÄ?

MUUTA ESILLE TULEVAA

Hyvinkäällä __. __. 20__

Allekirjoitukset: _____
VANHEMMAT / HUOLTAJAT

LEIKKITOIMINNAN LASTENTÄRHANOPETTAJA

Päivitys __. __. 20__ Aihe: liitteenä (nro)

Päivitys __. __. 20__ Aihe: liitteenä (nro)

Liite 7 Saatekirjelmä leikkitoiminnan vanhemmille

HYVÄ LEIKKITOIMINTAPERHE HYVINKÄÄLLÄ!

26.3.2014

Olen sosionomi (YAMK) opiskelija Hyvinkään Laureasta ja teen opinnäytetyötä aiheesta ”Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin kuvaus”. Työni keskeisiä käsitteitä ovat avoin varhaiskasvatus, vanhemmuuden tukeminen ja kasvatuskumppanuus.

Opinnäytetyössäni luon aloitusprosessi kuvauksen leikkitoimintaan. Tähän liittyen teen tutkimuksen leikkitoimintaperheiden vanhemmille aiheesta leikkitoiminnan aloittaminen. Olen saanut tutkimusluvan 11.12.2013 varhaiskasvatuksen johtajalta Hilikka Toiviaiselta.

Tutkimuskyselyn vastaukset tulen käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti siten, ettei yksittäisen vastaajan henkilöllisyys tule esille lopullisessa opinnäytetyössäni. Aineiston analysoinnin jälkeen hävitän kyselylomakkeet eikä niitä käytetä muuhun tarkoitukseen.

Perheesi lapsi tai lapset ovat Hyvinkään kaupungin leikkitoiminnassa. **Teidän kokemuksenne ja näkemyksenne leikkitoiminnan aloittamisesta ovat erittäin tärkeitä.** Kattavan aineiston saamiseksi vastauksenne on hyvin merkittävä.

Kyselylomakkeen voitte palauttaa leikkitoimintapisteessä olevaan palautuslaatikkoon. Palautattehan vastauksenne viimeistään **torstaihin 17.4.2014 mennessä.**

Mikäli teillä on jotain kysyttävää tutkimuksestani, voitte ottaa minuun yhteyttä joko sähköpostilla ninamaria.siivonen@gmail.com tai puhelimella 040 500 6893 / Nina.

Liite 8 Kyselylomake leikkitoiminnan perheille

KYSELY LEIKKITOIMINNAN ALOITUKSESTA VANHEMMILLE
HYVINKÄÄLLÄ 2014

Ympyröi vastauksesi.

1. Vastaaajan sukupuoli? 1 = nainen 2 = mies

2. Minkä ikäisiä leikkitoiminnassa oleva lapsesi on/ lapsesi ovat?

3. Missä toimipisteessä lapsesi käy kerhoa?

- 1 = Hakalan leikkitoiminta 2 = Hyvinkäänkylän/Paavolan leikkitoiminta
3 = Kenttädun leikkitoiminta 4 = Tanssikallion leikkitoiminta

4. Milloin lapsesi aloitti leikkitoiminnan?

- 1 = Toimikauden alussa syksyllä 2 = Kesken toimikautta

5. Miten sait tiedon leikkitoimintapaikan saamisesta?

- 1 = Kirjeellä 2 = Puhelu johtajalta 3 = Leikkitoiminnan työntekijä kertoi
4 = Muuten, miten? _____

6. Kävittekö tutustumassa leikkitoimintapaikkaan ennen kerhon aloitusta?

- 1 = Kyllä 2 = Ei

7. Jos vastasit ”Ei”. Miksi ette käyneet tutustumassa?

8. Oletko täyttänyt lomakkeen nimeltään: ”Avoin varhaiskasvatus - leikkitoiminta”?

- 1 = Olen 2 = En 3 = En osaa sanoa

9. Kuinka pian lapsesi saatua leikkitoimintapaikan täytit kyseisen lomakkeen?

- 1 = Viikon sisällä 2 = Kuukauden sisällä 3 = Myöhemmin

10. Oletko käynyt leikkitoiminnan lastentarhanopettajan kanssa keskustelun liittyen lomakkeeseen?

- 1 = Olen 2 = En 3 = En osaa sanoa

11. Mitä olisit kaivannut leikkitoiminnan aloitukseen?

12. Miten tärkeänä koet alla olevat seikat liittyen leikkitoiminnan aloittamiseen? Valitse vaihtoehdoista sinulle sopivin ja laita rasti ruutuun.

	erittäin tärkeä	melko tärkeä	ei kovin tärkeä	ei lainkaan tärkeä
Tutustuminen leikkitoimintapisteeseen ennen kerhon aloitusta				
Keskustelutilanne lastentarhanopettajan kanssa lapsesta ja lapsen asioista				
Lapsi on mukana keskustelutilanteessa (tutustumisvaiheessa)				
Henkilökunta kuuntelee minua vanhempana ja huomioi toiveeni vanhempana				
Leikkitoiminnan ilmapiiri on kunnioittava, kuuleva ja kannustava				
Henkilökunta huomioi lapsen ja tutustuu lapseen				
Lapseni viihtyy kerhossa				
Lapseni kerhossa toiminta on monipuolista				
Saan riittävästi tietoa lapsestani leikkitoiminnassa				
Saan keskustelutukea henkilökunnalta pitkin toimintavuotta				
Tutustun muihin leikkitoiminnan perheisiin				
Saan tietoa esim. kaupungin palveluista, palveluohjaus				
Osallistun kerhotoiminnan suunnitteluun ja toteutukseen				
Osallistun kerhotoiminnan yhteisiin tapahtumiin				

14. Mielipiteitä, kehittämisajatuksia!

KIITOS VASTAUKSESTASI!

Liite 9 Teemahaastattelu leikkitoiminnan lastentarhanopettajille

Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin kuvaus

Nina Siivonen

Huhtikuu 2014

Laurea Hyvinkää

Opinnäytetyöni teemarunko Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen lastentarhanopettajille.

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on: *”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?”*

1. Toimiminen kerhon lastentarhanopettajana Hyvinkäällä
 - a. Kuinka kauan olet toiminut kerhossa lastentarhanopettajana? Missä?
 - b. Muuta työkokemusta lto:n? Missä? Milloin?
2. Kerhotoiminta yksiköissänne
 - a. Millaista kerhotoimintaa teillä on?
 - b. Kuinka usein sitä on?
 - c. Minkä ikäisille lapsille se on suunnattu?
 - d. Kuinka paljon lapsia/perheitä teidän kerhopisteessä on kaiken kaikkiaan?
3. Kerhotoiminnan aloitus
 - a. Millainen kerhon aloitus on uudelle perheelle? Onko eroa toteutuuko aloitus syksyllä toimikauden alussa tai keskellä toimikautta? Millaista eroa ja miksi?
 - b. Onko perheille tutustumista? Jos on, miten se toteutetaan?
 - c. Miten aloitusprosessia tulisi muuttaa vai tulisiko? Miksi?
4. Kasvatuskumppanuus kerhotoiminnan alussa
 - a. Onko kerholaisille kasvatustutkimuslomaketta tai jotain muuta lomaketta täytettäväksi?
 - b. Milloin lomake täytetään?
 - c. Millainen lomakkeen tulisi teidän mielestänne olla? Mitä muutoksia ja miksi?
 - d. Käykö kerhon työntekijä perheen kanssa aloituskeskustelun, kasvatustutkimuskeskustelun tai jonkin muun keskustelun? Jos käy, missä vaiheessa? Jos ei käy, niin miksi ei?
 - e. Miten koet kasvatuskumppanuuden alun sujuvan/kehittyvän kerhotoiminnan alussa?
5. Perheiden osallisuus kerhotoiminnan alussa
 - a. Miten vanhemmat ja lapset ovat mukana aloitusprosessissa?
 - b. Tulisiko perheiden olla mukana enemmän?
 - c. Jos tulisi, niin miten se mahdollistetaan?
6. Muuta kerrottavaa liittyen kerhojen aloitukseen.

Liite 10 Haastattelurunko muiden kuntien kerhotoiminnan henkilökunnalle

Hyvinkään avoimen varhaiskasvatuksen leikkitoiminta - aloitusprosessin kuvaus

Nina Siivonen

Huhtikuu 2014

Laurea Hyvinkää

Opinnäytetyöhön liittyvien kuntien; Järvenpää, Nurmijärvi, Sipoo ja Kirkkonummi; avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnan henkilökunnalle ja johtajalle suunnatun haastattelun runko

Opinnäytetyöni tutkimuskysymyksenä on: *”millainen leikkitoiminnan aloitus palvelee lapsia ja vanhempia?”*

1. Millaista kerhotoimintaa teillä on? Kuinka usein? Minkä ikäisille lapsille?
2. Millainen kerhon aloitus teillä on? Liittyykö siihen jotain tutustumista? Miten se toteutetaan?
3. Onko kerholaisille kasvatustietokorttia tai jotain muuta lomaketta täytettäväksi?
4. Käykö kerhon työntekijä perheen kanssa kasvatustietokortin tai jonkin muun keskustelun? Jos käy, missä vaiheessa?
5. Onko teillä jotain aloitusprosessikuvausta tai muita yhdessä sovittuja käytäntöjä liittyen kerhon aloitukseen?
6. Miten eri toimipisteissä hoidetaan kerhon aloitus? Onko eroavaisuuksia? Jos on, niin miksi?
7. Miten vanhemmat ja lapset ovat mukana aloitusprosessissa?
8. Miten aloitusprosessia tulisi muuttaa? Miksi?
9. Muuta kerrottavaa liittyen kerhojen aloitukseen.

Aloitusprosessi Hyvinkään leikkitoiminnassa

Asian vireilletulo, vanhempi hakee lapselle leikkitoimintapaikkaa.

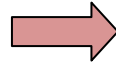
Palvelutarpeen arviointi, päiväkodin johtaja hoitaa leikkitoimintaperheiden jonoa.

Johtaja keskustelee lastentarhanopettajan kanssa uudesta perheestä ja sopii sopivasta aloitusajankohdasta (päätöstä varten).

Lastentarhanopettaja soittaa vanhemmille ja sopii tutustumiskäynnin ja aloituskeskusteluajan, joka pidetään ennen kerhon aloittamista.

Johtaja lähettää päätöksen kerhotoiminnasta.

Perhe tulee tutustumaan kerhoon kerhotoiminta-aikojen ulkopuolella, samalla pidetään aloituskeskustelu. Aikaa varataan noin 30 minuuttia/perhe. Keskustelussa käydään läpi aloituskeskustelulomake, jonka vanhemmat saavat tämän jälkeen kotiin vielä täytettäväksi.

Lapsi aloittaa kerhossa. Vanhempi voi tarpeen mukaan olla mukana ensimmäisillä kerhokerroilla. Tilanne mietitään perheen ja lapsen tarpeen mukaan.

Liite 12 Leikkitoiminnan aloituskeskustelu -lomake

 HYVINKÄÄN KAUPUNKI Varhaiskasvatuspalvelut		Päivähoitoyksikkö _____	
LEIKKITOIMINNAN ALOITUSKESKUSTELU			
LAPSEN PERUSTIEDOT			
Sukunimi ja etunimet		Syntymäaika	
Kotiosoite	Kotikielet	Mahdollinen maahantulopäivä	
VANHEMPIEN YHTEYSTIEDOT			
Äidin / avio- / avopuolison nimi		Isän/ avio- / avopuolison nimi	
Puhelin, josta tavoittaa päivän aikana		Puhelin, josta tavoittaa päivän aikana	
Varahakija			
Nimi _____		Puhelin _____ Suhde lapseen _____	
Perhekuvaus Kerro/Kuvaile perhettänne ja lapselle tärkeitä henkilöitä			
Kerro lapsesi hoitamiseen liittyviä asioita (pukeutuminen, siisteyskasvatus / wc, omatoimisuus näissä)			
Avoimessa leikkitoiminnassa huomioitavaa Lapsen terveydentila (allergiat, sairaudet, sään. lääkitykset, jne.)			
Erityisruokavalio ☐ Ruoka-aineallergia ☐ Eettinen ruokavalio			
Perheen kanssa lapsen asioissa työskentelevät yhteistyötahot (neuvola, terapeutit, hoitava taho, sosiaalityö jne.)			
Perheen eettiset näkemykset tai muuta, mitä haluamme tuoda esille			
Olemme keskustelleet seuraavista Hyvinkään varhaiskasvatuspalveluiden toimintaan liittyvistä asioista:			
☐ LAPSEN SAIRASTUMINEN KERHON AIKANA	☐ LEIKKITOIMINTA LOMA-AIKOINA	☐ TAPATURMA KERHON AIKANA	
☐ POISSAOLOJEN ILMOITTAMINEN	☐ LEIKKITOIMINTAMAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN	☐ PALVELUOHJAUS	
☐ MUUTA ESILLE TULEVAA _____		☐ LEIKKITOIMINNASTA IRTISANOITUMINEN	
Yhteistyöluvut Olemme keskustelleet yhteistyölupakäytänteistä verkosto-yhteistyötä varten. Annamme luvan toimia tarvittaessa yhteistyössä lapsen parhaaksi seuraavien tahojen kanssa ja tässä tarkoituksessa antaa ja saada lasta koskevia tietoja.			
☐ KIERTÄVÄ ERITYISLASTENTARHANOPETTAJA		☐ SOSIAALITYÖNTEKIJÄ, PERHETYÖNTEKIJÄ	
☐ NEUVOLA, terveydenhoitaja _____		☐ MUU, MIKÄ _____	
Perheelle annetaan aina tietoa tehdystä yhteistyöstä. Yhteistyöluva on vapaasti peruttavissa.			
☐ ANNAN SUOSTUMUKSENI LAPSENI VALO- JA VIDEOKUVAAMISEEN PÄIVÄHOIDON OMAAN KÄYTTÖÖN			
☐ ANNAN SUOSTUMUKSENI LAPSENI VALO- JA VIDEOKUVAAMISEN JULKISEEN KÄYTTÖÖN (SANOMALEHDET, VARHAISKASVATUKSEN VERKKOSIVUT jne.)			

Lapsemme _____ v _____ kk

<p>1. Lapsesi luonteenpiirteet/persoonallisuus (esim. voimakastahtoinen, herkkä, vilkas, tiedonhaluinen, ujo, iloinen)</p> <p>2. Lapsesi vahvuudet (tiedot, taidot, harrastukset)</p> <p>3. Lapsesi</p> <p>a) sosiaaliset taidot (pettymyksen sietokyky, vuoron odottaminen, ystävät)</p> <p>b) kielelliset valmiudet (puhe, äänteet, ohjeiden ymmärtäminen)</p> <p>c) motoriset valmiudet (hienomotoriikka, saksien käyttö, karkeamotoriikka, liikkuminen)</p> <p>4. Millaisissa asioissa lapsesi tarvitsee tukea</p>	
<p>MUUTA ESILLE TULEVAA, TOIVEITA LEIKKITOIMINTAAN Toiveitanne tuodessa lasta kerhoon, toiveita leikkitoimintaan</p>	<p>lapsen omakuva / valokuva</p>
<p>Hyvinkäällä ____ . ____ . 20__</p> <p>Allekirjoitukset</p> <p>_____</p> <p>- VANHEMMAT / HUOLTAJAT</p> <p>_____</p> <p>LEIKKITOIMINNAN LASTENTARHANOPETTAJA</p>	